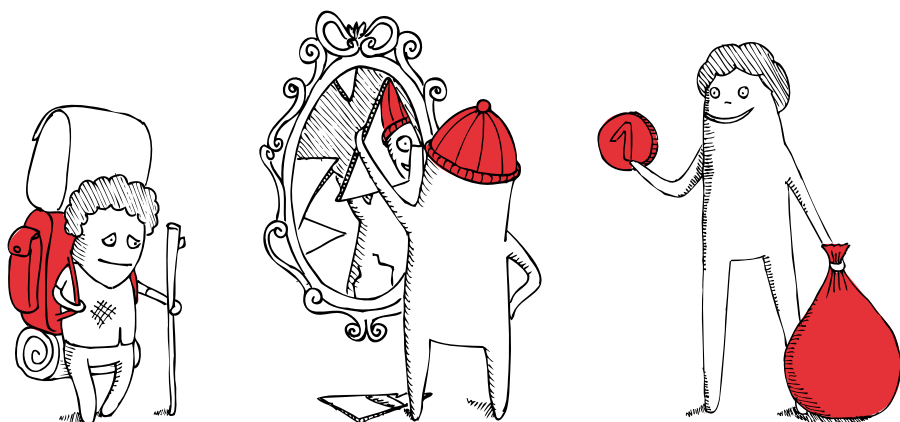

Pro případ ztráty:

Jméno příjmení

Škola

Adresa školy

Poděkování

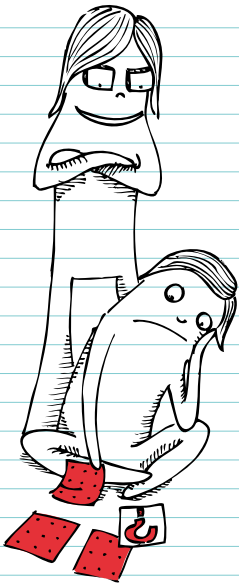
Rády bychom poděkovaly všem, kdo se podílel na vzniku této příručky, a zvláště Danovi Brchelovi z organizace ZaObzor, Mírovi Žákovi z Project Outdoor s. r. o. za připomínky týkající se outdoorové stránky věci a Nikole Ižaríkové a Haně Vackové za jejich pedagogický pohled. Díky patří také organizátorům adaptačních kurzů ZaObzor Kopřivnice, Letní školy rozvojové spolupráce pro studenty SŠ a VŠ a všem ostatním, kteří nám umožnili na svých akcích aktivitu vyzkoušet.

Kateřina Štěpničková, Kristýna Tillová

Obsah

- > Slovo úvodem 005
- > Africká pohádka 009
Tvůrčí hra rozvíjející fantazii a kreativitu hráčů, která je seznamuje s cizím kulturním prostředím a exotickou lidovou slovesností.
- > Jak se věci mají 015
Hra simulující proces výroby džín v různých částech světa, inspirovaná hrou Šaty dělají člověka a aktivitou Bohoušovy džíny.
- > Kdo to byl? 027
Hra na motivy vědomostní rozhlasové soutěže, inspirovaná hrou Nápisy krále Ašóky, která představuje tři významné osobnosti bojující za lidská práva a která je zaměřena na rozvoj intelektu, pohybových dovedností i prezentačních schopností hráčů.
- > Migrace není legrace 051
Živelná týmová pohybová hra, při níž hráči absolvují pomyslnou cestu migranta z chudé země do země bohaté, z Bídastánu do Blahostánu.
- > Mikrokredity 059
Hra simulující systém mikropůjček, drobných úvěrů, které mají pomoci nastartovat podnikání chudých lidí v rozvojových zemích.
- > Nákaza 067
Outdoorová hra symbolizující nebezpečí celosvětové pandemie některé z infekčních nemocí.
- > Prokletí 073
Časově náročná dynamická hra simulující válku o surovinové zdroje na příkladu konfliktu ve východní části Demokratické republiky Kongo.
- > Příběhy z Koločavy 081
Hra na motivy hry Příběhy z depa, která symbolizuje proces pracovní migrace z Ukrajiny do České republiky.
- > Přistřihnutá křídla 089
Psychologická hra, ve které se hráči vctí do role (ne)spravedlivě odsouzeného.
- > Reportéři v Lendu 097
Hra simulující práci reportérů po humanitární katastrofě v rozvojové zemi.
- > Rozvojové pexeso III
Krátká dynamická hra seznamující hráče s Rozvojovými cíli tisíciletí, které přijaly státy OSN v roce 2000 za účelem vymýcení chudoby ve světě.
- > Vitráž II7
Hra vysvětlující základní pojmy ekologicky šetrného cestování a udržitelného rozvoje.
- > Literatura a zdroje 128

Milí pedagogové / čtenáři,

právě nahlížíte do prvních stránek publikace, která vznikla v rámci projektu Začleňování globálních a multikulturních témat do ŠVP na středních školách a která vám má sloužit jako živý a hlavně použitelný výukový materiál.

Publikace spojuje **globální rozvojové vzdělávání** a **zážitkovou pedagogiku** a nabízí dvanáct převážně outdoorových aktivit na konkrétní globální témata, jako jsou migrace, média a humanitární pomoc, komunitní rozvoj, lidská práva, udržitelný cestovní ruch atd. Popsané aktivity můžete využít hlavně na sportovních, lyžařských, zdravotních či adaptačních kurzech, školách v přírodě apod. Pokud vám to prostorové i personální kapacity dovolí, můžete aktivity realizovat i v běžných hodinách ve škole.

> Jak pracovat s touto publikací?

Aktivity jsou řazeny podle abecedy a ihned pod jejich názvy je umístěn **stručný popis hry**. Následují piktogramy, které vyjadřují **hlavní technické parametry** hry (jaká je psychická či fyzická zátěž hry, jaký je ideální počet hráčů a instruktorů pro hru, v jakém prostředí, denní době či ročním období je nejlepší hru hrát, jaký materiál je k tomu potřeba atd.). Dále jsou uvedeny **předměty či semináře**, pro které je hra vzhledem k jejímu tématu určena, a také **průřezové téma**, které aktivita svým obsahem naplňuje. V **očekávaných výstupech** je shrnuto, jaké dovednosti během hry hráč rozvíjí, co by si měl z aktivity odnést a k čemu by ho mohla inspirovat či motivovat. Následuje stručná **charakteristika hry**, která obsahuje formu a také cíl, jehož se snaží hráči ve hře dosáhnout. Důležitou součástí hry je úvodní **motivace**, pomocí níž instruktor vtáhne hráče do tématu hry a do hry samotné. Následuje popis **realizace hry** zaměřující se na pravidla a časový i věcný průběh hry. Dostatečná pozornost a důraz by měly být kladeny na **review** neboli reflexi, rozbor či shrnutí hry, které by mělo obsahovat jak otázky na pocity a spolupráci hráčů při hře, tak diskuzi o samotném globálním tématu, kterému je hra věnována. V **metodických poznámkách** naleznete tipy pro instruktory na zlepšení přípravy i samotného průběhu hry a také, na co si během hry dát pozor. Poslední částí popisu aktivit je vždy jeden nebo více **infoboxů**, které přináší doplňující informace k některému z globálních či multikulturních témat, kterých se hry týkají. Infoboxy slouží jako informační materiál pro instruktory/pedagogy, příp. mohou být i studijním materiálem pro hráče/žáky.

Součástí publikace je **CD**, na kterém najdete veškeré přílohy k jednotlivým hrám a také dvě aktivity přeložené do anglického jazyka.

Na závěr nám dovolte ještě několik **metodických poznámek**, které se týkají všech aktivit obsažených v publikaci:

- Uvedený čas na hru je minimální, je do něj započítán čas na motivaci, realizaci hry i review s tím, že délka každé fáze záleží na instruktorovi.
- Atmosféru hry umocní použití kostýmů a rekvizit, a to hlavně ve fázi motivace.
- Nedostatek instruktorů, se kterým se budete potýkat zřejmě často, zvláště pokud budete aktivity realizovat v běžných hodinách ve škole, lze řešit zaškolením několika žáků do rolí instruktorů.

- Je třeba zdůraznit, že každá hra (a to je axiom, na kterém je založen koncept zážitkové pedagogiky) je o dobrovolnosti a nemá smysl vytvářet nátlak na hráče a nutit je proti jejich vůli povinně absolvovat všechny hry.
- Při přípravě i realizaci hry je třeba vždy dbát na fyzickou a také psychickou bezpečnost hráčů; nikdy nezacházejte do extrémů – je efektivní, když se hráči dostanou za hranici zóny běžného komfortu, ale rozhodně si nemusí sáhnout až na dno svých psychických i fyzických sil.
- Pokud budete chtít ozvláštnit fázi motivace ke hrám použitím různého materiálu z internetu a nechcete se strachovat o autorská práva, vězte, že na webu jsou desítky milionů fotek, audionahrávek a textů, které můžete využívat zdarma, aniž potřebujete svolení autora – tyto materiály jsou licencovány jako Creative Commons a najdete je na www.creativecommons.cz nebo www.creativecommons.com.

Globální rozvojové vzdělávání (GRV) je celoživotní vzdělávací proces, který přispívá k pochopení rozdílů a podobností mezi životy lidí v rozvojových a rozvinutých zemích a usnadňuje porozumění ekonomickým, sociálním, politickým, environmentálním a kulturním procesům, které je ovlivňují. Rozvíjí dovednosti a podporuje vytváření hodnot a postojů tak, aby lidé byli schopni a ochotni aktivně se podílet na řešení lokálních a globálních problémů.

Globální rozvojové vzdělávání směřuje k přijetí zodpovědnosti za vytváření světa, kde mají všichni lidé možnost žít důstojný život.

> Hlavní témata GRV

- Globalizace a vzájemná závislost jednotlivých částí světa (*ekonomická globalizace včetně světového obchodu a etického spotřebitelství, kulturní, sociální a politická globalizace, migrace ve světě, mezinárodní instituce*)
- Lidská práva (*základní lidská práva, dětská práva a práva seniorů, diskriminace a xenofobie, demokracie a dobré vládnutí, rovnost mužů a žen*)
- Globální problémy (*chudoba a nerovnost, nízká míra vzdělanosti, zdravotní problémy, podvýživa a hlad, nedostatek nezávadné vody, životní prostředí, populační růst, konflikty a násilí*)
- Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce (*rozvoj, jeho pojetí a kulturní podmíněnost, rozvojové cíle tisíciletí, historie, motivy, principy humanitární pomoci a rozvojové spolupráce, aktéři mezinárodní humanitární pomoci a rozvojové spolupráce, aktivity České republiky a EU v oblasti humanitární pomoci a rozvojové spolupráce*)

V roce 2011 schválilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR spolu s Ministerstvem zahraničních věcí ČR **Národní strategii globálního rozvojového vzdělávání** pro období 2011–2015.

Zážitková pedagogika je pedagogický směr, který využívá zážitku jako prostředku výchovy a vzdělávání.

Zážitek vzniká při aktivitě jako určitá zkušenost, která se dobře uchovává v paměti, protože při prožívání jsou k zpracování vjemů zapojeny téměř všechny smysly. Prožitek je tím hlubší a intenzivnější, čím je člověk otevřenější.

Účastník v programech získává zážitky aktivním zapojením do různých činností, nejčastěji her. Ve hře se člověk setkává s různými situacemi, se kterými v běžném životě mnohdy zápasí. Má možnost získat zkušenost, jak v podobných situacích jednat. Výhodou her je, že i velmi náročné programy jsou relativně bezpečné oproti skutečnosti, protože jsou zajišťovány zkušenými instruktory. Navíc hra je omezena v čase a je možné z ní kdykoliv vystoupit.

Důležité je, že člověk postavený před nějaký problém musí jednat nebo alespoň zaujmout nějaký postoj k dané situaci. Ať výzvu danou úkolem přijme, či ne, vždy se dostává do konfrontace s ostatními členy skupiny, kteří poskytují bohatou zpětnou vazbu. Stejně tak má možnost uvědomit si své reakce ve vypjatých situacích, které bývají často nečekaně překvapivé a umožňují mu nahlédnout hlouběji do svého já.

Klíčovou roli v zážitkových programech má tzv. review, což je zpětný pohled na hru, ve kterém se rozebírá, jak účastníci daný problém řešili, jak jej mohli řešit, a poskytuje tak velké množství zpětných vazeb. Tím, že problémy v hrách bývají náročnější než v běžném životě, rozvíjí účastník svoji odolnost, posunuje své hranice bezpečí a získává zdravé sebevědomí. Řešení náročných úkolů umožňuje rozvoj kreativity, týmové spolupráce, komunikativních dovedností, sociálního citění a dalších vlastností potřebných v každodenním životě.

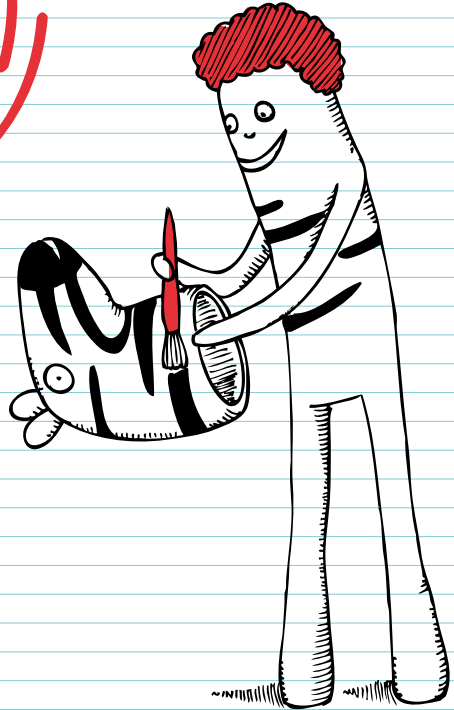
Bohatství, které jedinec získává v podobě zkušenosti, se odvíjí od nasazení, které do hry vkládá.

(Definice a popis zážitkové pedagogiky je převzatý z časopisu Gymnasion 1/2004.)

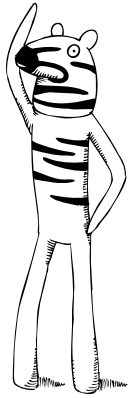

Lined writing area with horizontal blue lines and a vertical red margin line on the right side.

01. Africká pohádka

Tvůrčí hra rozvíjející fantazii a kreativitu hráčů, která je seznamuje s cizím kulturním prostředím a exotickou lidovou slovesností.

			
VĚKOVÁ KATEGORIE	FYZICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA HRU	ROČNÍ OBDOBÍ
<i>žáci základních a středních škol</i>	<i>1 - žádná</i>	<i>90 min.</i>	<i>libovolně</i>
			
POČET HRÁČŮ	PSYCHICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA PŘÍPRAVU	
<i>libovolný</i>	<i>2 - malá</i>	<i>45 min.</i>	
			
POČET INSTRUKTORŮ	PROSTŘEDÍ	DENNÍ DOBA	
<i>dvě osoby</i>	<i>libovolně</i>	<i>libovolně</i>	
AUTOŘI	<i>Kateřina Štěpničková / Kristýna Tillová</i>		

Materiál

Nakopírované texty pohádky, divadelní kulisy a rekvizity dle možností, papíry a výtvarné potřeby pro tvorbu masek a kulisy, kostýmy.

Předmět/seminář

Český jazyk (literární komunikace), výtvarná výchova, dramatická výchova.

Průřezové téma

Multikulturní výchova.

Očekávané výstupy

- hráč rozvíjí svou fantazii, kreativitu, řečové a komunikační dovednosti
- hráč rozvíjí týmové dovednosti, pracuje ve skupině na společném díle, přijímá kompromisy, navrhuje a přijímá řešení
- hráč diskutuje nad původem pohádek a uvědomuje si podobnosti a odlišnosti různých kultur

Charakteristika hry

Hráči si poslechnou úvod pohádky pocházející z Afriky. Závěr si musí domyslet a následně jej převést do dramatické podoby, včetně vlastnoruční výroby kostýmů a kulis.

Motivace

Instruktoři sehrají krátkou scénku z české pohádky (např. Šípkové Růženky, Pyšné princezny apod.). Poté mají hráči za úkol zavřít oči a vybavit si svou oblíbenou českou pohádku. Jaká to je?

„A teď se přesuneme do exotičtějších krajů – jaké mají pohádky tam? Jaké postavy v nich vystupují?“

Realizace

Hráčům je přečten úvod africké pohádky, závěr však zůstává nedopovězen. Poté se rozdělí do několika skupin, jejichž úkolem je domyslet pokračování příběhu. Jednotlivé skupinky mají prostor pro vytvoření kulis, kostýmů a scénáře. Po uplynutí časového limitu předvedou vlastní verzi příběhu prostřednictvím některé z forem divadelního představení: pantomimy, činohry, loutkového divadla, stínového divadla, muzikálu atd. Na závěr přečte instruktor původní znění pohádky.

Review

Nejdříve se instruktor ptá na spolupráci ve skupině: Kdo měl nejvíce nápadů? Co bylo nejobtížnější? Dokázali jste se domluvit? Probíhaly diskuze? Byly konstruktivní?

Ve druhé části review se instruktor zaměří na samotnou pohádku: Překvapil vás její závěr? Liší se váš závěr od skutečného závěru? Znáte jiné pohádky z jiných částí světa? Jaké prvky jsou společné s českými pohádkami, v čem jsou naopak jiné? Informace k tématu viz infobox Pohádky z celého světa.

Metodické poznámky

- Do skupin se hráči rozdělují libovolně tak, aby se jim příjemně spolupracovalo. Není nutné tvořit skupiny uměle.
- Instruktor může hráčům před tvorbou nastínit možné způsoby ztvárnění (stínové divadlo, činohra, balet, loutkové divadlo apod.).
- Výstupy mohou být součástí koncipovaného večera pohádek.

Úvod pohádky

> Proč je zebra pruhovaná a pavián má lysý zadek

Před dávnými časy, když byla Země mladá, byl její povrch suchý a horký. Celý svět se rozpaloval horkem. Voda byla pouze na několika místech v malých jezírkách, která byla občas rozprostřena v dálavách pouště a savany.

U jedné z nich bydlel velký pavián, který se prohlásil za vlastníka vody v jezírku a začal ji strážit. „Tato voda je pouze moje a nikdo jiný ji pít nebude,“ řekl si. Jak pravil, tak také udělal. Vždy vyhnal každého, kdo se chtěl napít. Dokonce si vybudoval strážní budku a veliké ohniště, aby mohl strážit vodu i v noci, kdy je v poušti velký chlad.

Jednou šla okolo zebra, která byla po dlouhé cestě skrz pustinu velmi žíznivá. Její kožich byl zářivě bílý a její zářivá srst ji dělala nejkrásnějším zvířetem pouště. Pomalu se šinula k vodě a chtěla se napít. Když v tom ze strážního domku vyskočil pavián a začal rozzlobeně křičet. „Kdo jsi? Jdi pryč! Ta voda je pouze má.“

Zebra neměla náladu poslouchat lakotného paviána a zprudka odpověděla: „Tohle není tvoje voda ty ošklivá opice! Ta voda je všech.“ A v klidu se napila.

Závěr pohádky

Rozvášněný pavián řekl zebře, že pokud bude chtít i nadále pít z „jeho“ jezírka, bude si muset vodu vybojovat.

A tak se zebra vrhla s paviánem do zuřivého boje. Váleli se v pevném sevření okolo jezírka. Když v tom zebra ukončila boj prudkým kopnutím paviána. Úder byl tak prudký, že odmrštil paviána na vysokou skálu daleko za jezírkem.

Byl tak silný, že i sama zebra ztratila rovnováhu a upadla na záda. Bohužel spadla do ohniště paviána, a to tak prudce, až se polínka v ohni rozletěla do všech stran. Velká část, když opět padala k zemi, popálila zebře její zářivě bílý kožich.

Zraněná a poděšená utekla hluboko do travnaté savany, kde od těch dob žije. Černé pruhy do jejího bílého kožichu vypálila hořící polínka paviánova strážního ohně. Od těch dob nosí bíločerné pruhování, jaké nemá žádné jiné zvíře na světě. Naopak pavián si odnesl z boje lysou a červenou zadnici, jak ho zebra nakopla. Hledá úkryty ve skalách a tváří se velmi rozzlobeně, protože přišel o své panování nad vodou.

Zdroj

[www: <http://www.afrikaonline.cz/pohadky/?cat=1](http://www.afrikaonline.cz/pohadky/?cat=1)

Pohádky z celého světa

Pohádky, které se vyprávějí v různých koutech světa, nebaví jenom děti. Dospělým slouží k poznávání jiných kultur a lidových slovesností, protože jsou jejich cenným zdrojem a pokladnicí. O čem pojednávají pohádky z Afriky, Asie či Latinské Ameriky? Mají něco společného s těmi našimi?

> Africká slovesnost

Proměny a souboje zvířat, kouzla i běžné sousedské vztahy lidí i přírody... to všechno a mnohé jiné je náplní afrických pohádek.

Jedním ze spisovatelů, kteří se zabývali africkou lidovou slovesností, byl Blaise Cendrars (1888-1961), francouzský romanopisec a avantgardní básník švýcarského původu. Africkým pohádkám věnoval své knihy *Mýty, pohádky a legendy* a *Malé černé pohádky pro nebojácné děti*, které vyšly i v češtině.

Hrdiny kratičkých příběhů jsou lidé, zvířata, nadpřirozené bytosti a přírodní živly - ti všichni spolu žijí v těsném kontaktu a vzájemně komunikují. Jejich vztahy jsou ambivalentní - někdy si pomáhají, jindy škodí, ale vědí, že jakékoli skutečné vybočení z rovnováhy by mohlo být fatální pro všechny strany. Cendrarsovy pohádky vysvětlují malému čtenáři, na jakých principech je založen život původních společenství v lidmi nespoutané přírodě.

> Čínské pohádky

Vedle toho v čínských pohádkách se to jen hemží tygry a draky... Je v nich více draků, ďáblů a víl než králů, císařů a princezen, i zde ale věrná láska překoná všechny překážky, dobro zvítězí nad zlem a chytrost nad hloupostí. Vzhledem k obrovské rozloze Číny a národnostní různorodosti jejich obyvatel obsahuje čínská slovesnost jak vyprávění o šamanech ze zamrzlé Sibíře, tak třeba i příběh o stvoření světa podle představ lidí z deštného pralesa na jihu.

Na první pohled podobná s českými pohádkami je např. pohádka největšího čínského národa - národa Chan, která se jmenuje O Lu Panovi, prvním tesařském mistru, a byla publikována v knize *Čínské pohádky (2007)*. Začíná podobně jako většina evropských příběhů: jsou tři bratři, kteří se vydají do světa za štěstím. Na rozdíl od evropských chasníků ale nehledají poklad nebo nevěstu - tedy něco, co by mohli vlastnit, ale jdou za vzděláním, za sebezdokonalením. Uspěje až ten nejmladší z nich. Po mnoha překážkách na cestě najde na vrcholu vysoké hory mistra tesaře, který ho svérázným způsobem, kdy se chlapec vlastně učí všemu sám, naučí tesařskému řemeslu na mistrovské úrovni. Chlapec se vrátí domů a pohádka už nemluví o tom, zda a kdy se oženil. Nám stačí vědět, že byl dokonalým mistrem a k dokonalému člověku štěstí přijde samo. Klíčovým slovem prostého člověka staré Číny tedy není „mám“, ale „jsem“.

> Indiánské pohádky

Do pohádek a legend indiánských kmenů Severní a Jižní Ameriky se vtělují představy indiánů o stvoření světa, života a slunce i o tom, odkud se vzala noc, smrt či oheň. V mnohých z bájí vystupují zvířata, která se chovají jako lidé a ztělesňují rozličné lidské vlastnosti, např. chamtivost, pýchu, lakomost, vychytralost aj. Brazílský prozaik, historik a etnolog Hernani Donato (1922) sepsal zábavně

i poučné příběhy brazilských indiánů, a to na základě záznamů cestovatelů, etnografů a antropologů, kteří je pořizovali mezi indiánskými kmeny v průběhu 19. a 20. století. Vypovídají o nejrůznějších stránkách života brazilských indiánů, o jejich tradicích a pohledu na svět. Důležitou úlohu v těchto vyprávěních hrají pochopitelně zvířata: jaguár, želva, opice, mravenečník, kondor, tapír a mnoho dalších.

	<u>Hrdinové</u>	<u>Témata</u>	<u>Společné poselství</u>
Africké pohádky	lidé, zvířata, nadpřirozené bytosti a přírodní živly	souboje, kouzla, vztahy lidí s přírodou	dobro vítězí nad zlem, chytrost nad hloupostí,
Čínské pohádky	tygři, draci, víly	stvoření světa, cesta za štěstím	láska překoná všechny překážky, vyplatí se udržovat rovnováhu mezi životem lidí a přírodou
Indiánské pohádky	zvířata s lidskými vlastnostmi, přírodní živly	stvoření světa, vztahy lidí s přírodou	
České pohádky	lidé, zvířata, nadpřirozené bytosti	cesta za štěstím, hledání lásky, kouzla	

Zdroje

Hedvábná stezka [online]. 2010 [cit. 2011-02-10]. Afrika pohádek.

www: <<http://www.hedvabnastezka.cz/spolecnost-pratel-afriky/afrika-pohadek>>.

POUČOVÁ, Marcela. Cendrars, Blaise: Malé černé pohádky pro nebojácné děti. ILiteratura [online]. 30. 10. 2010, [cit. 2011-02-10].

www: <<http://www.iliteratura.cz/Clanek/27273/cendrars-blaise-male-cerne-pohadky-pro-nebojacne-deti>>.

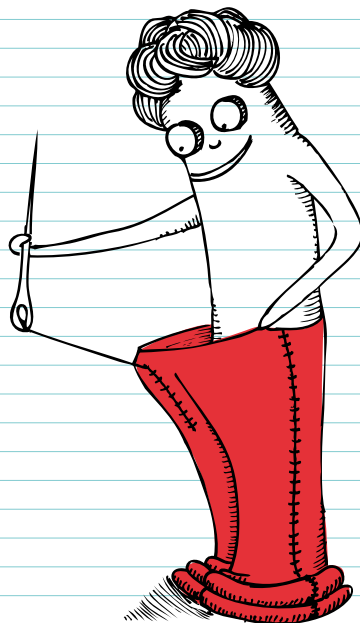
PÁLENÍKOVÁ, Radka. Alik.cz [online]. 2007 [cit. 2011-02-11]. Čínské pohádky: místo vlka tygr.

www: <http://alík.idnes.cz/cinske-pohadky-misto-vlka-tygr-dzw-/alík-alikoviny.asp?c=A070924_mistov_al>.

Knihy.ABZ.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-11]. Déšť a jaguár - Donato Hernani.

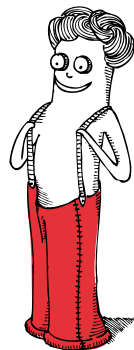
www: <<http://knihy.abz.cz/prodej/dest-a-jaguar-pohadky-brazilskych-indianu>>.

02. Jak se věci mají

Hra simulující proces výroby džín v různých částech světa, inspirovaná hrou *Šaty dělají člověka* (autor: NaZemi) a aktivitou *Bohoušovy džíny* (autor: Petr Chára).

			
VĚKOVÁ KATEGORIE	FYZICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA HRU	ROČNÍ OBDOBÍ
<i>žáci středních škol</i>	<i>2 - malá</i>	<i>90 min.</i>	<i>jaro / léto / podzim</i>
			
POČET HRÁČŮ	PSYCHICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA PŘÍPRAVU	
<i>15 - 35 žáků</i>	<i>2 - malá</i>	<i>90 min.</i>	
			
POČET INSTRUKTORŮ	PROSTŘEDÍ	DENNÍ DOBA	
<i>čtyři osoby</i>	<i>libovolné venkovní</i>	<i>den</i>	
AUTOR	<i>Eva Vernerová</i>		

Material

Plánek okolí se stanovišti (záleží na terénu), kýbl s vodou, PET láhev, menší hadr, papír a tužka pro každého, knoflíky, fixy, pastelky, flipcharty, listy papíru velikosti A3 s otázkami ke každému stanovišti, ke každému stanovišti papír s jeho názvem a mapa světa s vyznačením daného státu (viz Příloha 1), popř. obrázkem, a s úkoly, chomáčky bavlníku (možno zakoupit v květinářstvích; lze nahradit chomáčky vaty, kterými obalíme izolepu), prstové barvy (nebo tempery), slepá mapa světa do skupiny (viz Příloha 2).

<i>Uzbekistán</i>	kýbl s vodou (pokud není v blízkosti potok), velká PET láhev, chomáčky bavlníku
<i>Indie</i>	kousek hadru pro každého, prstové barvy
<i>Indonésie</i>	papír a tužka pro každého
<i>Austrálie, Namibie</i>	knoflíky
<i>USA</i>	prázdné papíry A3, fixy a pastelky
<i>Evropa</i>	papíry A3 s otázkami ke každému stanovišti, fixy a slepá mapa světa do skupiny

Předmět/seminář

Geografie (sociální prostředí), občanský a společenskovední základ (mezinárodní vztahy, globální svět)

Průřezové téma

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Environmentální výchova

Očekávané výstupy

- hráč si prožitkem uvědomí propojenost a vzájemnou závislost globálního obchodu na příkladu jednotlivých fází výroby džín
- hráč dokáže vyjmenovat rizika, která přináší výroba džín obyvatelům různých zemí (včetně dopadu na životní prostředí), a na základě toho si uvědomuje komplikovanost celého procesu výroby
- hráč v diskuzi vyjádří vlastními slovy vztahy a závislosti mezi účastníky výrobního procesu, pro argumentaci používá prožitky ze hry
- hráč vyhodnotí územní rozmístění světových surovinových zdrojů a hospodářských aktivit, vymezí jádrové a periferní oblasti světa
- hráč diskutuje o odlišných pracovních podmínkách v různých částech světa

Charakteristika hry

Hráči postupně procházejí jednotlivé fáze výroby džín. Na jednotlivých stanovištích simulujících fáze výroby džín si zkoušejí, jak se barví bavlna, těží kov na výrobu knoflíků či navrhuje design a stříh. Symbolicky tak putují po světě - USA, Namibie, Indie... - a na závěr diskutují o svých pocitech a rozebírají pracovní podmínky v rozvojových zemích.

Motivace

Na stůl položíme několik předmětů denní spotřeby (např. mouku, talíř, mikinu apod.). Hráči se zamyslí, z čeho se dané věci vyrábějí. Po 3 minutách instruktor hráče vyzve, aby se o své úvahy podělili s ostatními. Cílem je uvědomit si, že málokdy přemýšlíme o původu věcí, které běžně používáme.

Realizace

Instruktor rozdělí hráče do 5 skupin (hra má 5 stanovišť z celého světa + Evropa = výchozí stanoviště), seznámí je s plánkem rozmístění stanovišť a vysvětlí jim následující pravidla.

Hráči mají za úkol obejít stanoviště symbolizující jednotlivé procesy při výrobě džín. V rámci jednotlivých stanovišť se budou seznamovat s pracemi souvisejícími s výrobou džín, úskalími výkupních cen, sociálními dopady apod. Každý z týmů začíná na jiném stanovišti.

Na každém stanovišti je popis úkolu, po jehož splnění si vezmou hráči z připravené obálky jeden obrázek znázorňující práci, kterou právě vykonali, a vrátí se s ním zpět na stanoviště Evropa. Tam písemně odpoví na otázku (odpověď píše na spodní část papíru tak, aby bylo možné papír přehnout a ostatní skupiny ji neviděly). Instruktor jim poté sdělí, na které stanoviště mají pokračovat. Většina stanovišť není časově omezena, ale pro dynamický průběh hry doporučujeme maximálně cca 15 min. na jedno stanoviště.

Stanoviště s úkoly

(texty jsou určeny pro hráče, pokyny pro instruktory jsou uvedeny níže)

> USA

Jako zaměstnankyně v oddělení designu firmy Levis se nemáte špatně. Pohodlné zázemí vlastní klimatizované kanceláře by Vám mohl kdekdo závidět.

Je odpoledne, máte za sebou osmihodinovou pracovní dobu, sekretářka po Vás uklízí hrnek od dopité kávy a Vy se vydáváte na cestu domů ke své rodině. Dnes večer byste chtěla plánovat se svým manželem letní dovolenou. Možností máte více, problémem je se shodnout, kam vyrazit.

Úkol

Zkuste navrhnout novou jarní džínovou kolekci. K dispozici máte papír, fixy a pastelky. Začněte přemýšlením, pro koho bude kolekce určena, abyste byli schopni prodat co nejvíce výrobků. Fantazii se meze nekladou, je nutné znát modní trendy. Na práci máte 15 minut – čas si hlídejte sami.

> Indonésie

Jmenuji se Amanda a je mi 20 let. Pracuji v oděvní továrně v Jakartě v Indonésii, kde šiji džiny Levis. Ačkoli musím pracovat 12 hodin denně, 6 dní v týdnu, vydělávám menší než minimální mzdu. Ani minimální mzda by nestačila k žití, stěž si můžu koupit jídlo, které potřebuji. Zároveň nesmíme odmítnout dělat přesčasy, jinak by nás vyhodili. Jednou jsme stávkovali a chtěli jsme vyšší mzdy, zajištění dopravy a příspěvky na jídlo. Management firmy odmítl tyto naše požadavky a lidé, kteří tuto stávku organizovali, byli propuštěni.

Úkol

Nyní má celá vaše skupina možnost vyzkoušet si, jak se pracuje v takovýchto továrnách (někdy se jim říká sweatshopy nebo maquiladoras - česky robotárny). Následujte instrukce vašeho nadřízeného (viz Metodické poznámky).

> Uzbekistán

Největší pěstitelské oblasti bavlny se nacházejí přibližně mezi 40° severní a 28° jižní zeměpisné šířky v tzv. bavlníkovém pásu. Rozlišeno podle států, nejvýznamnějšími producenty bavlny jsou Čína, Indie, USA, Uzbekistán a Pákistán. Pro její vypěstování je potřeba teplé klima, hluboké hlinité půdy, dostatek vláhy v době růstu a naopak slunné období bez srážek v době zrání. V oblastech s nedostatečným množstvím srážek, jakými jsou například Súdán, Senegal či Uzbekistán, ale i tam, kde chce pěstitel zvýšit výnos a má dostatečné prostředky, se využívá umělého zavlažování.

Vlivem umělého zavlažování ale dochází k zasolování půdy, rozšiřování pouští a vysychání vodních toků. Nejznámějším a nejdramatičtějším příkladem je vysychání Aralského jezera. Kromě rozsáhlého zavlažování je k pěstování třeba velkého množství pesticidů.

Úkol

Na pěstování bavlníku je potřeba hodně vody. Vaším úkolem je nasbírat dostatečné množství vody k vyplavení chomáčku bavlníku. Po jeho vyplavení z nádoby jste úkol splnili a můžete pokračovat. Nesmíte používat žádné nádoby, jen prostředky, které máte momentálně k dispozici.

> *Austrálie, Namibie*

Každé moderní džíny mají několik knoflíků či cvočků. Knoflíky jsou vyráběny z mosazi (slitina mědi a zinku), která byla vyprodukována v Německu.

Měď pochází z Namibie a zinek z Austrálie. Pracovní podmínky obyvatel Namibie a Austrálie v těchto dolech se liší.

Při těžbě nerostů v Africe dochází často k využívání dětské pracovní síly. Společnosti zneužívají podmínek v těchto zemích, kde nejsou tak přísné zákony. To, co by u nás bylo nemožné, je tam obvyklou praxí. V rámci procesu výroby džín se dětská práce objevuje hned v několika podobách (ruční sklizení chomáčků bavlny, odzrňování, rozprašování pesticidů apod.). Jasně tak dochází k porušování Úmluvy o právech dítěte a jiných mezinárodních konvencí.

Úkol

Tato práce je dřina!

Pro splnění úkolu musíte nejprve každý vykonat 10 dřepů a poté uběhnout úsek 100m tam a zpátky. Pokud byste právě potřebovali na záchod anebo měli chuť na svačinu, máte smůlu, protože během pracovní doby si smíte odskočit jen jednou a vy jste si tento limit pro dnešek už vyčerpali.

Ve druhé fázi úkolu „vydolujte“ = najděte v trávě (písku) 50 knoflíků. Jakmile jich budete mít dostatečný počet, ukažte je instruktorovi v Evropě. Po jeho kontrole knoflíky rozmístíte zpět do ohraničeného území.

> *Indie*

Úkol

Nabarvěte rukama přiložený kus tkaniny. Namočte si prsty do barev a tkaninu jimi nabarvěte. Barevnost je ve vašich rukou! Vaše skupina má k dispozici kus látky a barvy, zapojit by se měli všichni. Pokud váš šéf uvidí, že někdo nepracuje, bude naštvaný a hrozí vám propuštění z práce. Zásilka, kterou je potřeba nabarvit velice rychle, je objemná.

Představte si, že máte hotovou tkaninu, kterou je potřeba nabarvit. Procesy bělení i barvení jsou spojeny s vypouštěním velkého množství barviv do odpadních vod. S odpadními vodami odcházejí složky bělicích lázní obsahující chlor i zbytky z barvení - až 20% barviv totiž k vláknům nepřilne.

Barviva jsou jak přírodního, tak chemického původu. Způsob barvení je však

v rozvojových zemích často jen jeden – pracovník stojí u barvicí nádoby nebo přímo v ní a pomocí klacku či vlastních rukou máchá, posléze z lázně vyjímá a rozvěšuje k sušení. Netřeba dodávat, že manipulace s velkým objemem vodou nasáklého materiálu není lehká. Pracovníci však za mnohem nepříjemnější považují kožní problémy – pálení, svědění, různé plísně – a problémy dýchacích cest.

> Evropa

Otázky na plakáty (slouží jako okamžitá reflexe a výchozí body do diskuse)

USA	Nad čím musíte přemýšlet při designování džín?
Indonésie	Můžete si dovolit vzít si dovolenou? Jak jste se tam cítili? Víte, proč jste neměli přestávku?
Uzbekistán	Co se vám při plnění úkolu honilo hlavou?
Austrálie, Namibie	Co může být na tomto typu práce kritizováno?
Indie	Baví tě tvá práce?

Po absolvování všech stanovišť se sejdou všechny skupiny v Evropě. Nyní mají hráči představu o výrobě džín. Dostanou slepou mapu světa a v ní označují státy, ve kterých se nacházeli, přiřazují k nim čísla jednotlivých fází výroby džín. Vzhledem k tomu, že simulace je značným zjednodušením celého komplexního procesu, není správné očíslování tak důležité jako zobrazení 5 států a znázornění geografické roztržitosti (1 - Uzbekistán, 2 - Indie, 3 - Indonésie, 4 - Austrálie/Namibie, 5 - USA).

Review

Vyzveme hráče, aby pospojovali čísla na mapě, a uvedeme příklad sledování džín, které mohou nacestovat až 35 000 km předtím, než se dostanou na prodejní pult (viz infobox Cesta jedněch džín).

Otázky do diskuze

- Jaká je cena, kterou jako spotřebitel platíme za výrobky? A jakou část z ní dostanou jednotliví aktéři výroby?

vlastník značky

25%

dělníci v továrnách

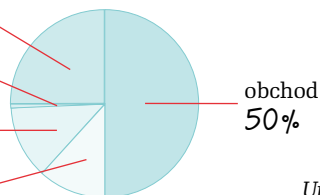
01%

materiál a zisk továren

13%

doprava

11%

Upraveno podle: Varianty, 2008

- Co vlastně znamená cedulka „Made in“, která je na všech výrobcích? „Made in“ označuje zemi, kde proběhne poslední fáze výroby. To může v extrémních případech znamenat i to, že dovezete odkudkoli hotové tričko, natisknete na něj obrázek a už tam může stát „Made in Czech Republic“.

- Jaké jsou environmentální dopady výroby džín? Co s tím můžeme udělat my v ČR? Jaké jsou alternativy environmentálně šetrného oblečení (viz infobox Co s tím máme společného)?

Metodické poznámky

- Je-li to možné, vyvěste v herním prostoru politickou mapu států světa velkých rozměrů.
- Instruktor v Evropě se snaží hru korigovat, aby za 1 hodinu všechny skupiny obešly všechna stanoviště, posílá skupiny na prázdná stanoviště. Zároveň může korigovat další instruktory hlídající jednotlivá stanoviště tím, že jim řekne, ať skupinu více či méně zdrží.
- K diskusi může instruktor využít papíry s otázkami a odpověďmi, na které hráči odpovídali v Evropě.
- Hráči si ze hry kromě zážitků mohou odnést text z infoboxu Cesta jedněch džín, kde mají shrnuto putování konkrétních džín (instruktor nakopíruje).

Pokyny pro instruktora - Indonésie

- Až si přichází skupina hráčů přečte připravený text o podmínkách v jakartské robotárně, představte se jako výkonný/ná manažer/ka podniku.
- Od začátku se snažte působit chladně a asertivně, mluvejte jasně a bez emocí. Stroze je přivítejte v jejich nové práci a uveďte, že jsou nyní pracovníky robotárny a jejich dnešním úkolem je ušít 2000 džín, které mají zítra odplouvat do Evropy. Zdůrazněte, že požadujete precizní a dobře odvedenou práci, jinak mohou o své nově nabyté zaměstnání zase přijít. (Venku čeká zástup dalších nezaměstnaných, kteří by za tuto práci byli vděční.)
- Vysvětlíte, že každý pracovník má přidělen jeden úkon, kterým se podílí na sériové výrobě džín. Reálně se jedná o věty představující tyto úkony, které každý zapisuje na připravené papíry vždy do řádku s číslem, které přísluší pořadí daného úkonu během výroby. Ukázka:
 1. Střihám nohavice.
 2. Sešívám nohavice.
 3. Našívám knoflíky a zip.
 4. Přišívám kapsy.
 5. Rozžehlují švy.

(Variantou je, že si podobné výroky mohou účastníci sami vymyslet.)
- Výroba džín probíhá tak, že skupina stojí či sedí v kruhu. Každý hráč má k dispozici papír s očíslovanými řádky.
- Proces výroby zahájí instruktor tlesknutím. Každý napíše čitelně a správně svou větu do příslušného řádku a pošle papír dál po směru hodinových ručiček. Interval posunu papírů určuje instruktor dalším tlesknutím. Hráči musí tento pokyn respektovat, ačkoli nemají větu dopsanou. Instruktor tleská vždy v intervalu 5 s po dobu alespoň 7 minut.
- Skupina se dostává do časového tlaku a dochází k nepřesnému plnění úkolu. Zároveň je zakázáno mluvit, smát se, nebo dokonce odcházet. V opačném případě hrozí hráči propuštění z práce.

- Jakmile papíry oběhnou celou skupinu, měly by být „džíny“ kompletní.
- Instruktor si prohlédne papíry a zhodnotí práci týmu. V případě, že jsou věty nečitelné, neúplné, přesahují kolonky, řádky nesedí nebo došlo k jinému pochybení, instruktor je velmi nespokojen s jejich prací. Došlo ke znehodnocení materiálu.
- Na ukázkou své benevolentnosti jim dá instruktor ještě jednu šanci. Upozorní však, že jim o tento incident zkrátí denní mzdu. Dobré je opět zdůraznit, jak pečlivě odvedenou práci od nich požaduje.
- Proces „výroby“ se opět opakuje dle předchozích pokynů. Na závěr instruktor opět zhodnotí práci týmu. Mohlo dojít k drobnému zlepšení, nicméně je pravděpodobné, že nebude zcela spokojen.
- Jako vedoucí pracovník si instruktor zachovává vážnost a posílá je domů (na stanoviště Evropa) bez výplaty. Záleží na instruktorovi, zda tým vyhodí úplně, nebo mu dá příležitost další den.

Pokyny pro instruktora - Uzbekistán

- Instruktor na tomto stanovišti hlídá, zda skupina nepodvádí a nosí vodu až do té doby, než láhev přeteče. V případě, že není k dispozici instruktor, který hlídá hráče, je vhodné stanoviště umístit tak, aby je mohl např. na dálku hlídat instruktor, který je na stanovišti Evropa.

Pokyny pro instruktora - Indie

- Instruktor nechá skupinu chvíli barvit, snaží se hráče dostat do časové tísně a poté jim řekne, že barvy, jimiž jsou celí umazaní, jsou zdravotně závadné. Poté následuje čtení dalšího textu, kde se hráči mohou dovědět více. Po přečtení textu dostanou všichni prostor na umytí rukou. Instruktor tento čas zahrne do programu stanoviště tak, aby to nenarušilo průběh hry.

Cesta jedněch džín

- Džíny byly navrženy v USA (střih, design) americkou firmou.
- Džínovina byla vyrobena z bavlny vypěstované v Beninu, tkané a barvené v Itálii barvou, která byla vyrobena v Německu.
- Džínovina byla poslána lodí do Tunisu, kde se džíny ušily.
- K drhnutí džínoviny byly použity kousky pemzy z vyhaslého vulkánu v Turecku.
- Zip byl vyroben japonskou společností ve Francii.
- Na výrobu zipu byl použit mosazný drát vyrobený v Japonsku.
- Knoflíky byly vyrobeny z mosazi (slitina mědi a zinku), která byla vyrobena v Německu.
- Měď pochází z Namibie a zinek z Austrálie.
- Měkčí bavlna do kapes byla vypěstována a utkána v Pákistánu.
- Na zapašití džínů byly použity různé druhy nití, které byly vyrobeny v Anglii, Maďarsku a tkány ve Španělsku.
- Polyesterová vlákna pro nitě byla vyrobena v Japonsku z ropy dovezené z Kuvajtu.

- Džíny byly usušeny a poslány přes moře do Francie a poté kamióny do ČR do Prahy, kde je rodiče Bohoušovi koupili.

Sledované džíny nacestovaly 35 000 km.

Zdroj

Chára, Petr. Bohoušovy džíny. Metodické listy [online]. Varianty, 2008. [cit. 2011-03-22]. *www*: <http://www.varianty.cz/index.php?id=17&item=163>

Co s tím máme společného...

- Každý rok je na světě spotřebováno více než 23 miliónů tun bavlny.
- Téměř dvě třetiny tohoto množství zpracuje oděvní průmysl.
- Drtivá většina oděvů vyráběných v zemích globálního jihu je určena k vývozu. Trh USA a EU spolu s Japonskem pojme 74% z celkového objemu všech na světě vyrobených oděvů.
- Průměrný obyvatel EU spotřebuje ročně téměř 20 kg textilií, pro srovnání: obyvatel Indie asi 2 kg.
- Průměrný občan České republiky utratí ročně za oděvy a obuv 4908 Kč.

Jsme to tedy my - zákazníci, kdo stojí na druhém konci pomyslné cesty vedoucí od semínka bavlny až třeba k džínům. Svým rozhodováním a také značnou sumou peněz (čistě hypoteticky: v průběhu 50 let utratí jediná čtyřčlenná rodina za oděvy a obuv bezmála 1 milion korun) podporujeme určitý způsob výroby oděvů a s ním spjaté osudy lidí a přírody. Je na nás, který způsob a jaké osudy to budou.

> Co s tím můžeme udělat

Současný konvenční způsob pěstování a zpracování bavlny a globalizované produkce oděvů v mnohém ohrožuje přírodu i životy lidí. Přestože se jeví jako samozřejmý, není to zdaleka jediný způsob, jak si můžeme oblečení opatřit. Alternativy existují. Některé jsou velmi staré, jiné se objevily teprve nedávno jako reakce na šířící se zprávy o alarmujících podmínkách v oděvním průmyslu v rozvojovém světě. Některé z nich jsou dostupné snadno, jiné o něco méně.

> Biobavlna (organic cotton)

Biobavlna je stejně jako třeba biomrkev produktem ekologického zemědělství podléhajícího přísným pravidlům zakotveným v mezinárodní legislativě. Ekologické zemědělství se od konvenčního liší především tím, že se vyhýbá pěstování geneticky upravených plodin, nepoužívá jedovaté pesticidy a defolianty ani chemicky vyrobená hnojiva, což konkrétně v případě biobavlny znamená, že její pěstování na rozdíl od konvenční produkce neohrožuje zdraví lidí ani životní prostředí. Podobné, ne-li vyšší kvality vlákna dosahují pěstitelé využitím tradiční ověřených postupů: střídají plodiny na osevních plochách, pole hnojí přírodními hnojivy, mezi rostlinami bavlníku pěstují jiné, které odpuzují škůdce. Kolem pole naopak vysazují takové rostliny, jež škůdce z pole lákají na sebe, např. slunečnice. Pomocníkem v boji se škůdci se stávají také jejich přirození nepřátelé: ptáci, parazité atd.

V současné době se biobavlna pěstuje ve 22 zemích světa a ročně je jí vyprodukováno více než 31 000 tun. Největšími producenty jsou Turecko, Indie,

Čína, USA a Tanzánie, biobavlnu však pěstují také drobní zemědělci z Beninu či Ugandy. Přínosem je pro ně nejen ochrana zdraví a místních ekosystémů, ale také nižší náklady (ušetří za chemikálie).

Sortiment oděvů vyrobených z biobavlny je v současné době již téměř stejně široký jako u konvenční bavlny. Kromě identifikace biopůvodu surovin však výroba samotného biotextilu žádným mezinárodním legislativním opatřením nepodléhá. Zatímco tedy k označení výrobku vyrobeného z biobavlny slouží jednotné „100% organic/bio cotton“, označení biotextilu – tzn. že určité kontrole podléhá celý výrobní proces – bývá různé, neboť jeho certifikaci zajišťuje větší množství soukromých standardů a značek. I v případě biotextilu však může zákazník za dostatečně směrodatné považovat označení „organic“ nebo „bio“.

Český trh s biooblečením je zatím značně omezený. V biokvalitě lze u nás nejčastěji koupit bavlněné spodní prádlo, dětské (zejména kojenecké) oblečení a pleny, rozšiřuje se i nabídka ručníků a županů. Mezi biotextilní značky nabízené na našem trhu patří například holandská Boweevil, rakouská Popolini, německé Disana či americká Bgreen. Pravděpodobně největší českou firmou, zabývající se vedle prodeje i vlastní výrobou dětského oblečení z biotextilu, je v současné době společnost Biobaby. Biooblečení pro dospělé nabízí internetové obchody www.ecomamma.cz, www.biosfera.cz a www.bioobchod.cz. Co se týče kamenných obchodů, lze biobavlnu s největším úspěchem hledat ve specializovaných prodejnách Fair Trade a zdravé výživy. Biokolekce, případně oděvy s určitým podílem biobavlny slibuje také vzrůstající počet velkých oděvních firem (Nike – překvapivě největší světový výrobce oděvů z biobavlny, C&A, H&M, Marks&Spencer atd.). Prodači v českých pobočkách o něm sice někdy nevědí, pátrání ale stojí za to. Přejmenším proto, že poptávka obvykle ovlivňuje nabídku.

> Tradiční textilní materiály: vlna, len, konopí

Využívání vlny, lnu a konopí k výrobě textilií má ve střední Evropě dlouholetou tradici. Poptávka po nich, a tím i jejich produkce však s dostupností bavlny významně poklesla. Dnes je opět zdůrazňováno mnoho důvodů, proč se k těmto materiálům vrátit. Jejich předností jsou specifické užité vlastnosti, ale také to, že pěstování lnu a konopí a chov ovcí nejsou obvykle spojovány ani s nadměrným užíváním toxických chemických látek, ani s vykořisťováním pracovníků v rozvojových zemích. Navíc len i konopí lze pěstovat v našich klimatických podmínkách, což zmírňuje environmentálně nepříznivé dopady dálkové dopravy. Produkce vlny je zase spojena s pozitivním vlivem pastvy na kulturní krajinu.

> Fair Trade

Fair Trade, neboli „spravedlivý obchod“, je mezinárodní hnutí, jehož cílem je nabídnout veřejnosti celkově jiný koncept obchodování založený na solidaritě se znevýhodněnými výrobci v rozvojových zemích a na spravedlivém dělení zisků mezi producenty a obchodníky. Je-li zboží obchodováno podle Fair Trade principů, je zaručeno, že při jeho výrobě nebyla zneužita dětská ani nucená práce, dělníci dostávají spravedlivou mzdu, za kterou užijí sebe a své rodiny, a použité zemědělské a výrobní postupy jsou, pokud možno, šetrné k lidem i životnímu prostředí. Fair Trade dále usiluje o dlouhodobé, stabilní a co nejpřímější obchodní vztahy mezi výrobcem a prodejcem.

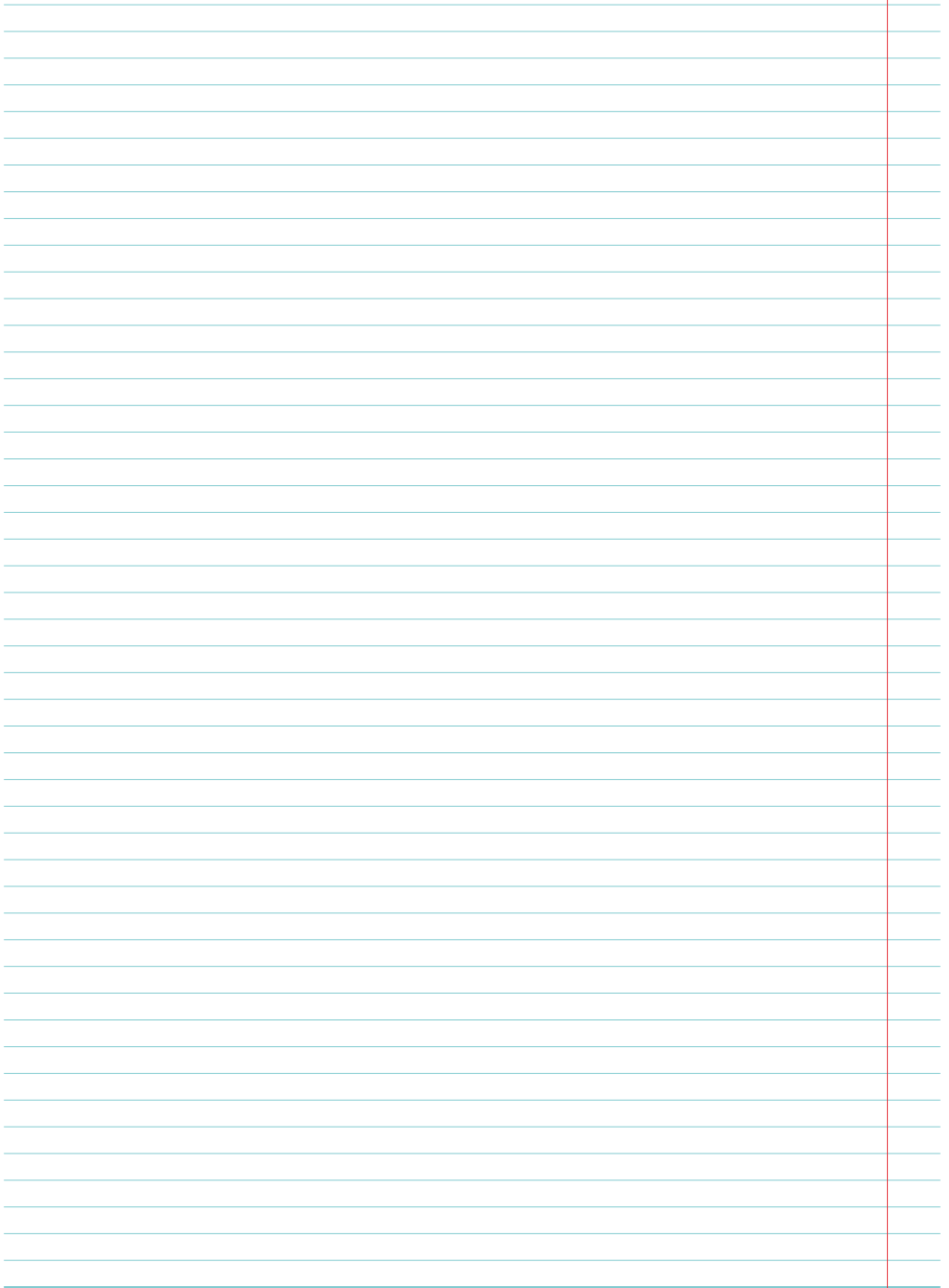
Hlavními obchodními artikly Fair Trade je tzv. koloniální zboží: káva, kakao a čaj, v nabídce specializovaných organizací si ale i oděvy našly své pevné místo. Nejčastěji to jsou šátky a šály, obvykle vyrobené z regionálně dostupných materiálů – hedvábí, bavlny, vlny, alpaky apod.

Pro férové oděvy platí všechna obecná pravidla Fair Trade, vedle toho u nich bývá kladen důraz na uchování tradičních řemeslných dovedností a na ruční práci ve Fair Trade družstvech, zatím však neexistuje certifikace pro samotnou výrobu oděvů. Čím dál více producentů férového bavlněného oblečení navíc zpracovává certifikovanou biobavlnu, čímž sociální rozměr Fair Trade doplňuje o rozměr environmentální.

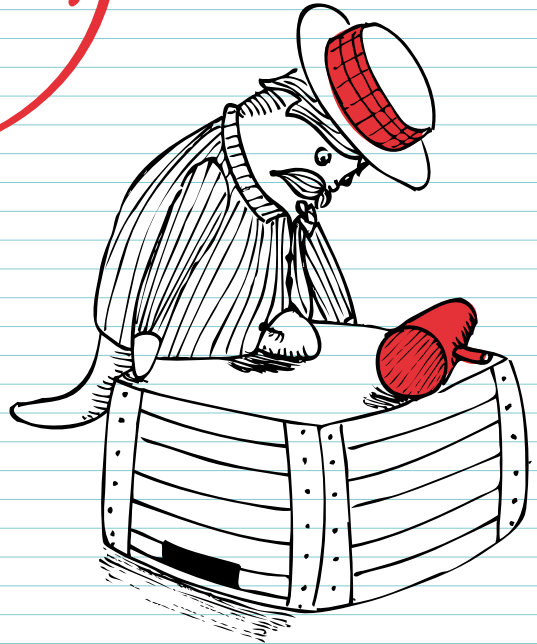
V České republice se oblečení od výrobců zapojených do Fair Trade objevuje jen výjimečně, neboť zde zatím neexistuje žádná firma nebo organizace, která by se dovozu férových oděvů programově věnovala. Český zákazník si ho za cenu srovnatelnou se značkovými oděvy může pořídit ve specializovaných Fair Trade obchůdcích, největší výběr nabízí znojemský obchůdek Centra férového obchodu. Na oblečení z bavlny certifikované nezávislou známkou FAIRTRADE, dostupné např. ve Švýcarsku či ve Francii, narazí zákazník prozatím pouze v některých prodejnách společnosti Marks&Spencer. I v případě férového oblečení ale platí, že nabídka ve velké míře závisí na zájmu zákazníků.

Zdroj

Šaty dělají člověka a kdo dělá šaty?: Bavlina a pracovní podmínky v textilním průmyslu. 1. vyd. Brno: Společnost pro Fair Trade a rozvojové vzdělávání, 2007. 40 s.

03.
Kdo to
byl?

Hra na motivy vědomostní rozhlasové soutěže, inspirovaná hrou *Nápisy krále Ašóky* (autor Miloš Zapletal), zaměřená na rozvoj intelektu, pohybových dovedností i prezentačních schopností hráčů.

			
VĚKOVÁ KATEGORIE <i>žáci středních škol</i>	FYZICKÁ ZÁTĚŽ <i>2 - malá</i>	ČAS NA HRU <i>90 min.</i>	ROČNÍ OBDOBÍ <i>jaro / léto / podzim</i>
			
POČET HRÁČŮ <i>30 žáků</i>	PSYCHICKÁ ZÁTĚŽ <i>2 - malá</i>	ČAS NA PŘÍPRAVU <i>60 min.</i>	
			
POČET INSTRUKTORŮ <i>čtyři osoby</i>	PROSTŘEDÍ <i>venkovní (terén, les) i uvnitř budovy</i>	DENNÍ DOBA <i>den</i>	
AUTOŘI <i>Kateřina Štěpničková / Kristýna Tillová</i>			

Materiál

Kartičky se zašifrovanými částmi textu, klíče k šifráům (viz Příloha 1), papíry, tužky, flipchart, v případě ozvláštňení fáze hledání šifer lze využít obruče, stuhu, míče apod.

Předmět/seminář

Občanský a společenskovední základ (člověk ve společnosti, občan ve státě), dějepís (moderní doba I a II).

Průřezové téma

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Výchova demokratického občana.

Očekávané výstupy

- hráč rozvíjí intelekt - seznamuje se se životy osobností z rozvojových zemí - Mahátma Gándhí, Aun Schan Su Ťij, Nelson Mandela - výrazných politických lídrů bojujících za nezávislost svého národa
- hráč dokáže vysvětlit podstatu demokracie a porovnat postavení občana v demokratickém a totalitním státě
- hráč rozvíjí logické myšlení během luštění šifer

- hráč rozvíjí prezentační dovednosti, vlastními slovy vyjadřuje význam daných osobností pro světové dění
- hráč se zamýšlí nad postojem odpovědného a aktivního občana inspirovaného osudy daných osobností, který obhajuje svá lidská práva, respektuje lidská práva druhých lidí a vystupuje proti jejich porušování

Charakteristika hry

Pomocí vyluštěných šifer, které předtím hráči nasbírají v terénu, odhalují jednu z osobností rozvojového světa, kterou následně prezentují ostatním.

Motivace

Před hráče se postaví instruktor-vypravěč a tři zahalené neznámé postavy. Instruktor řekne:

„Vydáme se za tajemstvím tří významných osobností, jejichž jména se budeme snažit uhodnout. I když jsou jejich osudy rozdílné, je tu něco, co je spojuje: všichni tři se narodili v chudých zemích a pro jejich nezávislost a rozvoj udělali vše, co bylo v jejich silách.“

Poté tři zahalené postavy zmizí z dohledu.

Realizace

Hráči se rozdělí na tři týmy - např. zelený, modrý a růžový. Po okolí jsou poschovávány kartičky tří barev se šiframi. V šifrách jsou ukryta fakta ze života tří významných osobností z rozvojových zemí a jejich slavné citáty. Úkolem každého družstva je najít všechny kartičky své barvy. Na hledání kartiček se šiframi mají hráči omezený čas (např. 20 minut). Po uplynutí tohoto času se týmy shromáždí a jejich dalším úkolem je šifry rozluštit, sestavit profil hledané osobnosti a uhodnout, kdo to je (na tuto fázi hry mají hráči 40 minut). Poté si skupiny osobnosti vzájemně představí (30 minut).

Review

Na začátku review se znovu na scéně objeví tři zahalené postavy z úvodní motivace a odhalí se (ukážou fotku osobnosti, kterou představují). Hráči shrnou život těchto osobností a význam jejich skutků (informace a fotografie viz infobox *Obhájci lidských práv - medajlonky*). Samy osobnosti je svým vyprávěním doplňují.

Při povídání o Gándhím je vhodné zastavit se u tématu *hladovky* jako způsobu nenásilného boje.

Protestní hladovka

Je jedna z forem nenásilného odporu, která působí tlak (psychologické povahy) na vyšší autority zodpovědné za rozhodnutí, jež je předmětem hladovky.

Silnou zbraní této formy civilní neposlušnosti je mediální atraktivita. Pokud se informace o hladovce daného jedince dostane do veřejného povědomí, dokáže

rozproudit debatu na téma předmětu sporu, vyvolat odpůrce, sympatizanty nebo dokonce pokračovatele, eventuálně dosáhnout změny, pro kterou byla hladovka započata.

Mahátma Gándhí byl pravděpodobně první společenský vůdce, který použil politickou hladovku jako nenásilný prostředek k prosazení požadovaných cílů.

Hladovku jako prostředek odporování moci používali např. příslušnice hnutí sufražetek v Anglii, které bojovaly za občanská práva žen na počátku 20. století, nebo odpůrci války ve Vietnamu v šedesátých letech v USA.

V současné době je hladovka fenoménem mezi zadržovanými disidenty na Kubě. Pozornost světa k represím kubánského režimu přitáhla po delší době smrt hladovkáře Orlanda Zapaty v březnu 2010. Zapata, člen nelegální organizace civilní obrany, který byl odsouzen v roce 2003 k 18 letům vězení za „rušení veřejného pořádku“, zemřel po 85 dnech protestního hladovění.

Hladovku jako formu protestu využívají i aktivisté v České republice, např. proti umístění amerického radaru na území ČR nebo proti aktivistům bojujícím za nekácení kůrovcem napadaných stromů na Šumavě atd.

Při debatě o osudu Su Ťij je vhodné zaměřit se na vojenské junty jako vládnoucí představitele státu a uvést toto téma do souvislostí.

Vojenská junta

([chunta], ve volném překladu „vojenská rada“) - forma státní vlády řízená skupinou vojenských představitelů.

Vojenské junty se státní vlády ujímají zpravidla následkem vojenských pučů.

Typickým příkladem z historie je pravicová vojenská junta Augusto Pinocheta v Chile (1973-1990). Pinochet se k moci dostal během násilného převratu, který sesadil tehdejšího socialistického prezidenta Salvadora Allendeho. Pinochetova junta pak pozastavila platnost ústavy, rozpustila parlament, zavedla přísnou cenzuru, pozastavila činnost politických stran a znemožnila tak veškeré legální politické aktivity v zemi. Junta rozpoutala kampaň teroru proti svým oponentům z řad socialistů a komunistů. Několik tisíc Chilanů bylo popraveno nebo zmizelo, okolo 30 000 lidí bylo uvězněno a mučeno.

V Barmě se ve vedení státu střídají vojenské junty od roku 1962 dodnes. V roce 1990 junta povolila demokratické volby, v nichž přesvědčivě zvítězila opoziční Národní liga pro demokracii vedená Aun Schan Su Ťij. Junta však odmítla výsledky uzнат a řadu zvolených členů parlamentu uvěznila.

V současnosti stojí v čele země velitel junty - generál Than Šwei. Zákonodárnou moc vykonává také junta, výkonná moc pak náleží vládě složené z asi 33 ministrů (i tito ministři jsou však většinou vysocí armádní důstojníci).

Vládnoucí vojenská junta porušuje lidská práva obyvatel, plošně využívá nucenou práci, verbuje dětské vojáky a systematicky potlačuje etnické menšiny v pohraničních oblastech (např. Karení na severu Barmy). Ve jménu boje proti ozbrojeným rebelům vypálila barmská armáda přes 3 000 vesnic a jejich obyvatele násilím přesídila nebo vyhnala ze země. Režim tvrdě pronásleduje jakýkoliv projev odporu.

Vojenská junta jako forma vlády se nevyhnula ani Evropě. Kořeny obrovského vlivu levice v Řecku sahají do období diktatury vojenské junty, která zemi vládla (1967-1974).

Hlavními postavami vojenského převratu z 21. dubna 1967, který sesadil legitimně zvolenou vládu, byli Georgios Papadopoulos, Stylianos Pattakos a Nikolaos Makarezos, kteří měli plukovníckou hodnost (proto je také řecká vojenská junta nazývána „řečtí plukovníci“). Po státním převratu junta rozpustila všechny existující politické strany a začala věznit své nepřátele a oponenty, především z řad liberálů a komunistů, z nichž značná část byla odvečena do koncentračního tábora na ostrově Jaros. Ve vězení z politických důvodů skončilo na 60 000 lidí.

Povídání o osobnosti Nelsona Mandely je vhodné doplnit širším výkladem toho, co byl apartheid.

Apartheid

(holandský výraz pro „oddělování“) – oddělené soužití obyvatel různých ras.

V praxi šlo o ideologii usilující o oddělený vývoj jednotlivých ras, která byla v Jihoafrické unii (od roku 1961) uplatňována jako oficiální politika.

Cílem apartheidu bylo uměle vytvořit dvě naprosto izolované vrstvy. Šlo tedy o zabraňování styku bílých a barevných obyvatel.

Rasová segregace se vyznačovala kupříkladu oddělenými dopravními prostředky pro bělochy a černochoy nebo zákazem vstupu obyvatel tmavé pleti do některých kin, parků, nemocnic nebo pláží.

Právním základem této politiky se stalo zpočátku 60 rasových zákonů, mimo jiné o registraci obyvatelstva z let 1950 a 1956, o jeho rozmístění podle rasových skupin z roku 1950, o vysídlení Afričanů z velkoměstských předměstí a podobně. Jeden z těchto zákonů – zákon o povinné registraci obyvatelstva z roku 1950 – zařazoval každého do určité rasové skupiny jako norimberské zákony o „ochraně německé cti a krve“ v nacistickém Německu z roku 1935.

Režimy s rysy apartheidu se projevovaly i v sousední Namibii, která byla do roku 1990 mandatorním územím JAR.

Také Jižní Rhodesie (dnešní Zimbabwe) měla s apartheidem zkušenosti. Ty však vzaly za své v roce 1980, když se premiérem stal tehdy ještě demokraticky působící Robert Mugabe, pozdější diktátor.

Review je možné zakončit diskuzí o lidských právech, o principech demokracie a o tom, jak se liší demokratické státy od diktatur (informace k tomu viz infobox Demokracie vs. diktatury).

Metodické poznámky

- Instruktor vyhodnotí zkušenost hráčů s luštěním šifer. Pokud se s nimi nikdy nesetkali, již před hrou hráče rozdělí tak, aby v každém týmu byl někdo zkušenější (např. skauti), nebo jim dá k dispozici klíče k šifram (viz Příloha 1).
- Fázi, během níž hráči hledají šifry po okolí, je možné ozvláštnit několika způsoby. Hráči mohou přinést na „základnu“ vždy jen jednu šifru, mohou vybíhat po dvojicích v obruči, s rukama nebo nohama zavázanými k sobě nebo svázání zády k sobě s tím, že mají zapletené lokty. Hráči si také během „lovu“ šifer mohou pohazovat s míčem (s tím, že běžet může pouze ten, kdo momentálně

nemá míč v ruce). Další způsob může být ten, že jeden hráč má šátkem zavázané oči a druhý ho vede k šifře, sundat papírek s šifrou může jen „slepý“ hráč podle návodu „vidícího“ hráče.

- Jednotlivé týmy dostanou k dispozici flipchartové papíry a psací potřeby.

Typy šifer

01. Přeházení slov ve větě - vhodné pro delší věty

02. Nedodržování mezer mezi slovy - vhodné pro delší věty

03. Záměna písmen (A=N)

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M

N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z

04. Záměn písmen za čísla (A=1)

A-1, B-2, C-3, D-4, E-5, F-6, G-7, H-8, I-9, J-10, K-11, L-12, M-13,
N-14, O-15, P-16, R-17, S-18, T-19, U-20, V-21, X-22, Y-23, Z-24

05. Text pozpátku - vhodné pro delší věty

06. Uschování zprávy v textu - vhodné pro kratší věty

- a. vždy 2 písmena ze zprávy a 2 jiná
- b. první zepředu, druhé zezadu

07. Hebrejščina

Základem této šifry je následující kódovací tabulka:

A	B	C	I	J	K	R	S	T
D	E	F	L	M	N	U	V	W
G	H	CH	O	P	Q	X	Y	Z
		

Jednotlivá písmena pak zapisujeme takto:

- a. Vyhledáme si písmenko v tabulkách.
- b. Obkreslíme tvar rámečku kolem něj.
- c. Spadá-li písmenko do první tabulky, bude bez tečky
- d. Patří-li do druhé tabulky, uděláme doprostřed jednu tečku.
- e. Spadá-li do tabulky třetí, uděláme doprostřed tečky dvě.

Příklad zápisu Hebrejštiny

Slovo „Shaman“ zapsané pomocí Hebrejštiny vypadá takto:

•• □ □ • □ □ •

08. Morseova abeceda

A	•-	akát	N	-•	nástup
B	-•••	blýskavice	O	---	ó náš pán
C	-•-•	cílovníci	P	•-••	papírníci
D	-••	dálava	Q	---•	kvílí orkán
E	•	erb	R	•-•	rarášek
F	••-•	Filipíny	S	•••	sekera
G	-•••	Grónská zem	T	-	tón
H	••••	hrachovina	U	••-	učený
CH	---•	chvátá k nám sám	V	•••-	vyvolený
I	••	ibis	W	•-•-	wagón klád
J	•-••	jasmín bílý	X	-••-	Xénokratés
K	-•-•	krákorá	Y	-•-•	ý se krátí
L	••••	lupíneček	Z	-•••	známá žena
M	-•-	mává			

Šprávná řešení šifer (pro instruktory)

> Mahátma Gándhí

01. „Milovat své dokáže každý živočich, ale jen lidskost se dovede nadechnout pro lásku ke společnému.“

„lidskost nadechnout dokáže ke lásku, své živočich se společnému Milovat jen pro každý dokáže ale.“

02. „Radost, kterou způsobíme druhému, má podivuhodnou vlastnost: odrazem se neoslazuje, ale vrací se k nám košatější a zářivější.“

„nám, druhému odrazem ale, podivuhodnou se způsobíme: košatější Radost neoslazuje, kterou k zářivější a se má vlastnost vrací.“

03. Jako vystudovaný právník jsem odjel do Jižní Afriky, kde jsem bojoval za lepší životní podmínky Indů, kteří zde neměli téměř žádná práva.

bojoval životní vystudovaný kteří jsem téměř do Jako, podmínky práva zde Jižní právník žádná za, Afriky neměli odjel jsem kde lepší Indů.

04. Dvacet let svého života jsem věnoval boji proti masovému vývozu bavlny z Indie a nákupů oděvů z Anglie a Japonska, a to snahou o oživení indického řemesla tkalcovství.

Dvac etl etsv éhoží vo taj semvě nova lbojip rot imaso vé muvýv ozuba vlnyzin di eaná kup ůod ě vŭza ngli eaj a ponsk a, atos nah ouoož ive níndic kéh oře meslat kalc ovst ví.

05. Moje manželka zemřela na zápal plic. Byla to zčásti moje vina - nedovolil jsem doktorům, aby jí podali penicilin - ten jsem odsuzoval jako zahraniční lék.

Mo jem anž e lkaze mřel anaz áp alpl ic. By latozčá stim oj evi na - ned ov oliljs emdo k torům, a byj ípoda lip enic ilin - t enjs emod suz o valjak ozah ranič níl ék.

06. Když mi bylo šedesát let, šel jsem pěšky 400 kilometrů, abych na konci pochodu nabral na břehu oceánu špetku mořské soli a symbolicky tak porušil britský solný monopol.

Kdy žmiby loš edes átlet, še ljse mp ěšky 400 ki lomet rŭ, abyc hnako ncip oc hodun abra lnab řehuoc eán ušpe tkum ořskéso lias ym bolic kyt akporuš ilbri tskýs ol ným onop ol.

07. Narodil jsem se 2. října 1869 v Pórbandaru do země kolonizované Velkou Británií.

Anebqvy wřiz fr 2. Ewvan 1869 i Cbeonaqneh qb mrzr xbybavmbinar Iryxbh Oevgnavv.

08. Jedním z mých cílů bylo odstranit společenskou diskriminaci nedotknutelných (nejnižší kasta, nejchudší lidé v Indii).

Wřqavz m zlpu pvyh olyb bqfgenavg fcbyrprafxbh qvfxevzvanpv arqbgxahgryalpu (arwavmfv xnfgn, arwpuhqfv yvqr i vaqv).

09. „Násilí je lepší než zbabělost, ale nenásilí je tisíckrát lepší než násilí, a nenásilí lidí čistých srdcí je nepřekonatelnou zbraní.“

„Anfvv wr yrcfv arm monorybfg, nyr aranfvv wr gvfvpxeng yrcfv arm anfvv, n aranfvv yvqv pvfglpv feqpv wr arcerxbangryabh moenav.

10. I když jsem vždy odmítal násilí, angažoval jsem se v Búrských válkách v Africe (1899–1900) na pomoc Britskému impériu.

9/11 4 23 24/10 18 5 13/21 24 4 23/15 4 13 9 19 1 12/14 1 18 9 12 9/1
1471 2415 21112/10 18 5 13/18 5/21/2 20 17 18 11 23 3 8/21 1 12 11 1 3 8/21/1
6 17 9 3 5 (AHII-AIOO) 14 1/16 15 13 15 3/2 17 9 19 18 11 5 13 20/9
13 16 5 17 9 20.

11. „Lidé ze Západu si obvykle myslí, že štěstí spočívá jen v hmotném blahobytu a ekonomické prosperitě.“

„12 9 4 5/24 5/24 1 16 1 4 20/18 9/15 2 21 23 11 12 5/13 23 18 12 9/24
5/18 19 5 18 19 9/18 16 15 3 9 21 1/10 5 14/21/8 13 15 19 14 5 13/2
12 1 8 15 2 23 19 20/1/5 11 15 14 15 13 9 3 11 5/16 17 15 18 16 5 17 9 19 5.“

12. Usmrtily mne 30. ledna 1948 tři rány z revolveru, které vypálil hinduistický aktivista Nathuram Gódsé.

20 18 13 17 19 9 12 23/13 14 5/CO. 12 5 4 14 1 AIDH/19 17 9/17
1 14 23/24/17 5 21 15 12 21 5 17 20/11 19 5 17 5/21 23 16 1 12 9 12/8
9 14 4 20 9 18 19 9 3 11 23/1 11 19 9 21 9 18 19 1/14 1 19 8 20 17 1 13/7
15 4 18 5.

13. V roce 1947 se Británie rozhodla osvobodit Indii pod podmínkou, že bude země rozdělena na Pákistán (muslimský) a Hindustán (hinduistický). Lidé byli lační po svobodě – já jsem s rozdělením asi jako jediný nesouhlasil. Vše, pro co jsem tak dlouho bojoval, se rozpadlo.

Oldapzor es, lavojob ohuold kat mesj oc orp, ešv. Lisalhuosen ýnidej okaj isa
mínelédzor s mesj áj - ědobovs op ínčal ilyb édil. (Ýkcitsiudnih) nátsudniH
a (ýksmilsum) nátsikáP an elédzor ěmez edub ež, uoknímdop dop iidni
tidobovso aldohzor einátirB es 7491 ecor v.

14. V roce 1930 jsme začali bojovat za nezávislost formou absolutní občanské neposlušnosti. Celá Indie – zemědělci, řemeslníci, obchodníci i prostý lid – odmítla spolupracovat s Británií.

ínátirb s tavocarpulops altímndo - dil ýtsorp i icíndohcbo, icínlsemeř,
icléděmez - eidni álec. Itsonšulsopen éksnačbo íntulosba uomrof tsolsivázen
az tavojob ilačaz emsj 0391 ecor v.

15. V roce 1900 jsem se usadil v Johannesburgu (Jihoafrická republika) a pokračoval jsem ve své právníkové praxi. K tomu jsem vydával časopis „Indian Opinion“.

„Noinipo Naidni“ siposač lavádyv mesj umot k. Ixarp ékcinvárp évs ev mesj
lavočarkop a (akilbuper ákcirfaohij) ugrubsennahoj v lidasu es mesj 0091 ecor v.

16. Oženil jsem se, když mi bylo třináct let, a se svou ženou jsem měl čtyři syny.
Ožškenosilwn jsxoemwh seah, kdžšyžls mišo byčolonv tškšindoácwlt
lxoetšb, a size sbovoušu žceenzloušx jséiembz mělil čžetyšřibt syělnyhg.

17. Jako způsob prosazení svých cílů jsem vždy volil princip pasivního,
nenásilného odporu - satjagraha.
Jasekomw zpvnušeobín pršlosfáazšnenwlí sxývylwchoě cijélůjš
jscšemoi vžkmdyoš vokwlvkl pšnricwncsošiplw padgsinšvnlšihowo,
nlwenlšáskeilvnněšohošě odlšpovnrulš - saěltjšiáglraělhač.

18. Proti různým politickým sporům jsem několikrát protestoval hladovkou.
Prnwotxwi rslůzknšýměč polšlicítinsckšoymnw splěorkcúmoč jsšéemčí
něéekoneliwekrkátbv prlcotšmesčštoédvaril hsilasškdoxkvkíšou.

19. Jako pedagog jsem se řídil principem trestání sama sebe za hříchy svých
svěřenců.
Jůacknoepřeědvasghocgýjvsseymhsceířříhdaizlep
reisnacmiapseímntártes.

20. „Mlčení je někdy výmluvnější než mluvení.“
„Mílnčeevnuíljmežneěnkídšyjevěýnmvlu.“

21. Za své protesty a občanskou neposlušnost jsem byl několikrát vězněn.
Znaěsnvzěěpvrtóatreksitlyoakoěbnčlaynbsmkeosuj
ntespoonsšlu.

22. Byl jsem zapřisáhlým vegetariánem.

□□□□ □□□□ □□□□ □□□□ □□□□
□□□□ □□□□ □□□□ □□□□ □□□□

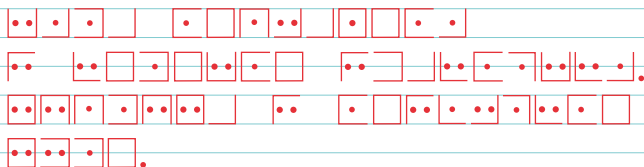
23. Celý život jsem bojoval za sjednocení muslimů a hinduistů v Indii.

□□□□ □□□□ □□□□ □□□□ □□□□ □□□□ □□□□
□□□□ □□□□ □□□□ □□□□ □□□□ □□□□ □□□□
□□□□ □□□□ □□□□ □□□□ □□□□ □□□□ □□□□

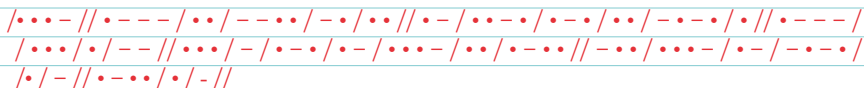
24. „Oko za oko a svět bude slepý.“

□□□□ □□□□ □□□□ □□□□ □□□□
□□□□ □□□□ □□□□ □□□□ □□□□

25. „Síla nepramení z tělesné zdatnosti. Vyplývá z nezkrotné vůle.“

26. V Jižní Africe jsem strávil dvacet let.

27. „Změnou, kterou hledáme ve světě, se musíme stát my sami.“

28. „Udělat věc, které se bojíme, je první krok k úspěchu.“

29. Můžete mě znát pod přezdívkou „Velký duch“.

> Aun Schan Su Tj

01. Narodila jsem se 19. června 1945 v Rangúnu.

14 1 17 15 4 9 12 1 / 10 18 5 13 / 18 5 / T. / 3 5 17 21 14 1 / AIDE / 21 / 17 1 14 7 20 14 20.

02. V roce 1991 mi byla udělena Nobelova cena míru. Barmská vláda mi neumožnila převzít si cenu osobně, tak ji za mě přebрал můj syn Alexander Aris.

Sira Rednaxela nys jũm larberp ẽm az ij kat ,ẽnbose unec is tizverp alinžomuen im adãlv áksmrab. Urĩm anec avoleboN anelẽdu alyb im 1991 ecor v.

16. 30. června 1989 jsem mluvčím vojenské vlády obviněna, že svou kampaní, mítinky a projevy porušuji zákaz veřejného shromažďování a pokouším se tak vyvolat nepokoje v zemi.

30. června 1989 jsem mluvčím vojenské vlády obviněna, že svou kampaní, mítinky a projevy porušuji zákaz veřejného shromažďování a pokouším se tak vyvolat nepokoje v zemi.

17. V červenci 1989 mě vládnoucí junta uvrhla do domácího vězení za „ohrožování státu“. Pustili by mě, kdybych odešla z Barmy. To jsem odmítla.

mě junta v domácího do červenci vládnoucí za 1989 uvrhla „ohrožování vězení státu“. mě Pustili by, Barmy kdybych z odešla. odmítla To jsem.

18. Do domácího vězení byli zavřeni i můj manžel a synové, když za mnou přijeli z Británie.

Do domácího vězení byli zavřeni i můj manžel a synové, když za mnou přijeli z Británie.

19. Jak vypadá domácí vězení? Generálové z vládnoucí junty mi odstříhli telefon, kontrolují poštu a filtrují návštěvy.

Jak vypadá domácí vězení? Generálové z vládnoucí junty mi odstříhli telefon, kontrolují poštu a filtrují návštěvy.

20. Na protest proti domácímu vězení a politice vojenské junty jsem držela dlouhodobou hladovku.

Na protest proti domácímu vězení a politice vojenské junty jsem držela dlouhodobou hladovku.

21. V roce 1990 moje politická strana Národní liga pro demokracii na celé čáře vyhrála volby. Vojenská junta ale odmítla výsledky uznat a moc si ponechala.

Alahcenop is com a tanzu ykdelsýv altímdo ela atnuj áksnejov. Yblov alárhyv eřáč élec an iicarkomed orp agil índorán anarts ákcítipol ejom 0991 ecor v.

22. Můj manžel zemřel v roce 1999. Na pohřbu v Británii jsem nebyla, protože by mě nepustili zpátky do Barmy.

/- - / . . - / . - - - // - - / . - / - . / - . . . / . / // - . . . / . / - - / . . . / . /
/ // . . . - // . . . / - - - / - . . . / . // 1999 // - . / . - // . - . . / - - - /
/ / . . . / - . . . / . . . // . . . - // - . . . / . . . / . . . / - / . - / - . / // . - - - /
/ . . . / . / - - // - . / . / - . . . / - - - - / / . . . // . - . . / . . . / - - - / - / - - - /
/ - // / - . . . - // - - / . // - . / . / - . . . / . . . / . . . / - . . . / /
/ . . // - . . . / . . - . / . - / - . / - . . . // - . . / - - - // - . . . / . - / . . . / - - /
/ - . . - - //

23. Na Oxfordu jsem potkala svého budoucího manžela - britského univerzitního profesora, spisovatele a tibetologa Michaela Arise. Máme spolu dva syny - Alexandra a Kima.

NaOxforduj sempot kal asvé hobud ouc íhom an žel a - brit skéh ouniv erzit níhopr ofes ora, spis ovate leatib eto log a Micha elaAri se. Mám espo ludva syn y - Alex andraa Ki ma.

24. V domácím vězení jsem strávila 14 z uplynulých dvaceti let.

□□ □□□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□
□□□□□□□□□□ 14 □□ □□□□□□□□□□□
□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□

25. Moje kniha Osvobození od strachu vyšla v roce 1997 také česky.

Mostjepo knguihšra Ofňšvboobruoznuenfoí ogrd shutrhcjacjkhust vyneslpoa ver romncebu 1997 tafukéno čecháskejy.

26. Jsem nositelkou titulu čestného doktora Univerzity Karlovy v Praze.

Wfřz abfvgrymbh gvghyh prřgarub qbxgben HaviremvgI Xneybil i Cenmr.

27. „Prvním krokem k osvobození země od vojenské diktatury musí být osvobození se od vlastního strachu.“

„Prvním strachu krokem vlastního k od osvobození se země osvobození od být vojenské musí diktatury.“

28. „Na demokracii budeme čekat tak dlouho, dokud jí nedosáhneme.“

„ / - . . / . - // - . . . / . / - - / - - - / - . - / - . . . / . - / - . . . / . . . // - . . . / . . - /
/ - . . . / . / - - / . // - / . / - . . . / - - / - // - / . - / - . - // - . . . / / - - - /
/ . . . / / - - - // - . . / - - - / - . . . / / . . . // . . . - / . . . // - . . . / /
/ - - - / . . . / . - / / - . . / - - / . . // ”

27. „Nejpodstatnější revolucí je revoluce ducha.“

„14 5 10 16 15 4 18 19 1 19 14 5 10 18 9 / 17 5 21 15 12 20 3 9 / 10 5 /
17 5 21 15 12 20 3 5 / 4 20 3 8 1.“

> Nelson Mandela

01. Narodil jsem se 18. července 1918 v Qunu.

18.
1918 .

02. Můj otec pocházel z rodu místních králů a působil jako člen rady náčelníka kmene Tembů.

M d ů l j s o z t x e p c b p r o j c h a á e z n e w l y z d r v o c d h u ě m ž í f s v t
z n ě í x c h ž k n r m á g l j ů e a n p k ů h s ě o q b t i u l r j o a p k d o ř ě q l w
e z n g r e a m d l y h n c á b ě v e x l s n m í f k i a y k u m w e v n t e x T s e g
m r b k ů.

03. Když jsem v mládí poslouchal otcovo vyprávění o dějinách a tradicích rodu, rozhodl jsem se být právníkem, který bude hájit právo svého lidu na svobodu.

11 4 23 24/10 18 5 13/21/13 12 1 4 9/16 15 18 12 15 20 3 8 1 12/15 19 3 15 21 15/21
23 16 17 1 21 5 14 9/15/4 5 10 9 14 1 3 8/1/19 17 1 4 9 3 9 3 8/17 15 4 20/17
15 24 8 15 4 12/10 18 5 13/18 5/2 23 19/16 17 1 21 14 9 11 5 13/11 19 5 17 23/2
20 4 5/8 1 10 9 19/16 17 1 21 15/18 21 5 8 15/12 9 4 20/14 1/18 21 15 2 15 4 20.

04. V roce 1993 mi byla udělena Nobelova cena míru.

1993
 .

05. Právnícký diplom jsem získal na Witwatersrandské univerzitě.

Ceniavpxl qvcybz wfrz mvfxny an jvgjngrefenaqfxr haviremvgv.

06. Do politické opozice proti režimu bílé menšiny, která potlačovala politická, sociální a ekonomická práva jihoafrické černé většiny jsem se zapojil už jako mladý student na Univerzitě ve Fort Hare, odkud mě kvůli mým aktivitám vyhodili.

Dop oli tickéop ozicepr otireži mubílém enšiny,kte rápotlač ovalapoliti
cká,sociálníaekonomick áprávajihoafri ckéčer névětšin yjse mseza
pojilužja komladýstu dentnaUni verzitě veFortHare,od kudměkv ůlimýmak
tivitámvyh odili.

07. V srpnu 1962 jsem byl zatčen a odsouzen na pět let za nelegální cestu do zahraničí a za podněcování ke stávce.

/...-//.../.../...-/-//...-//1962//...-//.../...-//...-//
/...-//.../...-//...-//...-//...-//.../...-//...-//...-//...-//
/...-//.../...-//...-//...-//...-//.../...-//...-//...-//...-//
/...-//.../...-//...-//...-//...-//.../...-//...-//...-//...-//
/...-//.../...-//...-//...-//...-//.../...-//...-//...-//...-//
/...-//.../...-//...-//...-//...-//.../...-//...-//...-//...-//
/...-//.../...-//...-//...-//...-//.../...-//...-//...-//...-//

08. V roce 1942, tedy ve svých 24 letech, jsem vstoupil do politické strany Africký národní kongres, která se snažila hájit zájmy barevného obyvatelstva v Jižní Africe.

V roce 1942, tedy ve svých 24 letech, jsem vstoupil do politické strany Africký národní kongres, která se snažila hájit zájmy barevného obyvatelstva v Jižní Africe.

09. Na půdě Afrického národního kongresu jsem se svými druhy založil Ligu mladých. V jejím středu jsem brzy vynikl jako schopný organizátor a odvážný iniciátor řady protestních akcí – od bojkotů přes občanskou neposlušnost až po stávky.

Ykváts op ža tsonšulsopen uoksnačbo seřp útokjob do - icka hcíntsetorp ydař rotáicini ýnžávd o rotáinagro ýnpohcs okaj lkinyv yzrb mesj udeřts míjej v. Hcýdalm ugiL ližolaz yhurd imývs es mesj usergnok ohíndorán ohékcirFA ědůp an.

10. V roce 1948 jsem s nechtutí sledoval volební vítězství Národní strany s její politikou apartheidu (rasové segregace).

V č r š o d c ž e š 1 n 9 d 4 s 8 ý j s s a e ý m w s š n i e č h x u q t x í r s m l q e j d k o g v d a j l ý v c o h l m e m b d n á í ž v š í b t m ě n z r s w t j v a í k N u á š r q o w d e n r í x s b t k r ř a s n m y f s q j n e á j m í f p h o s l k i h t l i s k b o m u ž a š p ž a č r w t y h b e ž i h d j u m (R i a s r o ř v š ě h s j e m g n r č e k g š a w c ž e).

11. Proč jsem považoval apartheid za bezpráví? Volební právo bylo vyhrazeno pouze bílým, kteří tvořili v populaci Jihoafrické republiky pouze necelou pětinu. Barevní museli žít ve vymezených ghettech a pro cestu do jiného ghetta museli mít propustku. Smíšená manželství byla zakázána, stejně jako sexuální styky barevných s bílými.

Imýlíb s chýnverab ykyts ínlauxes okaj ěnjets ,anázákaz alyb ívtsležnam ánešíms. Uktsuporp tím ilesum attehğ ohénij od utsec orp a chettehğ chýnezemyv ev tíž ilesum ínverab. Unitěp uolecen ezuop ykilbuper ěkcírfaohij icalupop v iliřovt ířetk ,mýlíb ezuop onezarhyv olyb ovárp ínbelov? Ívárpzeb az diehtrapa lavožavop mesj čorp.

23. Zpočátku jsem prosazoval nenásilnou formu odporu proti vládní politice apartheidu, ale pak už jsem se nevyhnul metodám teroru a sabotáží. Apartheidní režim mě nazýval teroristou.

Zpšločxiátsokube jsšlemof prnšosíčazviovšlalie nesénášusivwlnšiouwe fořřmšiu osudpšlorvnu pšeročmtiel vlišádvenídí pokelišwtivkceql apxcarvnthoxeiweduéš, alwie pšeakve užoš jsšlemvi seéš neýzvywihnoiulmn mewotoícdálem towerkworvku ale sančboéetákvžílš. Apkšarlšthičeílčdnoci ročežlwimlě měič naočzybcvaočl towerviorlíisčotozwu.

24. Při ozbrojených akcích proti režimu apartheidu jsem vystupoval v různých převlecích – jednou jako řidič, podruhé jako pomocný dělník a podobně.

/ . - . . / . - . . / . . // - - - / - - . . / - . . . / . . . / - - - / . - . - / . / - . - / - . - - /
/ - - - // . - / - . - / - . . . / . . / - - - // . - . . / . . . / - - - / - / . . // . . /
/ . / - - . . / . . / - / - . - // . . / . - . . / . - . . / - / / . . / . . . / - . . - //
/ . - - / . . . / . / - - // . . . - / - - - / . . . / - / . . - . . / - - - / . . . - / - /
/ . . . // . . . - // . . . / . . - / - . . . / - / - . - - / - - - // . - . . / . . . / . . . - /
/ . . . / . / - . . . / . . / - - - // . - - - / . / - . . / - . / - - - / . . // . - - - / - /
/ - - - / - - - // / - . . / // . - - - / - - - / . . / . . . / . . . / . . .
/ . // . - - - / . - / - . - / - - // . . . / - - - / - - / - - - / . . . / - . / - - - //
/ - . . / . / - . . . / . . / . . / - . // . . - . / - - - / - . . / - - - / . . . / - . . //

25. V roce 1961 jsem ilegálně opustil zemi – v Etiopii a na několika dalších místech Afriky a také Evropy jsem navazoval politické kontakty. Když jsem se o rok později vrátil, byl jsem zatčen a obviněn z nelegálního opuštění země a z podněcování stávek.

Keváts ínávocěndop z a ěmez ínětšupo ohínlágelen z něnivbo a nečtaz mesj lyb ,litár v ijědzop kor o es mesj žydk . Ytkatnok ékcitilop lavozavan mesj yporvE ékat a ykirfA chetsím chíšlad akilokěn an a iipoiE v - imez litsupo ěnlágeli mesj 1691 ecor v.

26. Mé původní jméno Rolihlahla znamená v jazyce Tembu „ten, který vyvolává rozbroje“.

Zr chibqav wzrab Ebyvuyunyn manzran i wnmldr Grzoh „gra, xgrel ilibynin ebmoebwr“.

27. V roce 1952 jsem si v Johannesburgu společně s Oliverem Tambem otevřel první černošskou advokátní kancelář v JAR. Kvůli mým politickým aktivitám mi ale po několika letech úřady zakázaly provozovat advokacii.

licakovda tavozovorp ylazákaz ydařů chetel akilokěn op ela im mátitvka mýkcitilop mým ilůvk. RAJ v řalecnak íntákovda uokššonreč ínvrp leřveto mebmaT merevilO s ěnčelops ugrubsennahoj v is mesj 2591 ecor v.

28. „Podobně jako otroctví nebo apartheid, ani chudoba není nic přirozeného a nezměnitelného. Jejím původcem je člověk a pomocí lidských činů může být také překonána i úplně vymýcena. Takovýto skutek pak není nějakým dobročinným gestem, nýbrž aktem spravedlnosti.“

„Povsdowqbnftě jwaakcvo obntrsdockjtvrtí ngebdso ayxpabdrtschetzides, anhji chfdudklobrta nttenasí ncvicmk přyxiradozrtennméhdfo abn newwzmtběnswitujelwsnébfhgh. Jezujikom pmjůvswodlpcestm jtte čhtlojkvčrtk asr povbmoircítu litrdsrtkýcvch čhzinklů msdůžtre bsrýtbn tacxkéwq přsjekrtondmánrta ilk úprlncvě vbhymutýclkenxca. Tbgakrtovuzýtšřo sžškubžteýžk pčdakč negtníhr něžtjašrkývžm dřtobmnrowečižtnnššýmbv geyčstwrembt, nýžžbrfžg auiktčšemdr spqwravnvetgdlswnobhstxsi.“

29. „Bojuji proti bílé nadvládě. A bojuji i proti černé nadvládě. Chovám v lásce ideál demokratické svobodné společnosti, ve které spolu všichni žijí v souladu a za stejných příležitostí. Je to ideál, o který stojí usilovat a kterého, jak doufám, dosáhneme. Ale bude-li třeba, je to ideál, pro který jsem připraven zemřít.“

„Boj ujipr otibíl énad vládě. Aboj ujiiipro tičernénadv ládě. Cho vámvl ásceid eál demo kratickésvobodnéspolečn osti, vektor éspoluvšic hniži jívsou laduazaste jnychpřile žitostí. Jetoide ál, okterýsto jíusilov atakterého, j akdo ufám, dos áhnem e. Alebu de-li tře ba, jetoide eál, prokt erýjsem přip ravenzemř ít.“

Demokracie vs. diktatury

Dodržování lidských práv se pojí s demokratickými státy. Demokracii definuje OSN jako „univerzální hodnotu založenou na svobodě vyjádřené vůlí lidí určit si vlastní politický, ekonomický a kulturní systém“.

Mezi základní principy demokracie řadíme:

- rovnost šancí pro každého,
- dělba moci na zákonodárnou, výkonnou a soudní,
- transparentnost rozhodování státní moci a veřejný dozor nad státní mocí,
- pluralita politických subjektů,
- právo na soukromé vlastnictví a podnikání,
- svoboda tisku a slova.

„Hlasovací lístek je silnější než kulka.“ (Abraham Lincoln)

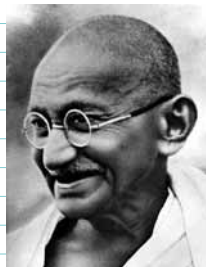
Na druhou stranu existují státy s autoritativní formou vlády, kde je politická moc v rukou jedince nebo úzké skupiny lidí, která omezuje a pronásleduje politickou opozici, protivládní média, zabraňuje občanům svobodně se shromažďovat, vlastnit majetek apod. Takové země se označují jako diktatury.

„Diktatura je státní forma, kde se všichni bojí jednoho a jeden všech.“

(Alberto Moravia)

Obhájci lidských práv - medaillonky

Mahátma Gándhí se narodil v roce 1869 v Pórbandaru v Indii, tenkrát kolonizované Velkou Británií. Jako vystudovaný právník odjel do Jižní Afriky, kde bojoval za lepší životní podmínky Indů, kteří zde neměli téměř žádná práva. Po návratu do Indie se Gándhí věnoval boji proti masovému vývozu bavlny z Indie a nákupů oděvů z Anglie a Japonska, a to snahou o oživení indického řemesla tkalcovství. Jedním z jeho cílů bylo odstranit společenskou diskriminaci nedotknutelných (nejnižší kasta, nejchudší lidé v Indii). Jako způsob prosazení cílů vždy volil princip pasivního, nenásilného odporu - satjáhraha. Proti různým politickým sporům Gándhí několikrát protestoval hladovkou. Za své protesty a občanskou neposlušnost byl několikrát vězněn. Gándhího, duchovního vůdce Indie, usmrtily 30. ledna 1948 tři rány z revolveru, které vypálil hinduistický aktivista Nathuram Gódsé.

Nelson Mandela se narodil v roce 1918 v Qunu. Když v mládí poslouchal otcovo vyprávění o dějinách a tradicích rodu kmene Tembů, ze kterého pocházel, rozhodl se Mandela být právníkem, který bude hájit právo svého lidu na svobodu. V roce 1942 vstoupil do politické strany Africký národní kongres (ANK), která se snažila hájit zájmy barevného obyvatelstva v Jižní Africe. S nechutí sledoval volební vítězství Národní strany s její politikou apartheidu (rasové segregace). Mandela vynikl jako schopný organizátor řady protestních akcí - od bojkotů přes občanskou neposlušnost až po stávky. V roce 1964 byl v Rivonijském procesu odsouzen na doživotí za plánování ozbrojeného převratu. Ve věznicích na ostrově Robben s nepřísnejšími bezpečnostními a kázeňskými normami a dalších věznicích strávil Mandela celkem 28 let. K jeho propuštění 11. února 1990, kdy mu bylo 72 let, vedla neustávající kampaň ANK a také mezinárodní tlak. V roce 1994 zvítězil Mandela s ANK v prvních multirasových volbách a stal se prvním černým prezidentem Jihoafrické republiky.

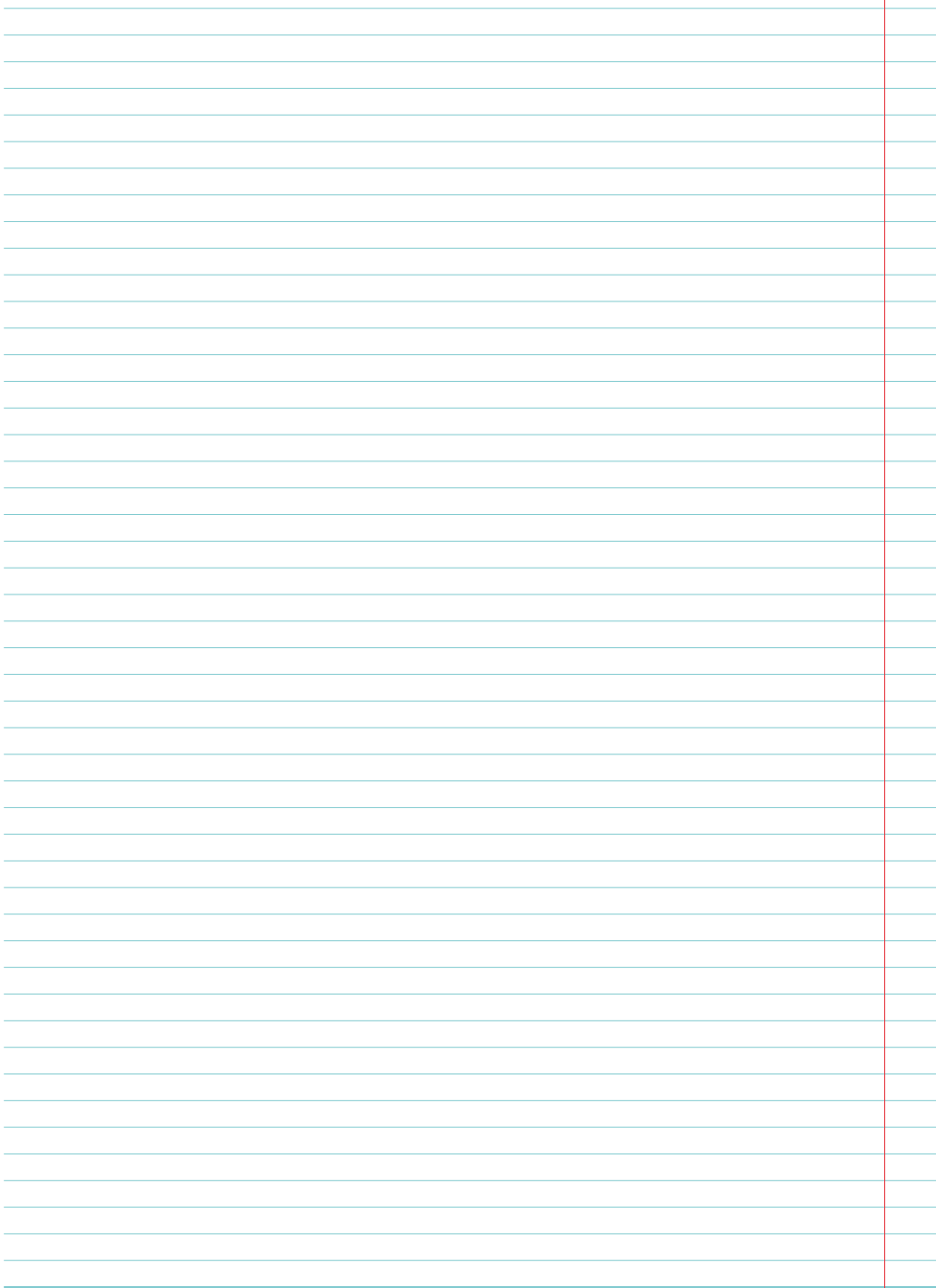

Mandela, který se velkou měrou zasloužil o přechod JAR k demokracii, obdržel v roce 1988 Sacharovovu cenu za svobodu myšlení a v roce 1993 Nobelovu cenu míru.

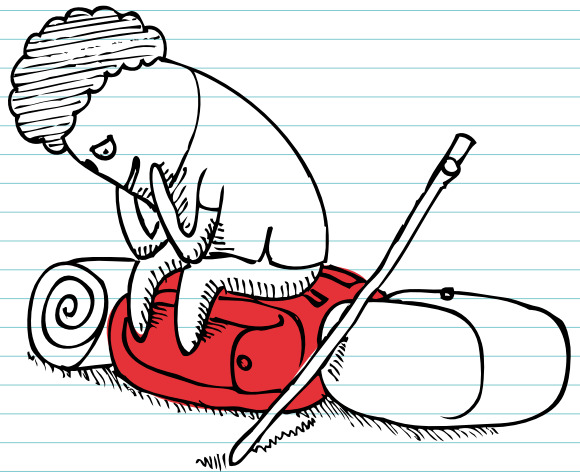
Aun Schan Su Ťij se narodila v roce 1945 jako dcera bojovníka za nezávislost Barmy, generála Aun Schana. V roce 1988 vstoupila aktivně do politiky v reakci na brutální potlačení prodemokratických demonstrací a podílela se na založení Národní ligy pro demokracii (NLD), která je dodnes hlavní prodemokratickou skupinou v zemi. V roce 1990 NLD drtivě vyhrála demokratické volby, které vojenská junta nikdy neuznala. Již v roce 1989 byla Su Ťij zadržena a umístěna do domácího vězení, kde strávila 15 z posledních 21 let. Na svobodu byla propuštěna v listopadu 2010. Su Ťij

je nositelkou mnoha zahraničních ocenění, nejvýznamnějším z nich je bezesporu Nobelova cena míru, která jí byla za úsilí o demokratizaci země udělena v roce 1991.

04.
Migrace
není legrace

Živelná týmová pohybová hra, při níž hráči absolvují pomyslnou cestu migranta z chudé země do země bohaté, z Bídastánu do Blahostánu.

			
VĚKOVÁ KATEGORIE <i>žáci základních a středních škol</i>	FYZICKÁ ZÁTĚŽ <i>2 - malá</i>	ČAS NA HRU <i>90 min.</i>	ROČNÍ OBDOBÍ <i>libovolně</i>
			
POČET HRÁČŮ <i>libovolný</i>	PSYCHICKÁ ZÁTĚŽ <i>2 - malá</i>	ČAS NA PŘÍPRAVU <i>30 min.</i>	
			
POČET INSTRUKTORŮ <i>dvě osoby</i>	PROSTŘEDÍ <i>venkovní, kombinace louka, les</i>	DENNÍ DOBA <i>den / noc</i>	
AUTOŘI <i>Kateřina Štěpničková / Kristýna Tillová</i>			

Materiál

Karty jednotlivých stanovišť, příp. kolíky a provázky pro vytvoření stanovišť.

Předmět / seminář

Občanský a společenskovední základ (občan ve státě, globální svět), geografie (sociální prostředí).

Průřezové téma

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Výchova demokratického občana, Multikulturní výchova.

Očekávané výstupy

- hráč vlastními slovy vysvětlí proces mezinárodní migrace, vyjmenuje příčiny a dopady migrace (ve spojení se světovým rozmístěním obyvatelstva a potenciálními ohnisky kulturního napětí)
- hráč zná jednotlivé státní instituce a dokumenty, které je nutno získat v procesu legální migrace
- hráč si uvědomí komplexnost a složitost migračního procesu, diskutuje nad možnými překážkami, se kterými se migrující potkává, a nad způsoby jejich řešení
- hráč spolupracuje ve skupině, přebírá zodpovědnost za rozhodnutí skupiny

Charakteristika hry

Hráči se ve skupinách přesunují od jednoho stanoviště ke druhému, kde se dozvídají jednotlivé fáze svého „příběhu“. Jedno stanoviště je vždy navede k jinému. Jejich úkolem je překonat všechny překážky a urazit cestu z Bídastánu do Blahostánu.

Motivace

Krátká prezentace či vyprávění o situaci v Bídastánu (v zemi řádí válka a hladomor, lidé nemají co jíst, není práce, zemi řídí zkorumpovaná vláda...), fotky zobrazující válečný konflikt a utrpení lidí (inspirace zeměmi, jako jsou Afghánistán, Somálsko, DR Kongo apod.).

Realizace hry

Hráči se rozdělí do skupin po 4–5 osobách. Každé družstvo doprovází ideálně jeden instruktor (aby hráči nepodváděli a plnili řádně všechny úkoly). Skupiny vycházejí v časových rozestupech cca 2 min. z úvodního stanoviště – Bídastánu.

Stanoviště vypadají tak, že jsou po okolí rozmístěny zalaminované kartičky obsahující název, charakteristiku zastávky a otázku vztahující se k příběhu. Podle toho, jak daná skupina odpoví (kterou z možností uvedených na papíře si zvolí), následně odkryje, kterou cestou se má vydat dál, příp. jaký úkol má splnit. Pro absolvování celé cesty z Bídastánu do Blahostánu musí hráči navštívit několik míst a získat a vyměnit několik předmětů (rodné číslo na matrice, pas na městském úřadě, vízum na ambasádě atd.), což se částečně shoduje s realitou.

Stanoviště by měla být po okolí rozmístěna dle schématu viz Příloha 1 a od sebe vzdálena na dohled (cca 20 m). Hra končí ve chvíli, kdy jeden z týmů dosáhne cíle cesty, tj. dostane se do Blahostánu, nebo po určitém časovém úseku, např. 60 minut. Tým se musí pohybovat jako celek, není možné, aby se hráči rozdělili. Všechny úkoly musí plnit všichni členové týmu společně.

Review

První část review je zaměřena na spolupráci v týmu, na proces rozhodování a na týmovou komunikaci. Druhou část instruktor věnuje již tématu mezinárodní migrace – viz infobox Migrace a azyl. Společně se s hráči vrátí k otázce potřebných dokumentů a jednotlivých fází procesu. Je možné se ptát např.:

- Odkud kam lidé migrují? Jaké mohou být důvody migrace?
- Jak se liší legální a nelegální migrace? Které dokumenty jsou potřebné?
- Kdo je to uprchlík? Jaký je rozdíl mezi imigranty a žadateli o azyl?
- Jaké mohou být pocity migrujících? Co migraci ztrácí a co naopak získávají?
- Co by vás samotné přimělo emigrovat? Kterou zemi byste si vybrali za své útočiště? Jak by vás tam asi přijali?
- Jak si představujete Blahostán – jak taková země vypadá, jak je řízena? Jaké hodnoty jsou tam vyznávány?

Metodické poznámky

- Kartičky s popisy stanovišť lze provázky zavěsit na stromy či na kolíky rozmístěné do kruhu viz Příloha 1.
- Karty jednotlivých stanovišť naleznete v Příloze 2 a příklad jejich provedení v Příloze 3.
- V průběhu hry musejí hráči získat tyto předměty (podmínka pro získání razítka na ambasádě, nutného pro vstup do Blahostánu): letenka, vízum, povolení k pobytu a pracovní povolení. Postup k získání těchto předmětů viz Příloha 4.
- Hráči během hry mohou získat i jiné předměty, ty však nejsou pro vstup do Blahostánu nutné. Jedná se o tyto: chléb, výpis z trestního rejstříku, rodné číslo, pozvánka k cizinecké policii.
- Plánek stanovišť spolu s údaji, kde a co hráči získávají a ztrácejí, a s nejrychlejší verzí cesty viz Příloha 5. Tento plánek je určen pouze pro instruktory, hráči cestu ani rozmístění stanovišť neznají.
- Na stanovištích č. 3 Vězení a č. 17 Nemocnice je vhodné před hrou do země zapíchnout kolík (kvůli zdolání úkolu).
- Zmatek mezi hráči, demotivace, neúspěšné či zdlouhavé hledání cesty demonstruje skutečný proces emigrace. To, že se některým týmům hráčů nepodaří v daném časovém limitu dosáhnout cíle, je častou variantou.

Migrace a azyl

> Migrace

V zásadě rozlišujeme dva typy migrací - mezinárodní a vnitrostátní. Vnitrostátní migrací je přesun lidí v rámci jednoho státu. Lidé migrují především kvůli práci, studiu či z rodinných důvodů. Tato migrace však nijak nemění etnickou strukturu státu jako celku. Mezinárodní migrací rozumíme proces přesunu lidí mezi prostory určenými státními hranicemi. Příčiny mezinárodní migrace jsou velice různorodé a jsou stálým cílem výzkumu odborníků.

> Příčiny migrace

Lidé utíkají před přírodními katastrofami, válkami, přelidněním, náboženským pronásledováním či politickými poměry a stěhují se za lepšími ekonomickými podmínkami, náboženskou svobodou, sociální rovností, demokracií, bezpečím a zdroji potravy.

V minulosti se ženy stěhovaly méně často než muži a migrovaly v průměru na kratší vzdálenosti, ale nyní se migrační vzorce mužů a žen ve větší míře neliší. Migrace je spojená s určitým věkem. Nejčastěji se stěhují mladí dospělí lidé ve věku 18 až 30 let a jejich děti.

Příčiny migrace v současné době lze spatřovat zejména v rozdílech v bohatství mezi jednotlivými světadíly, v síle ekonomiky jednotlivých zemí a úrovni ekonomického rozvoje a v životní úrovni jejich obyvatel. Při sledování migrace nelze mít na zřeteli jen jevy, které migraci vyvolávají, ale i faktory migraci umožňující nebo jí napomáhající.

Nejčastěji se migrace vysvětluje pomocí modelu **push (vytlačující)** a **pull**

(přitahující) faktorů, tedy faktorů, které ovlivňují chování migrantů. Migranti jsou vytlačováni z jednoho místa a přitahováni na jiné. Lidé se rozhodují podle porovnání výhod a nevýhod jejich současného místa a výhod a nevýhod místa nového. Mezi významné push faktory patří špatná ekonomická a sociální situace v zemi, různé formy pronásledování, ať z důvodu politického, etnického, náboženského či sexuálního, environmentální faktory, které brání člověku důstojně žít, či konflikty.

Státy, které jsou migranty vyhledávány, bývají charakteristické těmito pull faktory: mír v zemi, ekonomická, sociální, kulturní vyspělost, demokracie a dodržování lidských práv a občanských svobod, uspokojivý stav životního prostředí. Důležitý je také systém příjmu migrantů.

Některé státy jsou vstřícnější při poskytování povolení k pobytu a při udělování azylu, jiné staví množství překážek. Pokud není imigrantovi umožněno přicestovat do státu legálně, volí často formu ilegální, která mu však přináší mnoho problémů do budoucna, především vysokou pravděpodobnost nuceného návratu do země původu.

Migrace je jev celosvětový a starý jako lidstvo. Ačkoli můžeme mít pocit, že počet migrantů stoupá (a je tomu tak, protože roste počet lidí na planetě), je procento migrujících k celkovému počtu lidí podobné jako v minulosti. Co se změnilo, je směr migrace. Až do druhé světové války odcházeli především Evropané, a to především do Severní a Jižní Ameriky. Do vyspělých zemí dnes míří asi 60 % všech migrujících osob, zbylých 40 % migruje mezi rozvojovými zeměmi.

Snahy migraci jakkoli zastavit jsou marným bojem. Je možné se pokusit zabránit migraci stavěním zdí, ale tento způsob není dlouhodobě udržitelný ani civilizovaný. Většina zemí vypracovává strategické plány, aby imigraci do své země řídila a byla schopna ji kontrolovat. Hlavním cílem států je zabránit nelegální migraci a mít přehled o tom, kolik cizinců a jaké národnosti na daném území žije. Tak je možno pracovat na integračních programech a lépe spravovat celý systém.

> Výzvy současnosti

Vláda České republiky vypracovala několik strategických dokumentů, které by měly být návodem, jak zajistit důstojný život pro cizince a současně je nenechat zcela bezprizorně. Jde o *Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR* a *Koncepci integrace cizinců na území ČR*. Jednou z důležitých zásad těchto dokumentů je, že migrační politika státu neklade překážky legální migraci a podporuje imigraci, která je pro stát a společnost v dlouhodobé perspektivě přínosná.

V současné době není imigrační a azylová politika pouze v rukou českého státu. Jsme členy Evropské unie, a tak jsme v určité míře vázáni společnými postupy s ostatními členskými státy. Důležitým dokumentem jsou *Dublinké dohody*, které zavádí kritéria, jimiž se musí členské státy řídit. Tato kritéria upravují především azylové řízení tak, aby nedocházelo k tzv. **asylum shopping**, tj. k situaci, kdy žadatel o azyl, kterému byla žádost zamítnuta, zkusí nově žádat v jiném členském státě. Celoevropsky se projevuje snaha co nejvíce sjednotit jednotlivé národní procedury přijímání migrantů tak, aby byly podmínky přijetí podobné. V situaci, kdy na většině území Evropské unie funguje Schengenský systém a lidé se díky němu mohou pohybovat volně v jeho hranicích, je společný postup nutný a žádoucí.

> Legislativa upravující pobyt cizinců v ČR

Cizinec na našem území může pobývat bez víza, na základě víza nebo na základě povolení k trvalému pobytu. Bez víza může cizinec pobývat na našem území, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, rozhodne vláda ČR nebo v případech, kdy tak stanoví cizinecký zákon. Žádný občan Evropské unie nepotřebuje k pobytu na našem území vízum.

Pobyt na základě víza se rozlišuje na krátkodobé a dlouhodobé vízum. Mezi krátkodobé vízum patří letištní vízum (označeno symbolem „A“), opravňuje cizince k pobytu v tranzitním prostoru mezinárodního letiště při čekání na další spoj. Průjezdní vízum (označeno symbolem „B“) náleží také ke krátkodobým vizům. To opravňuje cizince k průjezdu územím České republiky. Poslední typ krátkodobého víza je vízum k pobytu do 90 dní (symbol „C“), které umožňuje držiteli pobyt na našem území po dobu maximálně tří měsíců.

Dlouhodobým vizem je vízum k pobytu nad 90 dnů (označeno symbolem „D“). Opravňuje cizince pobývat na našem území po dobu více než 90 dní. Platnost tohoto víza je maximálně jeden rok.

Cizinec může získat přechodný pobyt na základě povolení k dlouhodobému pobytu. Vydává se, hodlá-li cizinec pobývat na území ČR déle než jeden rok. V tomto případě získává cizinec průkaz o povolení k pobytu.

Pokud cizinec splňuje podmínky uvedené v cizineckém zákoně, získává povolení k trvalému pobytu.

Státní občanství může být uděleno osobě, která má na území ČR nepřetržitý pobyt po dobu nejméně pěti let, dále je vyžadována znalost češtiny a skutečnost, že osoba nebyla v posledních pěti letech trestána za úmyslný trestný čin. Na udělení státního občanství není právní nárok.

Počet cizinců v ČR podle státního občanství k 31. 12. 2010 (zdroj: ČSÚ)

1	Ukrajina	124 339	5	Polsko	18 242
2	Slovensko	71 780	6	Německo	13 871
3	Vietnam	60 301	7	Moldavsko	8 872
4	Rusko	31 941	8	Bulharsko	6 927

> Azyl

Žadatelé o azyl jsou osoby, které v České republice hledají ochranu před pronásledováním, kterým trpěli v zemi původu. Žadatelé o azyl mají v zemi původu oprávněný strach z pronásledování z důvodů rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině či pro zastávání určitých politických názorů. Azyl je forma mezinárodní ochrany, která je poskytnuta cizinci, který prokáže oprávněný strach z pronásledování z výše uvedených důvodů.

V České republice rozhoduje o udělení azylu konkrétní osobě ministerstvo vnitra, odbor azylové a imigrační politiky. Český zákon, ze kterého se odvozuje existence

relevantních důvodů pro udělení azylů, vychází z evropských a mezinárodních dokumentů.

> Azylová procedura

Právo požádat o azyl je zaručeno každému cizinci. Ten tak činí formou prohlášení o úmyslu požádat o azyl. Poté se musí dostavit do přijímacího střediska, kde podá přímo žádost o azyl. O jeho žádosti je rozhodováno podle platného zákona. Po dobu azylového řízení je cizinci zaručena potřebná péče včetně lékařské v rozsahu určeném zákonem. Během prvního roku azylové procedury nesmějí žadatelé pracovat. Po uplynutí této lhůty může žadatel získat zaměstnání, pokud získá povolení od úřadu práce. Žadatelům o azyl nejsou vypláceny sociální dávky. Odbor azylové a imigrační politiky má na udělení azylu lhůtu 90 dnů, ta však může být prodloužena. Pokud je žádost neodůvodněná, tzn., že žadatel uvedl pouze ekonomické důvody, nesprávné údaje nebo přichází ze země, která je označena jako bezpečná země původu, rozhodnutí musí být vydáno do 30 dnů.

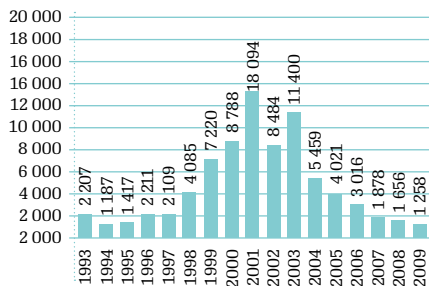
Azylant je na našem území oprávněn k trvalému pobytu a je vázán právy a povinnostmi, které z tohoto oprávnění vycházejí. Česká republika napomáhá integraci azylantů např. výukou českého jazyka a pomocí při získání bydlení.

> Žadatelé o azyl v ČR

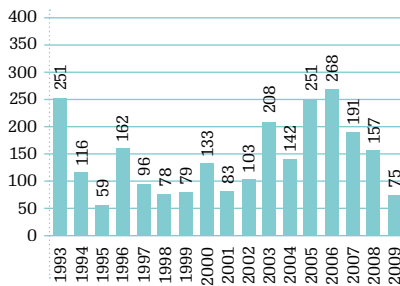
V roce 2009 pocházelo nejvíce žadatelů o azyl z Ukrajiny (16 %), Kazachstánu (15 %), Mongolska (13 %), Turecka, Vietnamu a Ruska (všichni 5 %). Každý rok se počty žadatelů podle státní příslušnosti liší v souvislosti s vývojem situace v zemích původu. Někteří cizinci se ani nepokoušejí žádat o azyl a spíše se pokouší získat povolení k trvalému pobytu, což jim umožní okamžitě začít pracovat, a to bez nutnosti čekat jeden rok.

V roce 2009 v ČR o mezinárodní ochranu zažádalo 1 258 osob a vyhověno bylo 75. Počet udělených azylů není vysoký stejně jako počet azylantů, kteří žijí v České republice. Tento stav je dlouhodobý, v jednotlivých letech od roku 1993, kdy ČSÚ začal poskytovat souvislé údaje, nebylo uděleno více než 268 azylů, přičemž počty žadatelů se v průběhu let měnily. Významný byl rok 2001, kdy v České republice o azyl žádalo přes 18 000 osob. Tento rok byl pomyslným vrcholem, od té doby počty žadatelů o azyl klesají.

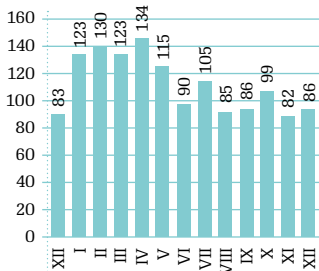
Počet žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR 1993 – 2009 (31.12.)

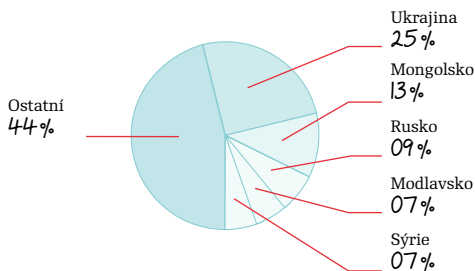
Počet udělených azylů 1993 – 2009 (31.12.)

Měsíční počty žadatelů o mezinárodní ochranu v období 31.12.2008 – 31.12.2009

Nejčastější státní občanství žadatelů o mezinárodní ochranu – prosinec 2009

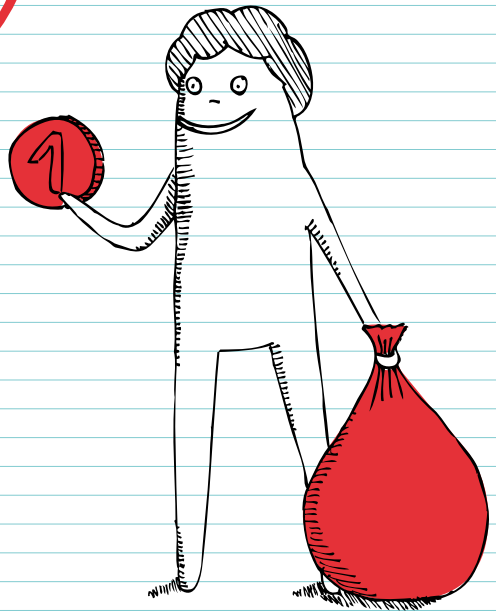
Zdroje

Český statistický úřad [online]. 2011 [cit. 2011-07-22]. Cizinci v ČR.

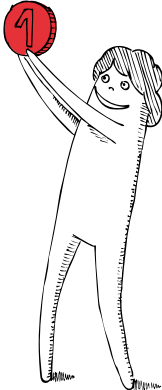

www: <<http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/uvod>>

Multi kult: Menšiny v ČR. 1. vydání, Olomouc: Agentura rozvojové a humanitární pomoci Olomouckého kraje, 2009. 151 s. ISBN 978-80-254-5583-8.

05. Mikrokredity

Hra simulující systém mikropůjček, drobných úvěrů, které mají pomoci nastartovat podnikání chudých lidí v rozvojových zemích.

			
VĚKOVÁ KATEGORIE	FYZICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA HRU	ROČNÍ OBDOBÍ
<i>žáci středních škol</i>	<i>3 - střední</i>	<i>90 min.</i>	<i>libovolně</i>
			
POČET HRÁČŮ	PSYCHICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA PŘÍPRAVU	
<i>min. 12 žáků</i>	<i>2 - malá</i>	<i>90 min.</i>	
			
POČET INSTRUKTORŮ	PROSTŘEDÍ	DENNÍ DOBA	
<i>osm osob</i>	<i>libovolně venkovní</i>	<i>den</i>	
AUTOŘI	<i>Kateřina Štěpničková / Kristýna Tillová</i>		

Materiál

Kartičky se statky (viz Příloha 1a a 1b), hrací plán, kredity (peníze) + materiál ke zvoleným stanovištím, seznam statků pro vyvěšení (viz Příloha 2a) a do skupin (viz Příloha 2b).

Předmět/seminář

Občanský a společenskovední základ (člověk ve společnosti), Člověk a svět práce (tržní ekonomika).

Průřezové téma

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Osobnostní a sociální výchova.

Očekávané výstupy

- hráč pochopí a naučí se popsat systém mikropůjček a jejich fungování v prostředí tržní ekonomiky
- hráč objasní, jaký význam má sociální kontrola ve skupině (minikomunitě) a ve větších sociálních celcích (komunitách, družstvech)
- hráč rozvíjí týmové dovednosti (otevřená komunikace, naslouchání, přijímání role, individuální odpovědnost, ochota spolupracovat)
- hráč rozvíjí pohybové dovednosti (obratnost, rychlost apod. - podle typu stanovišť)

Charakteristika hry

Hra, ve které hráči plněním úkolů sbírají kredity pro splacení mikropůjček. Po jejich splacení sbírají kredity pro rozvoj vlastní minikomunity či celé komunity.

Motivace

Hráči sedí v kruhu, mají zavřené oči a pomalu se poslechem přenášejí do jiného světa ...

Libreto

Jste obyvatelé horské vesnice Turialba, která se nachází v podhůří And, ve výšce 1 500 m n. m. Jste velice chudí, nemáte kanalizaci, elektřinu ani internet. Každé ráno musíte chodit 2 km pro pitnou vodu a o novém domě si můžete nechat jen zdát. Vaše škola je před rozpadnutím a chybí vám i místo, kde byste se mohli všichni setkávat. Společně sice tvoříte jednu komunitu, ve které měl donedávna nejvyšší postavení váš šaman, ten ale před týdnem zemřel a vaše pospolitá komunita se rozdělila na několik dílčích minikomunit.

Teď mohou hráči otevřít oči a poslouchají dále...

Teď zde stojím před vámi já, vlivný podnikatel - majitel sítě hotelů z hlavního města, s nabídkou práce. Doslechl jsem se o vás, že jste velice pracovití, a proto jsem si vás vybral do svého týmu. Každá minikomunita však potřebuje pro každý druh práce licenci, která stojí 3 kredity. Jelikož je ale zatím nemáte z čeho zaplatit, je tady se mnou pan bankéř, který vám na ně poskytne mikropůjčku. Až první licenci svou prací splatíte, budete si moci vzít další mikropůjčku na další licenci, a tím si budete moci vydělávat kredity, za které si nakoupíte statky, a to buď pro minikomunitu (jako je nový dům, auto či fotbalový míč), nebo pro celou komunitu (jako je kanalizace, elektřina, stádo lam).

Realizace

Hráči nyní vědí, že jsou součástí jedné komunity, v rámci níž jsou rozděleni do minikomunit (jednotlivé hrací týmy).

Pracemi, které podnikatel nabízí, jsou různé úkoly. Hrací týmy/minikomunity chodí po stanovištích, na kterých je jim představena práce (problémové řešení), a úkolem je společnými silami ji zvládnout. Úkoly jsou voleny tak, aby pro jejich řešení byla nutná spolupráce mezi hráči. U každého stanoviště je instruktor, který udělí týmu počet kreditů (5-10). Nehodnotí se však jen míra zvládnutí úkolu, ale také kvalita spolupráce. Je tedy na instruktorovi, aby si stanovil přesná kritéria, co vše hodnotí. Pokud hráči úkol nesplní, dostanou pouze 5 kreditů, a to za snahu, aby mohli splatit dlužnou částku za licenci.

Poté, co minikomunita splatí první mikropůjčku za licenci, si mohou vzít další mikropůjčku na zakoupení dalších licencí. Kredity, které si vydělají navíc, sbírají a nakupují si za ně statky (až od chvíle, kdy na ně naspoří). Bude záležet na nich, jestli si za ně koupí něco, co bude sloužit minikomunitě (dům, auto, ...), nebo něco, co přinese užitek celé komunitě (latriny, komunitní centrum, ...).

Ceník statků při hře 5 týmů na 6 úkolů po max. 10 kreditech. Minikomunita má možnost získat max. 60 k (Při změně počtu minikomunit či úkolů lze cenu statků poměrově změnit.).

Statky

Pro minikomunitu

Licence	5 k.
Dům	6 k.
Auto	5 k.
Pračka	4 k.
Zájezd do USA	5 k.
Výborná večeře	3 k.
Fotbalový míč	3 k.
Mobil	4 k.
Televize	5 k.
Vychlazená Coca-Cola	2 k.

Pro celou komunitu

Kanalizace	10 k.
Komunitní centrum	12 k.
Elektrina	8 k.
Nová škola	10 k.
Traktor	7 k.
Hřiště	6 k.
Stádo lam	7 k.
Internet	8 k.
Zpevněná cesta	9 k.
Studna	5 k.

Příklady úkolů pro jednotlivá stanoviště

(na splnění úkolu na každém stanovišti mají hráči cca 15 min.)

> 1. Stavba hotelového komplexu

Úkol: Postavit čtyři křídla hotelového komplexu z kostek pomocí provázků spojených gumičkou.

Křídla (komíny z kostek) jsou různě vysoká - 1×2 kostky na sobě, 2×3 kostky na sobě a 1×4 kostky na sobě. Provázký měří cca 3 metry a spojuje je gumička uprostřed, ke které jsou přivázány ze čtyř směrů. Taháním za provázky se gumička roztahuje, a tím je umožněna manipulace s kostkami. Hráči smí provázky držet pouze na jejich konci, jeden provázek drží pouze jeden hráč. Pokud je hráčů v týmu více, než je provázků, střídají se, příp. plní úlohu navigátorů.

Materiál: 12 dřevěných dětských kostek, provázky, gumička

> 2. Doplnování zásob hotelové kuchyně

Úkol: Dopravit všechny potraviny a členy týmu z místa na místo (ve vzdálenosti cca 20m) pomocí cesty ze čtverců.

Hráči mají k dispozici 6 čtverců (cca 30cm v průměru, z novin, dřevěných či plastových desek). Z nich tvoří cestu - mají zakázáno šlapat mimo ně. Čtverce si mohou mezi sebou předávat. Pokud úkol zvládnou, mohou to zkusit znovu s pěti čtverci (či ještě nižším počtem). Hodnotí se čas i počet čtverců, se kterými úkol zvládli. Každý hráč má u sebe jeden kus potraviny, kterou přenáší s sebou (např. jablka, sušenky apod.).

Materiál: 6 čtverců, potraviny (počet kusů podle počtu hráčů), stopky

> 3. Číslování hotelových pokojů

Úkol: V co nejkratším čase se rukou dotknout postupně všech čísel od 1 do 30 rozházených v kruhu.

Na zemi je lanem vyznačen kruh o průměru cca 3 m. Uvnitř jsou nahodile poházené papírky s číslicemi 1-30. Ve vymezeném kruhu se v jednom okamžiku může dotýkat země max. 1 ruka a 1 noha. Hráči startují ze startovní čáry ve vzdálenosti cca 20 m od kruhu a na povel vyběhnou ke kruhu. Čísel se smí dotýkat pouze rukama. Měří se čas. Týmy mají více pokusů, počítá se nejlepší čas.

Materiál: lano, papírky s číslicemi 1-30, stopky

> 4. Zasedací pořádek hotelových hostů při večeři

Úkol: Zapamatovat si a překreslit zasedací pořádek hostů v jídelně z jedné tabulky do druhé.

Hráči vybíhají postupně (až se jeden vrátí, vybíhá druhý) ze startovní čáry k místu, kde je umístěna tabulka se zasedacím pořádkem hostů. Ten si musí zapamatovat a překreslit do prázdné tabulky umístěné opodál (cca 20 m). V hracím poli (v prostoru mezi tabulkami) se pohybuje vždy jen jeden hráč. Hráči spolu v průběhu hry nemají dovoleno mluvit, na vymyšlení strategie mají čas (cca 5 min.) těsně před zahájením hry. Měří se čas a správnost provedení.

Materiál: tabulka se zasedacím pořádkem hostů (viz Příloha 3a), prázdná tabulka (viz Příloha 3b), tužka, stopky

> 5. Vytýčení bazénu na střeše hotelu

Úkol: Poslepu sestavit z lana čtverec.

Hráči mají po celou dobu hry zavřené oči (příp. zavázané oči šátkem). Všichni členové týmu uchopí lano, které leží na zemi, a snaží se vytvořit z něj co nejpřesnější geometrický tvar čtverce. V momentě, kdy si hráči myslí, že jsou hotoví, oznámí to instruktorovi a ten posoudí přesnost čtverce.

Materiál: lano, příp. šátky

> 6. Montáž elektrických kabelů v hotelu

Úkol: Překonat síť elektrických kabelů (síť z lan) bez doteku.

Mezi dvěma stromy je natažená síť z lan. Hráči se musí dostat přes síť z jedné strany na druhou. Každým okem sítě smí prolézt maximálně jeden hráč, síť se nesmí podlézt ani přeskocit. Ok je vhodné udělat počet hráčů + cca 3. Během prolézání se hráči nesmí dotknout lan žádnou částí těla. Hráči si smí pomáhat, ale nesmí přitom přebíhat z jedné strany sítě na druhou.

Materiál: lana (nejlépe tenká)

Review

Společná diskuze nad systémem mikrokreditů (viz infobox Mikrokredity proti chudobě), nad úlohou komunity a nad úlohou jedince v komunitě.

Metodické poznámky

- Minikomunity mohou mezi sebou spolupracovat. Na statky sloužící celé komunitě se může složit více minikomunit, ale není jim to a priori řečeno, musí na to přijít sami.

- Instruktor na stanovišti vyžaduje při příchodu minikomunity licenci, teprve po jejím odevzdání může minikomunita začít plnit úkol. Instruktor přiděluje kredity jednotlivým týmům za splnění úkoly rovnou na svých stanovištích.
- Bankéř se celou dobu nachází u hracího plánu, vydává licence, vede účty jednotlivým minikomunitám, vybírá dlužné částky (kredity) za licence a prodává statky za kredity. Pokud má minikomunita nesplacený dluh za licenci, bankéř jí na dluh další licenci nevydává.
- Licence = obrázek klíče viz Příloha 1b.
- Kredit = penízek, mohou to být např. i kuličky hrachu, fazolí apod.
- Hráči dostávají zakoupené statky ve formě kartiček, které představují dům, auto atd. Jednotlivé kartičky jsou připevňovány na hrací plán, čímž je zaručena přehlednost o situaci minikomunit a celé komunity pro všechny hráče (např. statky pro celou komunitu upevňujeme doprostřed a statky jednotlivých minikomunit po stranách). Hrácí plán může vypadat následovně:

Mikrokredity proti chudobě

Jedná se o malé půjčky pro chudé, určené na podporu jejich podnikání. Nápad vzešel od bangladéského profesora ekonomie Muhammada Yunuse, který založil organizaci s názvem Grameen Bank (*Muhammad Yunus získal za svou práci Nobelovu cenu míru pro rok 2006.*). Od konce sedmdesátých let získaly značnou popularitu, z Bangladéše se rozšířily do 130 zemí a zapojilo se do nich více než 30 milionů chudých.

Aby mohl farmář získat půjčku od Grameen, musí s sebou přivést čtyři ručitele ze svého sousedství. Pracovníci Grameen dohlížejí, aby dlužník peníze utratil za investice, které mu přinesou zisk – jako vozík, domácí zvíře nebo stroj. A ručitelé ho motivují, aby dobře hospodařil. Na něm závisí, zda sami také dostanou půjčku. Grameen půjčuje bez zástavy, na domácí zvířata neuvaluje hypotéku. Dává úvěry bez bankovní historie a bez reálné vidiny, že by malou půjčku vymohla u soudu. Grameen Bank, vlastněné z 90 procent samotnými vesničany, se podařilo

dostat množství špatných úvěrů pod neuvěřitelných 5 procent a díky tomu se do podobných projektů pustily i další organizace. V samotné Bangladéši je jich nyní kolem tisíce.

Mikropůjčky mají většinou úrok kolem 20 procent ročně, což je radikálně méně než 300 procent, které si účtují místní lichváři. Většina „mikrověřitelů“ jsou ženy (v Bangladéši až 90 procent), půjčky jsou většinou podmiňovány povinným spořením a doprovází je různé sociální a vzdělávací programy.

Na místní úrovni došlo ke zlepšení: celkový příjem průměrné vesnice v Bangladéši stoupl za dobu působení Grameen Bank o 29 procent. Neúspěchem je, že se zatím podařilo zapojit jen pětinu chudých a jen necelá třetina podnikání vesničanů nezanikne.

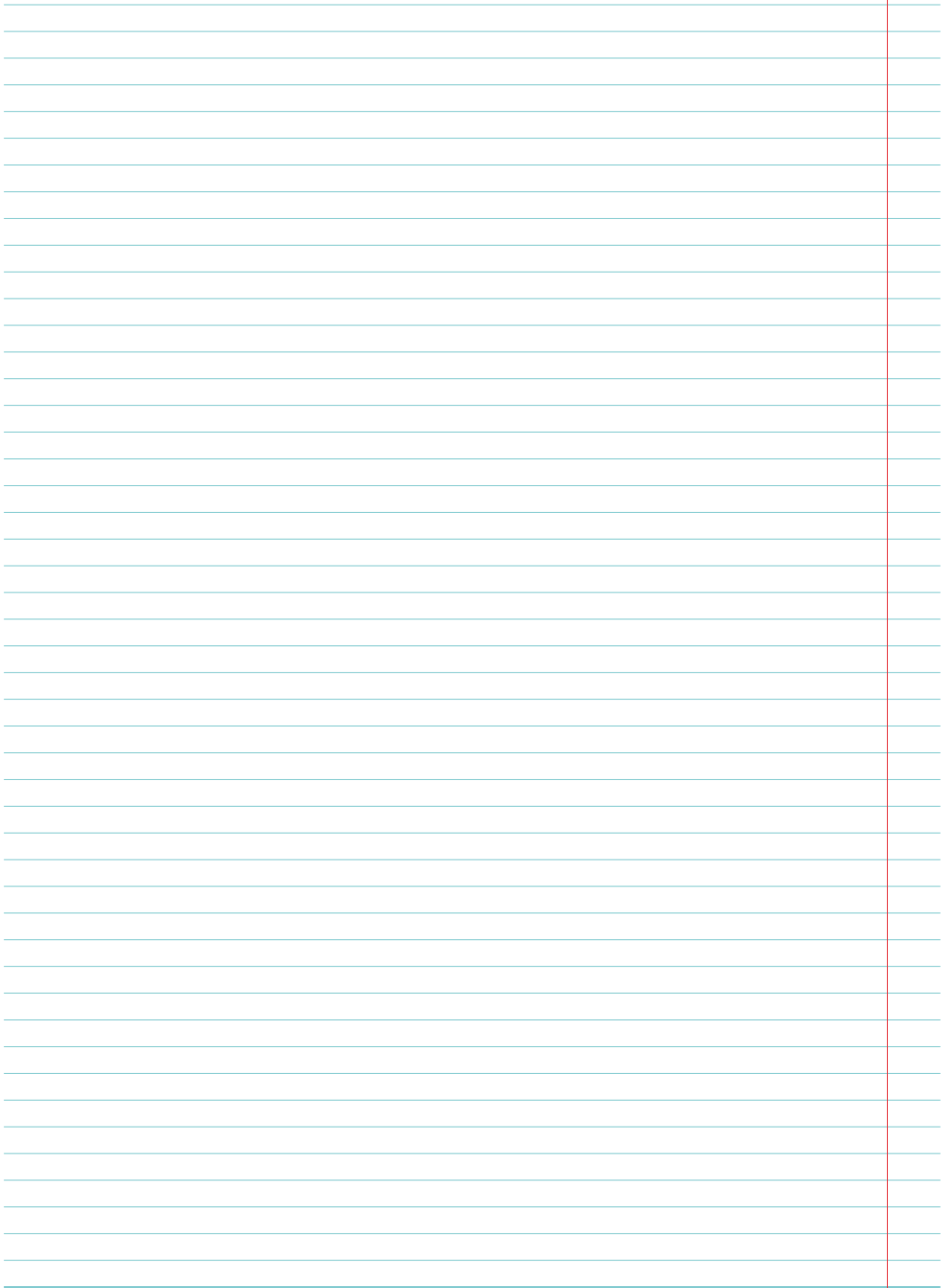
Není to jediný vedlejší dopad mikrokreditů. V Guatemale se například zjistilo, že rodiny zatížené půjčkou neposílají děti častěji do škol tak, jak se doufalo, ale naopak. Půjčky proto musí doprovázet komplexní sociální podpora. Ekonomická kritéria vedou také k tomu, že jsou z půjček vyloučeni ti nejchudší, stejně jako starší věkové skupiny, migranti a další skupiny ohrožené chudobou.

Myšlenka mikrokreditů se začíná uplatňovat dokonce i v bohatých zemích. Například ve Spojených státech pomáhají obyvatelům chudých předměstí, aby se postavili na vlastní nohy, rozběhli živnost nebo si našli práci.

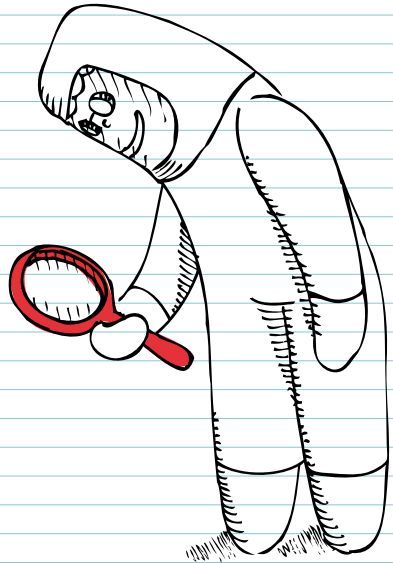
Zdroj

HOREJŠ, Nikola. Mikrokredity proti chudobě. Infoservis společnosti Člověk v tísni při České televizi, o. p. s. [online]. 16. 06. 2004 [cit. 2010-04-06].

www: <http://www.infoservis.net/art.php?id=1069233154>.

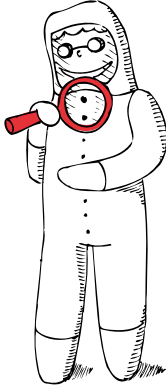

06. Nákaza

Outdoorová hra symbolizující nebezpečí celosvětové pandemie některé z infekčních nemocí.

Na Zemi se objevil neznámý vir, který způsobil pandemii zákeřné nemoci. Lidstvo je v ohrožení. Vyvinou vědci ve spolupráci s farmaceuty a lékaři včas protilátku, nebo bude nemoc rychlejší?

			
VĚKOVÁ KATEGORIE	FYZICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA HRU	ROČNÍ OBDOBÍ
<i>žáci středních škol</i>	<i>4 - velká</i>	<i>90 min.</i>	<i>libovolné</i>
			
POČET HRÁČŮ	PSYCHICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA PŘÍPRAVU	
<i>15 - 35 žáků</i>	<i>2 - malá</i>	<i>60 min.</i>	
			
POČET INSTRUKTORŮ	PROSTŘEDÍ	DENNÍ DOBA	
<i>1 - 4 osoby</i>	<i>les, členitý kopcovitý terén, přírodní překážky</i>	<i>den</i>	
AUTOŘI	<i>Kateřina Štěpničková / Kristýna Tillová</i>		

Materiál

Květiny z papíru (visí na stromě na gumičce nebo provázku) obsahující šifru, skleněné či umělé kuličky, alobal, šátky nebo barevné stuhy, převodní tabulky k šifram pro výzkumníky (viz Příloha 1), tužky a papíry pro výzkumníky, popř. horolezecké vybavení.

Předmět/seminář

Biologie (biologie virů), tělesná výchova.

Přířezové téma

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Environmentální výchova.

Očekávané výstupy

- hráč pochopí a dokáže popsat mechanismus a rychlost šíření infekční nemoci - pandemie, která zasáhne všechny kontinenty
- hráči si vyzkouší všechny fáze výroby léku, který infekci zastaví - od sběru jeho přírodního základu přes výzkum v laboratoři po distribuci po lékařských zařízeních
- hráč popíše vztahy a závislosti mezi aktéry výroby léku
- hráč rozvíjí strategické myšlení a taktiku

- hráč rozvíjí týmové dovednosti (přijímání role, individuální odpovědnost, ochotu spolupracovat)
- hráč rozvíjí pohybové dovednosti (vytrvalost, obratnost, rychlost)

Charakteristika hry

Hráči jsou rozděleni na jednotlivé týmy - nakažení a nenakažení (šamani, výzkumníci, farmaceuti, lékaři). Nakažení mají za úkol nakazit ostatní. Nenakažení mají za cíl pomocí vlastní strategie splnit všechny úkoly nutné k získání léku a uzdravit planetu.

Motivace

Instruktoři sehrají krátkou scénku z divadelní hry Karla Čapka Bílá nemoc: Na Zemi řádí nakažlivá smrtelná nemoc, na kterou má lék pouze Dr. Galén. Když jej nese diktátorovi, je ušlapán fanatickým davem. Ampulky s lékem jsou rozbity, a nemoc tak zničí celou planetu.

Realizace

Hráči jsou rozděleni (např. rozlosováním) do následujících skupin (viz tabulka počtu hráčů):

1. nakažení
2. nenakažení
 - a. šamani
 - b. výzkumníci
 - c. farmaceuti
 - d. lékaři

Nakažení se pohybují s defektem (mají šátkem, lepicí páskou přivázanou ruku ke stehnu). Ostatní infikují dotekem a „způsobením defektu“. Od té chvíle se ti, kteří byli chyceni, chovají jako nakažení.

Nenakažení se musí schovávat před nakaženými a zároveň se snažit co nejrychleji vyvinout a distribuovat lék, který nákazu zničí.

1. Nejprve pracují šamani - ze stromů musejí sundat přírodní látku (květinu), která je základem léku. Květina obsahuje šifru. Květinu šamani předají výzkumníkům.
2. Výzkumníci mají za úkol vyluštit šifru, což symbolizuje vědecký výzkum léku. Odšifrovanou informaci (místa, kde se nalézají vakcíny/kuličky rozházené po zemi) si převezmou farmaceuti.
3. Farmaceuti musejí tyto kuličky posbírat a zabalit do alobalu, který mají u sebe. Zabalené vakcíny musí zůstat na daných místech, odkud si je vyzvedávají lékaři.
4. Poslední na řadu přicházejí lékaři, kteří se doposud museli skrývat před nakaženými. Musejí vyhledat farmaceuty, kteří jim předají zabalenou vakcínu - tak můžou lékaři konečně začít „očkovat“ lidstvo. Úkolem lékařů je nanosit do jasně ohraničeného „zdravotnického střediska“ (tam nemá přístup nikdo jiný než lékaři).

Hra končí, když lékaři nasbírají a nashromáždí ve „zdravotnickém středisku“ dostatečný počet vakcín, např. 20 vakcín, nebo když nakažení nakazí/usmrtí všechny účastníky hry.

Další varianty

- nenakažení se po „infikování“ nestávají nakaženými, ale zůstává jim jejich původní funkce s tím, že jsou na několik minut vyřazeni ze hry. Musejí např. pětkrát oběhnout určitý objekt nebo udělat 100 dřepů a poté se vrací do hry ve své původní roli (*Druhá varianta je doporučována proto, že nově nakažení by mohli prozradit celou strategii nenakažených. Dalším důvodem pro volbu druhé varianty je fakt, že nakažení v první variantě získávají převahu a hra rychle končí.*);
- lékaři mají schopnost uzdravit nakažené tak, že jim zabalenou vakcínu dají do ruky.

Review

Instruktor nechá hráče, aby sami interpretovali a zrekapitulovali proces a jednotlivé fáze výroby léků. Instruktor osvětlí hráčům pojem bioprospekting (viz infobox **Co je bioprospekting alias biopirátství?**).

Metodické poznámky

- Květiny obsahují zašifrovanou (možné typy šifer viz Příloha 2) nápovědu, kde mohou farmaceuti nalézt vakcíny (kuličky), tzn. např. u táborové brány, podél severní stěny jídelny, mezi dvěma vysokými borovicemi, na posedu, u břízy na rozcestí atd. Takovýchto míst je zhruba deset. Možná podoba květiny obsahující šifru viz Příloha 3.
- Hráči jsou podle rolí rozlišeni barevnými stuhami, které mají přivázané kolem paže, např. doktoři - červená páska, šamani - zelená páska apod.
- Je třeba přizpůsobit plochu, na které hra probíhá, počtu hráčů. Příliš rozlehlá hrací plocha může být důvodem neúspěchu hry.
- Je možné připravit mapy oblasti, do kterých jednotlivým skupinám zakreslíme pouze jejich část informací, aby si je jednotlivé skupiny mezi sebou předaly.
- Výzkumníci nemusí dostat převodní tabulku k šifrám rovnou, ale mohou si pro ni dojít do výzkumného centra (zaznačeného v mapě).

<u>Počet hráčů</u>	<u>Nakažení</u>	<u>Nenakažení</u>		Farmaceuti	Lékaři
		Šamani	Výzkumníci		
15 - 20	2 - 3	3 - 4	4 - 5	4 - 5	2 - 3
21 - 25	3	4 - 5	6 - 7	5 - 6	3 - 4
26 - 30	4	5 - 6	7 - 8	6 - 7	4 - 5
31 - 35	5	6 - 7	8 - 9	7 - 8	5 - 6

Co je pandemie?

Pandemie je **hromadný výskyt infekčního onemocnění bez prostorového omezení**. O pandemii tedy mluvíme v momentě, kdy se onemocnění rozšíří na území více států nebo i světadílů a nerespektuje omezení místem.

Pandemie pro svůj vznik obvykle potřebuje zcela nový typ patogenu, se kterým se organismus ještě nesetkal. Nezná ho a nemá proti němu vytvořeny žádné protilátky. Jedině tak se nemoc může rychle šířit napříč kontinenty.

Ve 20. století svět zaznamenal celkem tři pandemie chřipky, které značně snížily velikost světové populace: „španělskou chřipku“ v roce 1918, „asijskou chřipku“ v roce 1957 a „hongkongskou chřipku“ v roce 1968. V roce 1918 zabila pandemie odhadem 40-50 milionů lidí po celém světě. Tato mimořádná pandemie patří k nejsmrtelnějším zdravotním pohromám v lidské historii. Následující pandemie byly mnohem mírnější, v roce 1957 zemřely odhadem 2 miliony osob a v roce 1968 1 milion.

Koncem 20. století a začátkem století současného neprobíhala na světě žádná pandemie. Přesto se během posledních patnácti let objevilo několik chorob většinou virového původu, které měly zcela nezpochybnitelnou schopnost pandemii spustit. Kromě chřipky jsou to především SARS, AIDS, ebola, marburská krvácivá horečka, horečka lassa.

Zdroj

Pandemie.cz [online]. 2011 [cit. 2011-07-13]. Pandemie, pandemické plány a bdělost, pandemické mapy, šíření ptačí chřipky, prevence nákaz, cestování, antivirotika a vakcíny.

www: <<http://www.pandemie.cz/home>>.

Co je bioprospekting alias biopirátství?

Většina zemí Latinské Ameriky patří mezi chudé země disponující rozsáhlým přírodním bohatstvím. Toto bohatství se stalo předmětem zájmu farmaceutických společností ve vyspělých zemích, které chtějí využívat přírodní zdroje latinskoamerických států za účelem objevení skrytých účinných vlastností.

V minulosti neexistovaly zákony o přírodních zdrojích, o přístupu ke genetickým zdrojům a jejich využívání. S rozvojem biotechnologického a farmaceutického průmyslu, který využívá přírodní zdroje a tradiční znalosti domorodých obyvatel, nastala potřeba tyto cenné vlastnosti a prostředky chránit. Nejen moderní medicína, ale i moderní společnost sama o sobě si klade neustále větší nároky na kvalitu výrobků, které používá. Objevují se nové nemoci, na které neexistuje léčba, přetrvávají staré nemoci, na než se doposud nepodařilo najít léky. Kosmetický průmysl se snaží zajistit si životaschopnost prodejem přípravků, které by svou exkluzivitou přitahovaly zákazníky. Exkluzivita obvykle spočívá v použití vysoce účinných přírodních materiálů, které se vyskytují v oblastech s velkou biodiverzitou - deštných pralesích. S vidinou zisku se tak farmaceutické a kosmetické společnosti pouští do výzkumů biodiverzity.

Bioprospekting je výzkum organismů za účelem zisku komerčně hodnotných biologických a genetických zdrojů. Charakteristická je snaha získané zdroje

obchodně využít a zpeněžit. Namísto náhodného sběru a třídění rostlin je pro farmaceutické společnosti mnohem výhodnější použít tradičních znalostí domorodých obyvatel k přesnému označení rostlin, které mají lékařské využití.

To, co jedni vidí jako bioprospekting - důležitou součást pokroku ve smyslu hledání organismů za účelem výroby léčiv, druzí nazývají biopirátstvím - v podstatě krádeží hodnotných zdrojů za účelem komerčních zisků velkých nadnárodních korporací. Mezinárodní environmentální právo popisuje biopirátství jako průmyslový způsob patentování produktů, jejichž využití je z části postaveno na tradičních znalostech nebo genetických zdrojích vytvořených domorodými obyvateli, aniž by za ony znalosti či zdroje byla poskytována spravedlivá odměna.

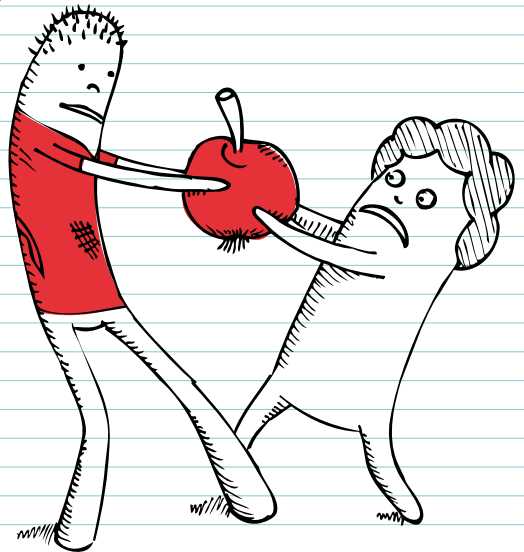
Proti biopirátství, přestože neexistuje jeho oficiální definice, se snaží řada zemí bojovat. Konvence o biologické rozmanitosti z roku 1993 nabízí doporučení o přístupu ke genetickým zdrojům a způsobech sdílení zisků. Doporučení této konvence nejsou právně vymahatelná.

*„Problém neurčitosti biopirátství spočívá v tom, že pokud se nikdo neshodne na tom, co to je, nelze jeho hodnotu nijak změřit. Stejně tak se nelze domluvit na možném řešení.“
(Graham Dutton)*

Zdroj

BŘEŇOVÁ, Martina. Problematika bioprospektingu se zaměřením na region Latinské Ameriky: diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého, Fakulta přírodovědecká, 2009.

07. Prokletí

Časově náročná dynamická hra simulující válku o surovinové zdroje na příkladu konfliktu ve východní části Demokratické republiky Kongo.

			
VĚKOVÁ KATEGORIE	FYZICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA HRU	ROČNÍ OBDOBÍ
<i>žáci středních škol</i>	<i>4 - velká</i>	<i>180 min.</i>	<i>jaro / léto / podzim</i>
			
POČET HRÁČŮ	PSYCHICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA PŘÍPRAVU	
<i>15 - 35 žáků</i>	<i>2 - malá</i>	<i>120 min.</i>	
			
POČET INSTRUKTORŮ	PROSTŘEDÍ	DENNÍ DOBA	
<i>osm osob</i>	<i>členitý venkovní terén</i>	<i>den</i>	
AUTOŘI	<i>Kateřina Štěpničková / Kristýna Tillová</i>		

Materiál

5 kyblíků (příp. kotlíků či jiných nádob), lana (cca 20 metrová, počet podle počtu týmů + cca 80 metrová, počet podle počtu týmů; delší lana lze nahradit plastovou páskou, fáborky atd.), pravidla pro hráče (viz Příloha 1), tabulka pro instruktora-překupníka (viz Příloha 2), 60 ks každé ze surovin (různé tvary z papíru) (viz Příloha 3), peníze (USD).

Předmět/seminář

Občanský a společenskovední základ (mezinárodní vztahy, globální svět), geografie (sociální prostředí), tělesná výchova.

Průřezové téma

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech.

Očekávané výstupy

- hráč prožije nelitostné prostředí nelegální těžby nerostných surovin, které mají velkou hodnotu na světových trzích, a pochopí rizika globalizace světové ekonomiky
- hráč přemýšlí nad vlastní spotřebou statků a nad vztahem mezi vlastním chováním a jeho dopadem na život v jiných částech světa
- hráč spolupracuje v týmu - rozebírá aktuální herní situaci a navrhuje strategii

Charakteristika hry

Týmy hráčů představující rebelské skupiny ovládají těžbu jedné z vysoce ceněných surovin na světovém trhu (zlato, diamanty, koltan, kasiterit, nebo bauxit). Aby dosáhli co největšího zisku, což je jejich cílem, vyplatí se jim ovládnout i zdroje, které kontrolují ostatní týmy. Hru vyhrává ten, kdo na těžbě surovin vydělá na konci nejvíc peněz. Chaos a válka o zdroje, ve které mírotvorci nemají šanci uspět – to je dnešní situace ve východním Kongu, kterou tato hra simuluje.

Motivace

Instruktoři si mohou připravit divadelní scénku, kdy jeden z nich hraje rebela, kope a nachází zlato. Druhý ho sleduje, plíží se k němu a přepadává ho, bojují o zlato a vítěz je směňuje u překupníka za peníze.

Realizace

Hráči se rozdělí do pěti skupin – představují skutečné rebelské skupiny, které proti sobě v Kongu bojují ve snaze ovládnout těžbu místních surovin a získat tak prostředky na financování války.

1. milice Hutu (FLDR – Demokratická fronta za osvobození Rwandy), neboli Rasta, kontrolují desítky vesnic (lidé jim musí platit daně a odevzdávat jídlo), těžbu nerostů i marihuanové plantáže v Jižním Kivu, nemají pevné velení
2. milice Tutsi (CNDP) – organizovaná, dobře vycvičená armáda, vede je generál Laurent Nkunda, kontrolují území na východě Konga včetně nerostných zdrojů, největší výnosy mají z koltanu
3. oficiální konžská armáda FARDC – i když ji hojně dotuje mezinárodní společenství (např. Světová banka) a cvičí ji profesionální evropští vojáci, vojáci konžské armády zatím zůstávají nespolehlivým a nevyzpytatelným houfem ozbrojenců, před jejichž násilnostmi se civilisté třesou
4. konžští rebelové MAI-MAI – kmenová milice, kterou vede plukovník Sadoke Kokundu Mayele, organizuje brutální útoky na zneprátené oddíly i civilisty
5. islamisté ADF – povstalci útočící ze sousední Ugandy, označují se jako Sjedinčená demokratická síla

Instruktoři hrají vojáky mírové mise OSN (tzv. „modré přilby“), kteří se snaží rebely zajmout a odvádět na výslech (vyřazují je ze hry na 1 min. a dávají jim různé úkoly – např. dřepy, obíhání stromu, kliky), jeden z nich hraje překupníka, který vykupuje od týmů vytěžené suroviny, jeden instruktor-bandita hlídá cestu a vybírá od hráčů poplatky (viz níže) a vždy jeden instruktor je kapitánem jednoho dolu (schraňuje u sebe uloupené suroviny a na začátku každého roku dává do kyblíku = dolu určitý počet kusů surovin podle tabulky výtěžnosti dolů).

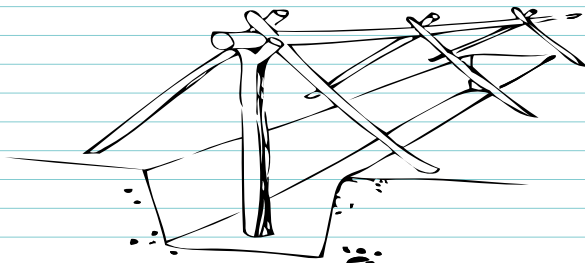
Instruktor-překupník hráčům na začátku hry vysvětlí pravidla celé hry i směnného obchodu a pro jistotu ještě každému týmu rozdá vytištěná pravidla (viz Příloha 1).

Hra je členěna do 4 let (časových etap).

Prvním úkolem (který lze vynechat) každého týmu je podle zadaného nákresu (viz níže) postavit důlní zařízení, díky kterému mohou na svém území těžít jednu z přidělených surovin:

- zlato
- diamanty
- koltan
- kasiterit
- bauxit

> Zadání důlního zařízení

Po postavení dolu a na začátku každého dalšího roku (rok = cca 15minutová etapa viz Orientační časový plán hry) získávají týmy od instruktorů-kapitánů několik kusů suroviny podle tabulky výtěžnosti dolů (tabulka zůstává před hráči skryta). Tyto suroviny umístí do kyblíku uprostřed dolu.

Ostatní suroviny mohou získat pouze jejich ukradením z dolů ostatních týmů. Hráč může z kyblíku soupeře ukrást během jednoho pokusu (proniknutí k dolu soupeře) max. 2ks suroviny. Suroviny hráč nemůže předávat ostatním hráčům v týmu - musí je zanést do svého dolu a předat instruktorovi-kapitánovi.

Na konci každého roku mohou vlastní i získané suroviny směnit za peníze v sídle překupníka. Ceník surovin získávají hráči na začátku hry.

Orientační časový plán hry

vysvětlení pravidel (pravidla + ceníky surovin získává každý tým k dispozici)	30 min.	2. směna	10 min.
		3. rok	10-15 min.
stavba dolu (lze vynechat)	45 min.	3. směna	10 min.
1. rok	15-20 min.	4. rok	15-20 min.
1. směna	10 min.	4. směna	10 min.
2. rok	15-20 min.	celkem	cca 3 hod.

Na začátku hry týmy nemají dostatečný materiál na stavbu důlního zařízení (chybí jim kýbl) - musí si ho koupit u překupníka na dluh 1 000 USD. Tento dluh musí týmy do tří let splatit, jinak ve hře končí a do hry se již nijak nezapojují.

Na konci každého roku si během směny surovin musí týmy koupit tzv. povinné statky, bez kterých nemohou žít/hrát - jídlo, vodu, ubytování -, a zaplatit daň. Kolik který statek stojí, je uvedeno v ceníku povinných statků, a týmy mohou platit penězi či surovinami. Dále se v sídle překupníků vyměňují suroviny za peníze. Pro přehlednost si překupník zaznamenává nákupy a směny jednotlivých týmů do tabulky (viz Příloha 2).

Do sídla překupníka však vede jen „placená cesta“, kterou ovládá instruktor-bandita a vybírá mýtné - za každý průchod tam i zpět musí týmy zaplatit 100 USD nebo 2 libovolné suroviny.

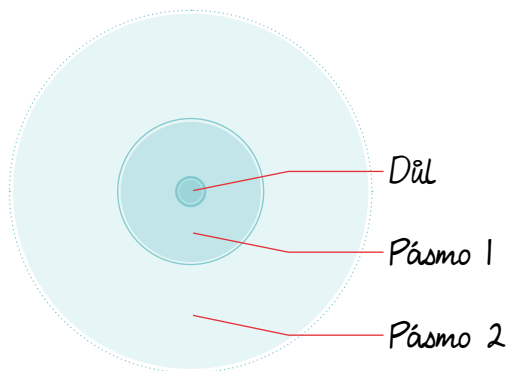
Nesměněné suroviny na konci roku: vlastní zůstávají v dole (mohou být uloupeny v dalších letech) a uloupené si nechává instruktor-kapitán u sebe (tzn. nemohou být uloupeny v příštích letech, ale mohou být směněny v dalších kolech).

> Hrací plán jednoho družstva

Pásmo 1 - kruh o průměru 6m těsně okolo dolu (vyznačen lanem). Přístup do kruhu má jen instruktor-kapitán (bere „lup“ od týmu, kterému důl patří, hlídá, aby nedocházelo ke konfliktům, čas) a ostatní družstva, která se snaží loupit - max. 2ks suroviny.

Pásmo 2 - kruh o průměru cca 25m okolo dolu (vyznačen lanem, páskou, fáborky, čárou vyrytou v zemi atd.). Přístup do kruhu mají všichni. Zde se může bránit důl, tzn. chytat nepřítel - je-li chycen (stačí dotek), odevzdává svoji kořist tomu, kdo ho chytil (vlastníku dolu), a musí se vrátit do pásma 2 svého dolu.

Ve zbylém, neoznačeném prostoru se mohou pohybovat všichni, ale není zde možnost chytit soupeře a zabavit mu jakékoli suroviny, které má zrovna u sebe.

Ceníky surovin (v USD)

	1. rok	2. rok	3. rok	4. rok
△	50	40	50	80
◇	30	60	30	80
□	60	30	50	80
○	40	50	30	80
☆	30	40	60	80
Různé 2 suroviny	100	100	100	100
Libovolné 3 suroviny	500	500	500	500
Libovolné 4 suroviny	2 000	2 000	2 000	2 000
Všech 5 surovin	5 000	5 000	5 000	5 000

Ceník povinných statků

(v USD - platí pro všechny 4 roky)

voda	50 nebo	◇
jídlo	100 nebo	☆ △
daně	200 nebo	◇ □
ubytování	150 nebo	○ △

Výtěžnost surovin (počet surovin, které instruktor týmům rozdá na počátku každého roku)

	1. rok	2. rok	3. rok	4. rok
△	20	15	10	15
◇	20	10	15	15
□	20	15	10	15
○	20	10	15	15
☆	20	15	10	15

Review

První část review je zaměřena na reflexi zážitků týmů:

- jakou zvolili strategii hry – bránicí, či útočnou?
- jak se jim spolupracovalo v týmu?
- kdo v týmu rozhodoval?

Druhá část review se soustřeďuje na téma hry – nelegální těžbu nerostných surovin ve východním Kongu. Hráčům lze promítnout dokumentární film *Krev v mobilech*, který se danou problematikou detailně zabývá a je vhodný pro věkovou skupinu hráčů. Více informací na <http://www.csfd.cz/film/292876-krev-v-mobilech>. Film lze zapůjčit v organizaci Člověk v tísni (www.jedensvet.cz/pit). Informace o této problematice najdete také v infoboxu Nerostné zlo.

Na úplný závěr se zeptáme hráčů: proč si myslí, že je hra pojmenována Prokletí? Co symbolizuje tento název? (Nerostné bohatství, které by za normálních okolností mohlo být využito pro rozvoj země, je v případě Konga použito na financování vleklého krvavého občanského konfliktu.)

Metodické poznámky

- Instruktoři se snaží zajistit, aby byla pásma 1 i 2 u všech dolů stejně velká – pro předejití rozepřím. Pokud to prostředí nedovoluje, je třeba hráčům vysvětlit, že ne vždy jsou v životě podmínky nastavené pro všechny stejně.
- Pro větší dynamiku hry je vhodnější terén bez keřů, maliní, trávy, klacků.
- Instruktor-bandita může ve volných chvílích fungovat jako spojka mezi instruktory nebo může např. fotografovat.
- Začátky a konce jednotlivých let jsou ohlašovány hlasitým zvukem, např. sirénou, megafonem, hudbou, gongem.

Nerostné zlo

Pozadí současného konfliktu v Demokratické republice Kongo spočívá ve válce, jež probíhala v letech 1998-2003 („Velká africká válka“). Spor vznikl přelítím občanské války ze sousední Rwandy, kde v polovině 90. let vypukly nepokoje mezi dvěma etniky: Hutuy a Tutsii. V té době vládnoucí Hutuové se rozhodli pomstít Tutsiům, kteří byli během velké části koloniální éry zvýhodňováni právě na úkor většinových Hutuů. Největší vlna násilí nastala v roce 1994, kdy přišel o život bezmála jeden milion Tutsiů. Mezinárodní společenství do tohoto konfliktu téměř vůbec nezasáhlo. Násilnosti po roce ukončila Rwandská patriotická fronta (RPF), která byla složena z tutsijských bojovníků a dokázala dobýt hlavní město Rwandy - Kigali. Následoval útěk 2 miliónu civilistů, mezi nimi i těch, kteří se podíleli na genocidě, do sousedního Konga. Cílem extremistických Hutuů se stalo znovu se ozbrojit a genocidu ve Rwandě dokončit.

Nová rwandská vláda si samozřejmě útoky z Konga nenechala líbit a prvotní podporování spřátelených milic následně podpořila akcí vlastní armády. Společně s Ugandou se do roku 1997 zmocnily velké části území na východě. Válka vygradovala po svržení prezidenta Mobutua a do čela státu se jmenoval velitel povstaleckého hnutí podporovaného Rwandou, Joseph Kabila. Ten se však podpoře svých spojenců netěšil příliš dlouho - brzy obrátili zbraně i proti sobě. To bylo podnětem konfliktu, který probíhal od roku 1998, kdy se do války kromě Konga a Ugandy zapojily i Zimbabwe, Čad, Angola, Namibie a Súdán. Válka nespočívala pouze v konfliktu různých etnik; důležitou motivací byl boj o zdroje, jelikož východ Konga patří mezi jedno z nejbohatších míst na suroviny. Oficiální příměří podepsané v roce 2003 žádná z ozbrojených skupin působících na východě území nerespektovala. Počet obětí této války podle odhadů dosahuje pěti miliónů, což z ní činí nejkrvavější světový konflikt po druhé světové válce.

Politická a humanitární situace v dnešní Demokratické republice Kongo je velice špatná. Vláda Josepha Kabily, který je synem Laurenta-Desirého Kabily, jenž vedl boje před Velkou africkou válkou a během ní, je podle mezinárodních pozorovatelů zkorumpovaná. V žebříčku organizace Transparency International, která hodnotí míru korupce zemí, skončilo Kongo v roce 2006 na 156. příčce ze 163 zemí.

Východní část území je v současnosti pod kontrolou ozbrojených milic. Často tam dochází k brutálnímu znásilňování žen. Případy se však většinou ani nezačínají řešit, ať už z důvodu nedostačující státní správy, nebo celkového nezájmu společnosti. Ženy také často drží celou věc v tajnosti, aby nepošpinily jméno své rodiny nebo sebe sama, protože znásilněné ženy jsou často terčem diskriminace. Znásilnění, které bylo původně používáno jako zbraň ve válce, se bohužel stalo téměř nedílnou součástí konžské kultury. K nestabilitě země přispívá také její rozlehlost, jelikož je velká jako celá západní Evropa. Rozsáhlá finanční pomoc přichází od Číny, která má zájem o nerostné bohatství nacházející se v Kongu.

Na udržování stability v zemi by měly dohlížet takzvané „modré přilby“ - jednotky mise OSN, která v Kongu působí již přes 10 let. V současnosti je do operací zapojeno přes 20 tisíc vojáků a dalších pracovníků, avšak OSN se často vytýká, že na tak velké území, jako je to konžské, je i tento počet příliš malý. OSN už celá akce stála kolem 8 miliard dolarů. Situaci ztěžuje i špatná

spolupráce s konžskou armádou, která si v brutalitě svých vojáků může s rebely konkurovat, protože většina vojska je složena z bývalých členů milic.

Místo toho, aby nerostné bohatství pomáhalo Kongu k rozvoji, tak jej paradoxně neustále brzdí. Zvláště na východě území probíhají neustálé boje ozbrojených skupin o nadvládu nad zdroji, které znamenají příliv peněz. Lidé v dolech pracují v otřesných podmínkách sedm dní v týdnu. Často tam pracují i děti, které pak zanedbávají svoji školní docházku (podle dostupných informací nastoupilo do školních lavic pouze 50 % dětí z oblasti).

Hlavní problém současného Konga tedy spočívá v tom, že si vojevůdci všimli, že je pro ně výhodnější nadále bojovat než žít v míru. Z válčení se tak stal nový způsob podnikání, který pomáhá financovat další konflikty a kde samozřejmě zůstává i místo pro osobní obohacení hlavních vedoucích ozbrojených skupin. Jediná možnost, jak současnou situaci zlepšit, leží pravděpodobně v nátlaku na zahraniční firmy, které tyto suroviny poptávají, aby začaly zveřejňovat systém svých dodavatelů. Firma tak bude cítit tlak v boji s konkurencí, aby nepošpinila své dobré jméno.

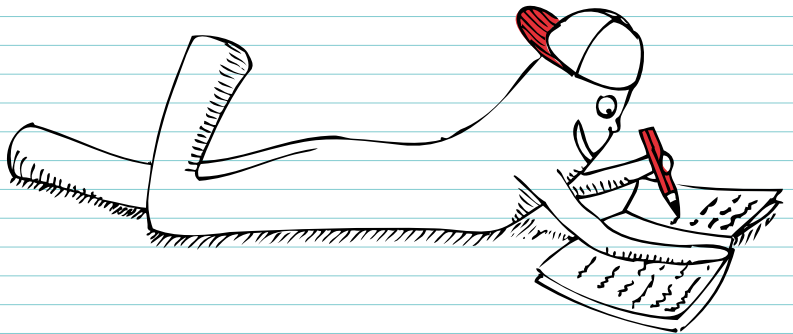
Zdroje

VARGOVČÍKOVÁ, Jana. Krev v mobilech. Jeden svět [online]. [cit. 2011-07-14].
www: <http://www.jedensvet.cz/pit/docs/Krev_v_mobilech/KREV_V_MOBILECH_OTAZKY_A_ODPOVEDI.pdf>.

Wikipedia, the free encyclopedia. Democratic Republic of the Congo [online].
13 July 2011 [cit. 2011-07-14].

www: <http://en.wikipedia.org/wiki/Democratic_Republic_of_the_Congo>.

08. Příběhy z Koločavy

Hra na motivy hry Příběhy z depa (autor Vítězslav Pečinka), která symbolizuje proces pracovní migrace z Ukrajiny do České republiky.

			
VĚKOVÁ KATEGORIE	FYZICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA HRU	ROČNÍ OBDOBÍ
<i>žáci základních a středních škol</i>	<i>4 - velká</i>	<i>90 min.</i>	<i>libovolné</i>
			
POČET HRÁČŮ	PSYCHICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA PŘÍPRAVU	
<i>libovolný sudý</i>	<i>2 - malá</i>	<i>30 min.</i>	
			
POČET INSTRUKTORŮ	PROSTŘEDÍ	DENNÍ DOBA	
<i>tři osoby</i>	<i>venkovní, popř. velká tělocvična</i>	<i>libovolná</i>	
AUTOŘI	<i>Kateřina Štěpničková / Kristýna Tillová</i>		

Materiál

Texty s příběhy, papírové peníze a obrázky letadla a domu (viz Příloha 1), papíry a tužky na stanovišti „domov“, překážka na trati (něco k přezení či přeskočení).

Předmět/seminář

Tělesná výchova.

Průřezové téma

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova.

Očekávané výstupy

- hráč se seznámí s konkrétními příběhy migrantů z Ukrajiny, pochopí problémy, jimž musí migranti v cizí zemi čelit
- hráč se zamýšlí nad pocity cizinců, rozvíjí své sociální citění a empatii
- hráč rozlišuje klíčové informace v textu a interpretuje je
- hráč rozvíjí své pohybové dovednosti a vytrvalost

Charakteristika hry

Hra ve dvojicích, které představují dvojice bratrů – Olega a Sašu, kteří se střídavě vydávají za prací do zahraničí. Jeden bratr je na trati a druhý mu mezitím píše dopis, v němž rozvíjí a předává mu svůj příběh a podporuje ho.

Motivace

Hru uvádíme textem navozujícím atmosféru Koločavy a vysvětlujícím důvody k pracovní migraci. Atmosféru můžeme umocnit pomocí obrázků (viz Příloha 2):

- loučení
- výjevy krajiny kolem Koločavy
- cesta vlakem
- ubytovna

> Úvodní text

V kraji loupežníků a polonin na Podkarpatské Ukrajině žijí dva bratři – Saša (23) a Oleg (28). Prostředí zdejších hor je sice na pohled krásné, ale život je těžký – není moc způsobů, jak se uživit. Žádné firmy tu nepodnikají, turistů sem jezdí také pořád málo a zemědělskou výrobu každý omezuje jen na své políčko za domem. Saša a Oleg se rozhodnou jít za prací do zahraničí, kde si vydělají mnohem víc peněz, než kdyby živořili ve svém rodném kraji. Nejsou zdaleka jediní – takto se v obcích jako Koločava rozhoduje 60% dospělých mužů.

Vy sami se teď stáváte dvojicemi bratrů. Budete běžet za svými sny o lepším životě, vydělávat peníze a dělit se o své zážitky. Budete rozděleni do dvojic, vždy jen jeden z vás bude na trati a druhý jej bude z „domova“ podporovat tím, že mu bude popisovat svůj příběh a bude jej svými slovy povzbuzovat na jeho cestě životem.

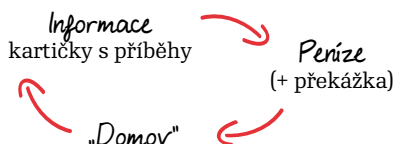
Realizace

Hráči se rozdělí do dvojic – představují bratry Sašu a Olega. Hráči budou běhat na vyznačeném okruhu (o délce asi 0,5km) s tím, že se střídají: jeden je vždy na trati a druhý „doma“. V každém kole získávají hráči určité informace, které popisují příběhy bratrů v Česku. Tyto informace si sdělují na papír během doby, kdy čekají „doma“. Hra končí, až všichni hráči nasbírají všechny informace a sestaví ucelené příběhy obou bratrů.

> Schéma trati

Hráči spolu během závodu nemluví. Jediným způsobem komunikace je dopis, který píšou při odpočinku na stanovišti „domov“. V dopise se mohou vedle samotného příběhu svěřovat spoluhráči se svými pocity a otázkami, které je napadají.

S přibývajícími naběhanými kilometry hráči zjišťují, jak dokáže povzbudit zájem někoho jiného o příběh a pocity a jestli jsou sami schopni empatie.

Hráči si v každém kole přečtou na trati určenou kartičku s příběhem. (V prvním kole si Oleg přečte kartičku s textem označeným O1, v druhém kole O2 atd. Saša čte kartičky označené S1 až S6.) Každá kartička obsahuje informaci, kolik peněz si Oleg či Saša v daném kole vydělali nebo kolik utratili, a danou částku fyzicky získají, popř. odevzdají u instruktora (pokladníka) u překážky v části trati označené peníze (+ překážka).

Review

Po závodu jsou jednotlivými dvojicemi čteny jejich poznámky k příběhu, jejich myšlenky a otázky k tématu pracovní migrace i ostatní. Samy dvojice si zvolí, co vyberou k veřejné prezentaci.

Návodné otázky k diskusi o pracovní migraci (další informace viz infobox Ukrajinci v České republice):

- Proč si bratři vybrali jako cílovou zemi zrovna Českou republiku? (jazyková a geografická blízkost)
- Kde se soustředí většina Ukrajinců? (ve velkých městech, kde je dostatek pracovních příležitostí)
- S jakými problémy se migranti v ČR potýkají? Jak se asi cítí?
- Odjeli byste vy sami za prací do zahraničí? Kam? Za jakých podmínek?

Kartičky s částmi příběhů

O1 Oleg pracoval v koločavské základní škole jako učitel. Jako jeden z mála místních lidí totiž vystudoval vysokou školu ve Lvově. Svou práci měl moc rád. Zvláště si oblíbil hodiny hudební výchovy, během nichž se svými žáky vytvořil orchestr a nacvičoval různé skladby.

Plat učitele: 4 000 Kč

O2 Když Oleg odučil v Koločavě rok, oženil se se svou jedenadvacetiletou přítelkyní Katerynou, která pocházela také z Koločavy. Brzy na to se jim narodila dcera Viktorija, které jsou dnes dva roky. Manželé s malou dcerkou žili v jedné místnosti v domku Olegových rodičů. Život ve stísněných podmínkách jediného pokoje začal být neudržitelný a Oleg s Katerynou se rozhodli, že si postaví vlastní dům. Jak ale z nízkého platu učitele na stavbu ušetřit? Oleg věděl o několika svých kamarádech a příbuzných, kteří vydělávali peníze v Česku. I když to bylo těžké rozhodnutí, Oleg se odhodlal také na čas opustit rodinu a odjet pracovat do Česka. Motivovala ho vidina vlastního domu, v němž by bydlel se svou milovanou rodinou.

Cesta do Česka: 2 000 Kč, zbytek Oleg nechal rodině (*tzv. nechává je na stanovišti „domov“*).

O3 Oleg díky kontaktu strýce dostal práci v ovocných sadech u Brna. Je to sice práce úplně mimo jeho obor, ale Oleg byl rád, že vůbec nějakou má. Ubytován je spolu s dalšími ukrajinskými dělníky v chátrajícím ubytovně, kde teplá voda teče pouze zřídka, ale ani to Olegovi nevádí, protože je léto a je teplo.

Plat: 6 000 Kč, poplatky za ubytování a stravu – 1 000 Kč.

Vydělaných 5 000 Kč nechává rodině.

04 Oleg spolu s dalšími vyráží každé ráno ve čtyři hodiny do sadů, kde sbírají jablka. Kolem páté hodiny odpolední se dělníci vrací na ubytovnu. Je to těžká práce, ale Oleg má radost z větších výdělků, než by měl v Koločavě jako učitel. Pracovní týden je od pondělí do soboty a volná je jen neděle, což Olegovi vyhovuje, protože se snaží vydělat co nejvíc peněz. Oleg je s prací spokojen, i když se neustále bojí cizinecké policie, která ho může za práci načerno vyhostit.

Plat: 9 000Kč, poplatky za ubytování a stravu - 1 000Kč.

Vydělané peníze - 8 000Kč nechává rodině.

05 Po ovocnářské sezóně odjel Oleg zpátky do Koločavy, kde strávil zimu se svou rodinou. Na jaře se opět vypravil do Česka s vidinou vydělat další peníze na svůj vysněný dům. Čím déle v České republice pobýval, tím silnější měl pocit, že život zde je lehčí a že by se sem měli i s celou rodinou přestěhovat. Vyřídil si dlouhodobé vízum a povolení k dlouhodobému pobytu, a když už to bylo pět let, co Oleg pobýval v Česku, požádal o povolení k trvalému pobytu.

Po pěti letech našetřil: 200 tisíc Kč, peníze nechává rodině.

06 Jak léta ubíhala, Oleg si osvojl český jazyk tak dobře, že práci z ovocných sadů mohl vyměnit za vyučování hudby na umělecké škole v Brně a dával i soukromé hodiny. Přestěhovala se za ním na Moravu i manželka a dcera. Rodina zůstala na novém místě a svůj vysněný domek si časem postavili, i když to nebylo už v Koločavě, ale v malé vesnici za Brnem.

Postavil si dům (dostává obrázek domu).

07 Saša po střední škole začal pracovat v lese, kde těžil dřevo. Práce to byla těžká a peněz za to moc nebylo. Stále víc lidí z jeho okolí odcházelo pracovat do Česka, kde byly výdělky mnohem větší. Sašu v Koločavě nic nedrželo, a tak se rozhodl napodobit vzor ostatních a taky zkusit své štěstí v zahraničí.

Plat v lese: 3 000Kč.

08 Saša a Oleg vystoupili v Praze na autobusovém nádraží na Florenci 10. června 1997. Tam jejich společná cesta skončila. Oleg se chtěl přesunout za strýcem na Moravu, kde by měl jistou práci v sadech. Naproti tomu Saša chtěl zůstat v Praze a vydělávat si stavebními pracemi - tak vydělá mnohem víc než práci v zemědělství, myslel si.

Cesta do ČR: 2 000Kč, 1 000Kč si spořil (tzn. nechává na stanovišti „domov“).

09 Saša si nejprve našel práci na stavbě poblíž Prahy. Toto zaměstnání mu přineslo slušné peníze, ale protože bylo krátkodobého charakteru, musel se Saša po několika měsících poohlédnout po něčem jiném.

Plat: 10 000Kč, poplatky za ubytování a stravu - 1 000Kč.

34 Náhodou se Saša dostal k nabídce štukovat stropy a opravovat byty v Praze na Vinohradech pro soukromou firmu, která platila pěkné peníze. Majitel firmy mu ale několik měsíců mzdu nechtěl vyplatit a dluh se vyšplhal přes 40 000 korun. Saša pro něj pracoval načerno a firma se tak může jednoduše bránit výplatě mzdy tím, že nikdy neměla se Sašou a dalšími Ukrajinci žádný smluvní vztah. Saša proto neví, jestli někdy peníze, na které má nárok, uvidí.

Plat: 0Kč, poplatky za ubytování a stravu - 9 000Kč.

35 Saša bydlel spolu s osmi dalšími ukrajinskými dělníky v pronajatém třípokojovém bytě v Praze. Zchátralý přeplněný byt byl pro Sašu dost drahý, zvláště když nebyl zvyklý šetřit a sem tam se rád pobavil v hospodě nebo klubu. Peníze se rozutíkaly samy, Saša střídal jednu práci za druhou a nevydělával zdaleka tolik, kolik si představoval.

Plat: 8 000Kč, poplatky za ubytování a stravu - 6 000Kč, útraty v hospodě - 2 000Kč.

36 Saša se neustále setkával s diskriminací ze strany zaměstnavatelů a i obyčejní lidé mu často dávali najevo, že je zde nechtěný, což nebylo nic pro jeho hrdou povahu. Po dvou letech v Česku si řekl, že negativních zkušeností už bylo dost a rozhodl se odejít. V Rusku to bude určitě lepší, řekl si.

Plat: 8 000Kč, letenka do Ruska - 8 000Kč, dostává obrázek letadla.

Metodické poznámky

- Pokud hra probíhá v tělocvičně, je možné zkrácenou délku trati nahradit větším počtem překážek na trati (šplh, koza, přeskoky, hod míčem na koš apod.).
- Pokud je lichý počet hráčů, jeden z nich pomáhá instruktorům na trati (např. dělá záchranu u překážky) nebo zajišťuje klid na stanovišti „domov“. Další variantou je, že se do hry zapojí i instruktor nebo hráči vytvoří jednu trojici.
- Všechny uvedené částky (mzdy či poplatky za různé služby) jsou pouze orientační a přesně nevyjadřují skutečné příjmy a výdaje.
- V posledním kole dostává Saša místo peněz obrázek letadla symbolizující odlet do Ruska za prací a Oleg získává místo peněz obrázek domu symbolizující vysněný dům, který si v ČR postavil.
- Je dobré, když se na začátku hry hráči označí štítkem se jménem (Saša, nebo Oleg). Pokaždé, když doběhnou ke kartičkám s textem, instruktor udělá na štítek čárku - instruktorovi u překážky (pokladníkovi) je pak jasné, které kolo hráč právě absolvuje, a podle toho mu vyplácí odměnu, či požaduje od něj peníze (viz následující tabulky):

Oleg	+	-	„domov“
1. kolo	4 000 Kč (plat)		
2. kolo		2 000 Kč (cesta do ČR)	2 000 Kč
3. kolo	6 000 Kč (plat)	1 000 Kč (ubytování a strava)	5 000 Kč
4. kolo	9 000 Kč (plat)	1 000 Kč (ubytování a strava)	8 000 Kč
5. kolo	200 000 Kč (plat)		200 000 Kč
6. kolo	dům		

Saša	+	-	„domov“
1. kolo	3 000 Kč (plat)		
2. kolo		2 000 Kč (cesta do ČR)	1 000 Kč
3. kolo	10 000 Kč (plat)	1 000 Kč (ubytování a strava)	
4. kolo		9 000 Kč (ubytování a strava)	
5. kolo	8 000 Kč (plat)	6 000 Kč (ubytování a strava + 2 000 Kč (útraty v hospodě)	
6. kolo	8 000 Kč (plat)	8 000 Kč (letenka)	

Ukrajinci v České Republice

Ukrajinci jsou nejpočetnější menšinou cizinců v ČR. V současnosti (data ČSÚ k 31. 7. 2011) jich zde žije přes 112 000. (Další nejvíce zastoupené komunity cizinců na území ČR jsou Slováci s téměř 80 000 osobami a Vietnamci s 57 000.)

Historie Ukrajinců v naší zemi je poměrně dlouhá. Po první světové válce utíkalo z Ukrajiny mnoho lidí, kteří bojovali za nezávislost a v tomto boji neuspěli. Azyl našli mimo jiné i v Československu. Ukrajinskou emigraci tvořili z velké části vzdělaní lidé. Snažili se udržet vědomí příslušnosti k ukrajinskému národu a hrdost na svůj etnický původ.

Dnes do České republiky přichází další vlna, tentokrát ekonomické emigrace, která souvisí se vznikem samostatné Ukrajiny, s ekonomickou krizí a poklesem životní úrovně v zemi. Česká republika je pro Ukrajince vyhledávaným cílem z důvodů jazykové a geografické blízkosti. Největší příliv migrantů z Ukrajiny byl v letech 1996–1997. Většina pracovníků z Ukrajiny pochází ze západní části a z Podkarpatské Rusi, kde je vysoká nezaměstnanost a celkově špatná hospodářská situace.

Někteří chtějí trvale podnikat, jiní odchodem z Ukrajiny řeší stávající těžkou situaci, hledají dočasnou práci a bez ohledu na své vzdělání často přijímají nekvalifikovanou práci. Důvodem je nutnost uživit rodinu na Ukrajině. Většina z nich se soustředí ve velkých českých městech, kde je dostatek pracovních příležitostí.

Ukrajinci žijící v ČR mají poměrně vysoké vzdělání (až 70% z nich má ukončené středoškolské nebo vysokoškolské vzdělání). Tento fakt se ale nijak neodráží ve struktuře nejčastěji vykonávaných povolání (pomocní nekvalifikovaní dělníci, manuální práce ve stavebnictví či komunálních službách apod.).

Významným fenoménem souvisejícím s pracovní migrací Ukrajinců jsou „zprostředkovatelé práce“. Ti zajišťují pracovníkům česká víza, pracovní místo, ubytování a další služby, za které požadují určitou část jejich výdělků. Tito zprostředkovatelé, tzv. klienti, často odebírají pracovníkům doklady a udržují je v závislosti na sobě nebo je vydírají. Tato praxe se většinou týká manuálně pracujících Ukrajinců. Ti, kteří pracují v intelektuální sféře, většinou nikomu neplatí, protože pobývají v zemi legálně a v případě problémů se obracejí na českou policii.

Ukrajinská národnostní menšina v ČR je od roku 1990 organizována v několika občanských sdruženích, která se aktivně podílejí na zajišťování kulturních, vzdělávacích i sportovních programů. Vydávají periodika v ukrajinském jazyce, organizují pomoc na Ukrajinu, spolupracují s dalšími národnostními menšinami. Takovými sdruženími jsou Ukrajinská iniciativa v ČR (www.ukrajinci.cz), Sdružení Ukrajinek v ČR či Sdružení Ukrajinců a příznivců Ukrajiny.

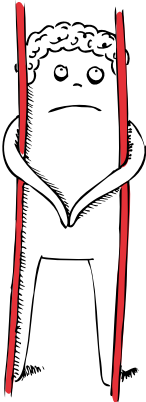

Zdroj

Multi kult: Menšiny v ČR. 1. vydání, Olomouc: Agentura rozvojové a humanitární pomoci Olomouckého kraje, 2009. 151 s. ISBN 978-80-254-5583-8.

09.
Přistřižená
křídla

Psychologická hra, ve které se hráči vcítí do role (ne)spravedlivě odsouzeného.

			
VĚKOVÁ KATEGORIE	FYZICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA HRU	ROČNÍ OBDOBÍ
<i>žáci středních škol</i>	<i>1 - žádná</i>	<i>90 min. a více</i>	<i>libovolné</i>
			
POČET HRÁČŮ	PSYCHICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA PŘÍPRAVU	
<i>libovolný</i>	<i>5 - vyčerpávající</i>	<i>90 min.</i>	
			
POČET INSTRUKTORŮ	PROSTŘEDÍ	DENNÍ DOBA	
<i>dvě osoby</i>	<i>hangár, temná strohá místnost</i>	<i>noc</i>	
AUTOŘI	<i>Kateřina Štěpničková / Kristýna Tillová</i>		

Materiál

Páska pro vyznačení cel, flipchart a fixy na tvorbu myšlenkové mapy, do cel papíry, tužky, svíčky, texty s příběhy vězňů (viz Příloha 1).

Předmět/seminář

Občanský a společenskovední základ (člověk jako jedinec, občan ve státě), dějepis (moderní doba II - soudobé dějiny).

Průřezové téma

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Výchova demokratického občana, Mediální výchova, Osobnostní a sociální výchova.

Očekávané výstupy

- hráč vlastními slovy definuje pojem svoboda, politická svoboda, svoboda slova, tisku, shromažďování a uvědomuje si jejich hodnotu
- hráč obhájí svá lidská práva, respektuje lidská práva druhých lidí a uvážlivě vystupuje proti jejich porušování
- hráč se seznámí s příběhy (ne)spravedlivě odsouzených politických vězňů z rozvojových zemí

- hráč vysvětlí podstatu demokracie, porovná a vysvětlí postavení občana, způsob života a chování v totalitních společnostech a v demokraciích
- hráč se vcítuje do situace (ne)spravedlivě odsouzených, přemýšlí nad způsoby vyrovnávání se s náročnými životními situacemi

Charakteristika hry

Simulační hra, ve které se hráči dostávají do role (ne)spravedlivě odsouzených politických vězňů (skutečných osob) a své pocity vyjadřují v dopise svým příbuzným.

Motivace

Před večerí se instruktor zeptá hráčů, co pro ně znamená pojem svoboda. Hráči jsou rozděleni do skupin (cca po 4-5 hráčích) a zpracovávají na papír myšlenkovou mapu pojmu svoboda. Poté, co jednotliví hráči vyjádří svůj názor, přijde „bachař“ a oznámí hráčům, že v naší zemi nejsou tolerovány diskuze na téma svobody. Svoboda je a tečka. Hráči jsou zatčeni a odvedeni k místu realizace hry, cestou již nesmí mluvit a musí jít v řadě za sebou. Je možno je odvádět i postupně.

Realizace hry

Hráči jsou odvedeni k místu, kde jsou na zemi páskou vyznačené půdorysy cel. Cely jsou velké cca 1,5 × 1,5 m a jsou mezi nimi uličky, kterými prochází bachař. V každé cele je na kartičce životopis jednoho z odsouzených a svička.

Každý z hráčů je odveden a „zavřen“ do vlastní cely. Stává se konkrétní vězněnou osobou. Úkolem hráče je přečíst si svůj životopis. Hráči dopředu nevědí, jak dlouho budou v celách sedět (mohou jim být předem odebrány mobily, hodinky, aby se jim pomalu ztrácel pojem o čase). Musí být zcela potichu a čekat.

Asi po hodině je jim zadán úkol poslat domů dopis, ve kterém píš, jak se cítí, co prožívají, co si přejí, co by chtěli v životě ještě udělat (z pohledu onoho vězněného, jehož příběh si přečetli). Dopis následně odevzdají bachaři (instruktorovi). Nyní záleží na instruktorovi, aby zhodnotil, jak dlouho hráči v cele budou.

Bachař po celou dobu prochází mezi celami a zajišťuje klid. Chce-li jít někdo akutně na záchod, je doprovázen bachařem až k záchodu a pak zpátky.

Po skončení hry jsou ve společné místnosti rozvěšeny příběhy spolu s dopisy a fotografiemi odsouzených. Hráči se až nyní dozvědí, že se jednalo o skutečné postavy a jaké jsou jejich skutečné osudy.

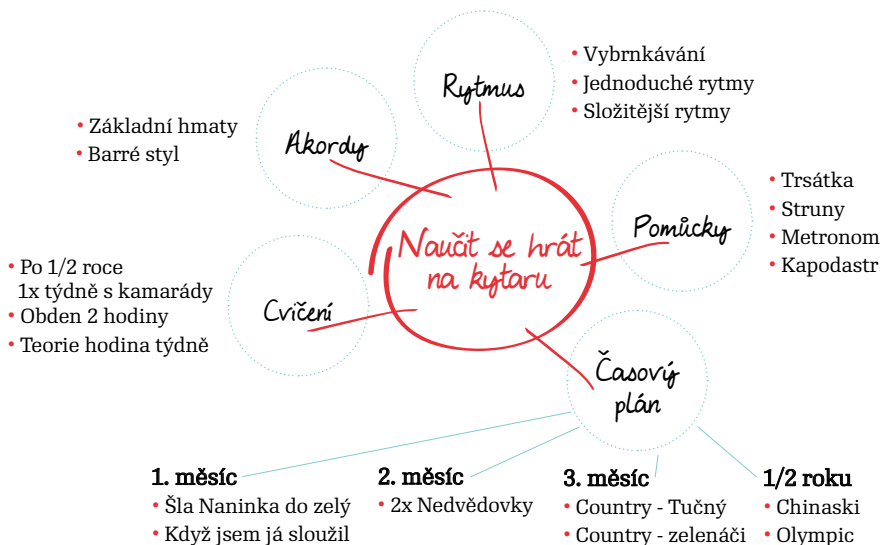
Review

Review se realizuje až během dalšího dne, aby měli všichni možnost pročíst si i další příběhy a dopisy. Při review se nejdříve diskutují pocity hráčů, aby měli možnost ventilovat své emoce, a až poté se přejde znovu k pojmu svoboda, ke svobodě slova, tisku. Dále je možné zmínit Listinu základních lidských práv a svobod, nedemokratické režimy ve světě a problematiku porušování lidských

práv. Je vhodné hráče seznámit s lidskoprávními organizacemi Amnesty International, Reportéři bez hranic či s festivalem „Jeden svět“ organizace Člověk v tísni (viz infobox Hlídači lidských práv).

Metodické poznámky

- Myšlenkovou mapou je diagram, který se používá pro vizualizaci a záznam myšlenek. Ve středu tohoto diagramu je tzv. klíčové téma. Na toto téma se postupně navazují další a další klíčová slova. Např.

- Myšlenkové mapy mohou mezi jednotlivými skupinami kolovat, ostatní je doplňují, podtrhávají informace, se kterými souhlasí, zakreslují otazníky k tvrzením nebo vztahům, kterým nerozumí, apod.
- Texty s příběhy vězňů instruktor rozdělí na dvě části. První část (str. 1), obsahující stručný životopis, dostávají hráči ke čtení ve vězení. Druhá část (str. 2), pokračování příběhu vězně, je vyvěšena až po skončení hry a slouží pro review.
- Pro efektní atmosféru přísného vězení je třeba, aby byl bachař nepřijemný, za jakékoliv prohřešky (mluvení, nekázeň, protesty) dával vězňům úkoly, fyzické tresty (zavázání úst šátkem, kliky, klečení s nataženými rukama, dřepy apod.). Dobře volené sprosté slovo neuškodí. Bachař může mít své pomocníky, kteří udržují klid, odvádí trestance na záchod apod.
- Prostor může být osvětlen loučemi a svíčkami. Lana oddělující cely mohou ležet nejen na zemi, ale mohou být uvázány i v prostoru ve výšce pasu, dokreslí to tak atmosféru opravdového vězení.
- V hráčích může pobyt v simulovaném vězení vyvolávat velice nepřijemné pocity. Některý z nich navíc může mít ve svém okolí osobu, která byla či je ve výkonu

trestu. Proto je dobré si tyto informace zjistit dopředu, a je-li to možné, mít při hře přítomnou osobu s psychologickým výcvikem.

- Každý z hráčů má možnost hru opustit kdykoliv, kdy se bude cítit psychicky ohrožený. Není potřeba to hráčům zmiňovat dopředu, ale je nutné reagovat na případnou vzniklou nebezpečnou situaci.
- Před vyvěšením dopisů se instruktor hráčů zeptá, zda se zveřejněním svých dopisů souhlasí. Pokud s tím má některý z hráčů problém, dopis zůstává nezveřejněn. Ostatní instruktor vyvěsí. Je možné dopisy předčítat i během review, je to však časově náročnější.

Hlídači lidských práv

> Amnesty International a vězni svědomí

Nejznámější nevládní organizací, která usiluje o dodržování lidských práv, je **Amnesty International (AI)**. Organizace s pobočkami po celém světě vede kampaně, pořádá veřejné akce, zastává se obětí bezpráví a usiluje o systémové změny na úrovni států i mezinárodního společenství.

Amnesty International, jež byla založena v roce 1961, má v současné době 2,8 milionu členů a sympatizantů ve více než 150 zemích a regionech.

Mezi cíle AI patří zejména:

- propuštění tzv. vězňů svědomí (vězni perzekvovaní za svoje politické názory - *AI adoptovala jako vězně svědomí i několik představitelů tehdejšího disentu před rokem 1989 v Československu, zejména signatáře Charty 77. Nejznámějším vězněm svědomí byl Václav Havel.*) a spravedlivé soudy pro všechny,
- zrušení trestu smrti a zastavení mučení,
- ochrana civilistů v ozbrojených konfliktech,
- odstranění diskriminace a boj proti chudobě,
- zajištění práv uprchlíků a migrantů.

Jak to celé začalo?

Amnesty International založil britský právník Peter Benenson. Benenson byl šokovaný článkem v novinách o dvou portugalských studentech, kteří byli odsouzeni na 7 let za to, že si připili na svobodu. Benenson zveřejnil v *The Observer* článek *Zapomenutí vězni*, ve kterém žádal čtenáře, aby psali a posílali dopisy vyjadřující podporu uvězněným a mučeným lidem kvůli svému vyznání či nepřijatelnosti pro vládu. Mezi těmito prvními vězni svědomí byl i český arcibiskup Josef Beran. Výsledkem byla snaha *Appeal for Amnesty* (1961), která měla mobilizovat veřejné mínění. Z krátkého apelu se záhy stalo mezinárodní hnutí, které pracovalo na ochranu těch, kteří byli uvězněni za nenásilné vyjadřování svých názorů. V různých zemích začaly vznikat skupiny pisatelů dopisů na obranu obětí nespravedlivostí a během prvního roku začala nová organizace pracovat na 210 případech.

V roce 1977 obdržela Amnesty International Nobelovu cenu míru za „přínos k obraně svobody, spravedlnosti a tím i míru na celém světě“. V současnosti má poradní status při OSN. Pobočka Amnesty International v ČR byla založena v roce 1991. AI ČR má v současnosti 8 skupin, které se nacházejí v Praze, Brně, Olomouci, Pardubicích, Ostravě, Hradci Králové a v Českých Budějovicích.

> Reportéři bez hranic a žebříček svobody tisku

Organizace **Reporters sans frontières** (Reportéři bez hranic) každoročně sestavuje na základě poznatků 130 svých korespondentů po celém světě žebříček států podle míry svobody tisku. Při tvorbě žebříčku se hodnotí postihy novinářů a médií, kteří se neztotožňují s vládní politikou dané země, přímé útoky na novináře a posuzují se i místní sídla médií.

Na prvních místech, tedy jako státy s největší svobodou slova, se pravidelně umísťují severoevropské státy, jako jsou Dánsko, Finsko, Norsko a Island, a bývají následovány zeměmi západní a střední Evropy. Opačná situace panuje ve východní a Střední Asii, v Africe a na Středním východě. Zeměmi s nejméně svobodnými médii jsou už několik let po sobě Eritrea a Severní Korea. Na nejnižších pozicích v rámci žebříčku se dále pravidelně objevují Turkmenistán, Írán, Barma, Kuba nebo Čína. V těchto zemích nejsou povolena soukromá média, svoboda vyjádření zde zkrátka neexistuje a novináři, kteří neplní požadavky vládní propagandy podle jejich představ, jsou často vězněni.

Jak jsme na tom my v ČR? Česká republika klesla z 16. místa v roce 2008 o sedm příček na 23. místo v roce 2009. Tento pokles způsobil především fakt, že v platnost vstoupil tzv. náhubkový zákon, který zásadně omezuje spektrum zpráv, které mohou novináři podávat svým čtenářům. Podle této legislativní změny novinářům hrozí vysoká pokuta nebo i několikaleté vězení za zveřejnění policejních odposlechů.

Reportéři bez hranic sledují příběhy pronásledovaných, nebo dokonce vězněných novinářů, kteří jsou postihováni za své politické názory, a zveřejňují je na svých webových stránkách.

Veškeré informace včetně žebříčku svobody slova jsou dostupné z www.rsf.org.

> Festival, který není jen o filmech

Společnost Člověk v tísni pořádá již od roku 1999 mezinárodní festival dokumentárních filmů o lidských právech Jeden svět, který se v současnosti řadí mezi nejvýznamnější festivaly věnované problematice lidských práv v Evropě.

Filmy Jednoho světa se snaží přinést komplexnější a vyváženější informace a nabízí možnost hlubšího pochopení souvislostí a důležitých zahraničněpolitických a společenských témat. Jeden svět přispívá k veřejné diskusi, proč má Česká republika usilovat o prosazování demokracie a bezpečnosti ve světě.

Jeden svět oslovuje především mladé lidi, studenty, středoškoláky a prostřednictvím filmů se jim snaží představit soubor hodnot, na kterých je postavena svobodná a demokratická společnost. V rámci Jednoho světa je udělována cena **Homo Homini** určená osobnostem, které se významně zasloužily o prosazování lidských práv, demokracie a nenásilného řešení politických konfliktů (*V minulých letech cenu Homo Homini získali čínský disident Liou Siao-po nebo iránský studentští vůdci Majid Tavakoli a Abdollah Momeni.*)

Jeden svět je i **vzdělávací platformou**. Speciální školní projekce každoročně navštěvují tisíce žáků a studentů. Dokumenty Jednoho světa se díky vzdělávacím projektům začleňují také do výuky na českých základních a středních školách.

V roce 2007 festival získal čestné uznání UNESCO za výchovu k lidským právům.

Řekli o festivalu

„Není snad nelhostejnost k osudům těch, kteří se dnes nemohou dovolat spravedlnosti či se dosud netěší ze svobodných poměrů, oceněním toho, jak pomáhal svobodný svět kdysi nám? Raduji se, že součástí této širší reflexe a jejích souvislostí je již po řadu let i filmový festival Jeden svět.“

Václav Havel

„Abych se přiznal, ještě nikdy jsem nenavštívil filmový festival natolik propojený s realitou, jako je Jeden svět. Filmy o lidech, kteří potřebují pomoc nás ostatních, mě hluboce zasáhly.“

Robert Drew

americký dokumentarista,
předseda hlavní poroty v roce 2004

„Dokumenty o lidských právech hrají v dnešním světě naprosto klíčovou roli. Jsou jakýmsi oknem do jiných kultur, společností, do cizích problémů. V současném globalizovaném světě je bezpodmínečně nutné, abychom se naučili navzájem si rozumět, vědět o tom, že se někde děje bezpráví. Festivaly, jako je Jeden svět, jsou úžasnou příležitostí právě pro takovou komunikaci, je to první krok k tomu, aby došlo k nějakým změnám, aby lidé změnili své postoje.“

Diane Weyermann (USA)

bývalá ředitelka dokumentárníh
programu Sundance Film Institute

„Točím filmy více jak 40 let a už si nedělám žádné iluze, že by film mohl něco změnit. Film je fikce a to platí i pro dokumenty. Má ale určitě moc otevřít lidem oči a přinutit je zamyslet se nad věcmi, o jejichž existenci ví, ale nejsou si jich zdaleka vědomi.“

Agnes Vard (Francie)

vítězka Ceny za nejlepší film
Jeden svět 2001

Zdroje:

Amnesty International ČR [online]. 2010 [cit. 2011-02-08].

www: <<http://www.amnesty.cz/>>.

Wikipedie [online]. 2010 [cit. 2011-02-08]. Amnesty International.

www: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Amnesty_International>.

Reporters sans frontieres [online]. 2010 [cit. 2011-02-08].

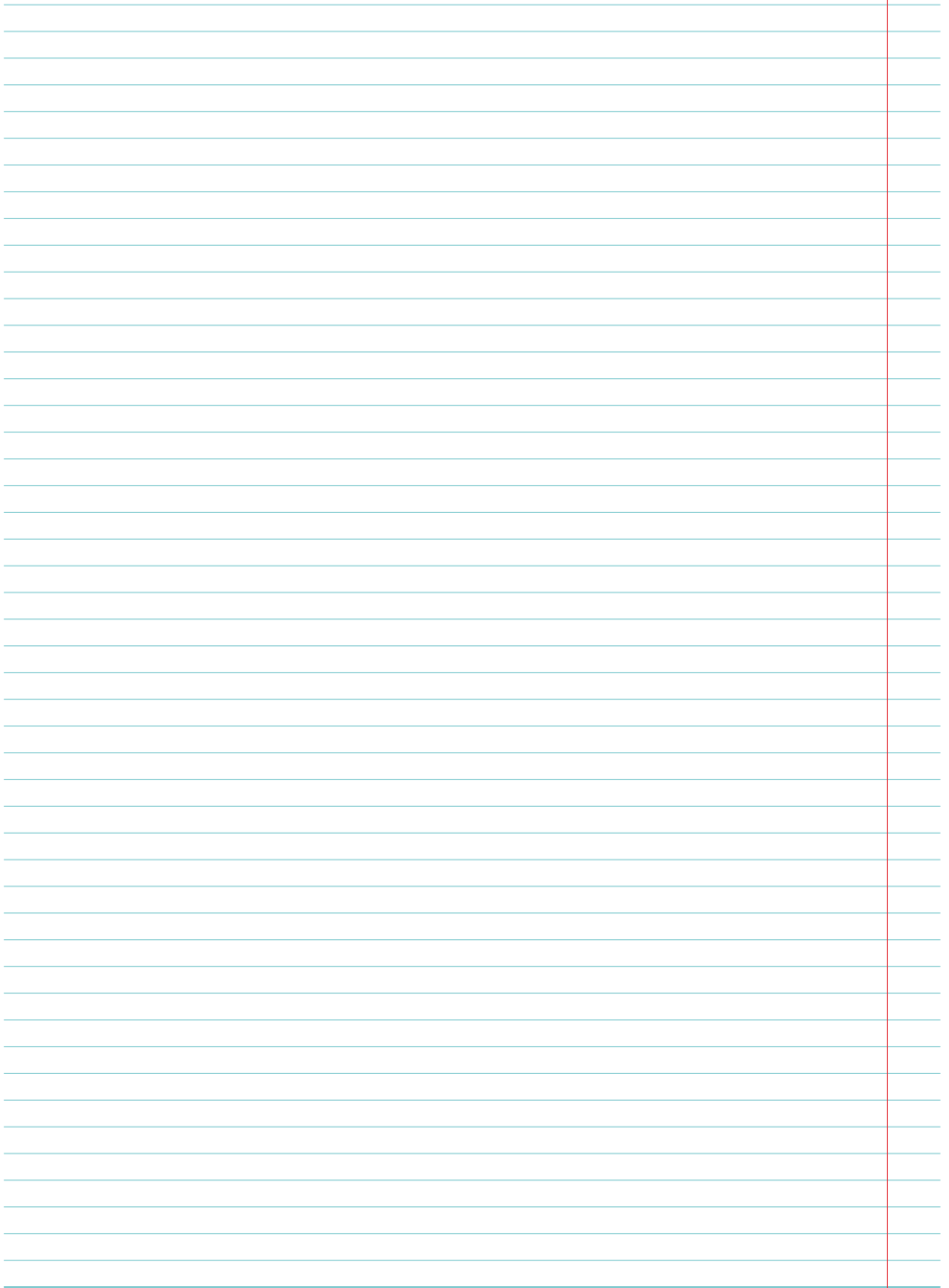
www: <<http://en.rsf.org/>>.

ŠTĚPNIČKOVÁ, Kateřina. Rozvojová problematika v obraze médií. Olomouc, 2007.

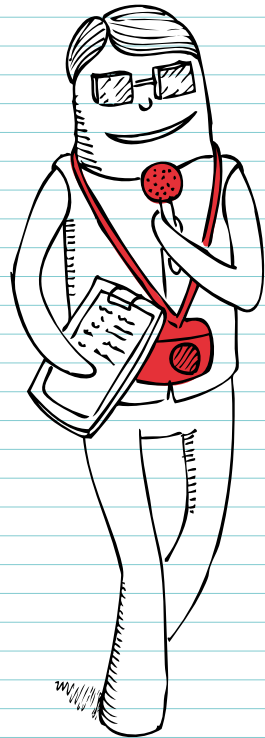
63 s. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

Filmový festival Jeden svět 2011 [online]. 2011 [cit. 2011-02-08].

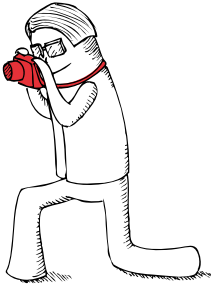
www: <<http://www.jedensvet.cz/2011/>>.

10. Reportéři v Lendu

Hra simulující práci reportérů po humanitární katastrofě
v rozvojové zemi.

			
VĚKOVÁ KATEGORIE	FYZICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA HRU	ROČNÍ OBDOBÍ
<i>žáci středních škol</i>	<i>3 - střední</i>	<i>180 min.</i>	<i>libovolné</i>
			
POČET HRÁČŮ	PSYCHICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA PŘÍPRAVU	
<i>libovolný</i>	<i>3 - střední</i>	<i>120 min.</i>	
			
POČET INSTRUKTORŮ	PROSTŘEDÍ	DENNÍ DOBA	
<i> tři osoby</i>	<i>les, členitý terén, přírodní překážky; nejlépe po dešti</i>	<i>libovolná</i>	
AUTOŘI	<i>Kateřina Štěpničková / Kristýna Tillová</i>		

Materiál

Mapy oblasti (viz Příloha 6), zápisníky, tužky, kamery či fotoaparáty s kamerou, informace (texty, audionahrávky, fotky, ... - viz Příloha 1-5), roušky či šátky, rádio, MP3 přehrávač, notebook a dataprojektor na přehrání vytvořených videí.

Předmět/seminář

Občanský a společenskovední základ (člověk ve společnosti), zeměpis (přírodní prostředí), český jazyk (literární komunikace), tělesná výchova.

Průřezové téma

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Mediální výchova.

Očekávané výstupy

- hráč tvořivě využívá informací z masmédií, kriticky je třídí podle objektivnosti, věrohodnosti, aktuálnosti a důležitosti pro život
- hráč rozlišuje a umí pojmenovat rozdíly mezi mediálními produkty (obrazovými, zvukovými a textovými) a skutečností
- hráč identifikuje stereotypy a předsudky, které se objevují ve zpravodajství

- hráč vytvoří v časovém presu a složitých podmínkách krátkou televizní reportáž založenou na získaných informacích
- hráč navrhne podobu etického kodexu novináře

Charakteristika hry

Hráči alias reportéři se dostanou do fiktivní rozvojové země jménem Lendu, o které nemají žádné faktografické informace. Země je po živelné katastrofě. Hráči se snaží zjistit co nejvíce informací o tom, co se stalo, co se děje a jaké jsou vyhlídky. Na závěr vytvoří co nejobektivnější reportáž (formou videonahrávky či živé scénky) zobrazující aktuální dění.

Motivace

1. možnost

Televizní zprávy – hlasatelská dvojice hlásí zprávy z dění v táboře či ve škole (perličky, vtípky, ...). Do toho přibíhá místní zpravodaj z terénu s nahrávkou (možno i tištěnou zprávou) o situaci v Lendu – jedná se pouze o útržkovité informace. Účastníci se v tuto chvíli sami stávají reportéry této televize – dostanou základní informace a přemísťují se do základního tábora v Lendu.

2. možnost

Přichází zástupci z Červeného kříže, kteří poskytnou poslední informace z místa neštěstí (scénka, videonahrávka, satelitní snímek) a požádají účastníky o pomoc při zjišťování aktuální situace v zemi. Hráči jsou rozděleni do jednotlivých reportérských týmů a dostávají mapku oblasti.

Poslední informace z místa neštěstí

- Včera v noci vybuchla podoceánská sopka, která tak vyvolala v království Lendu zemětřesení o síle 7. stupně Richterovy škály.
- Celé hlavní město bylo srovnáno se zemí.
- V troskách zemřely statisíce lidí a jejich počet stále stoupá.
- Veškerá infrastruktura se zhroutila, nefunguje elektřina, telefony, internet, ...
- Vláda požádala o humanitární pomoc ostatní státy a snaží se tuto pomoc koordinovat.
- Na místě je již několik humanitárních organizací, např. Červený kříž a Charita.
- Bezpečnostní situace není nijak příznivá, dochází k rabování a loupežným přepadáváním.
- V některých oblastech propukly nakažlivé nemoci, vstup do těchto míst je povolen pouze s rouškou.

Realizace

Týmy se přemísťují do základního tábora, vymyslí si svůj název a domluví se na strategii. Podle obtížnosti terénu a vzdálenosti mezi informacemi mají 30–60 minut na to, aby vyběhávali do Lendu a zjišťovali informace. Informace jsou různého typu – lístečky s textem, audionahrávky, fotografie,

instruktoři mohou hrát svědky katastrofy. Veškeré informace zůstávají na svém místě v terénu, hráči je nesmí odnést do základního tábora.

Není to soutěž, skupiny mohou spolupracovat při zjišťování informací, ale musí na to přijít samy. Mapa, kterou dostali, je lehce nepřesná - osoby (instruktoři v rolích) se přemísťují, polní nemocnice se nachází o 50 m jinde apod.

Jakmile vyprší časový limit vymezený pro sběr informací v terénu, musí se všichni vrátit do základního tábora. Zde dostávají dalších 30 minut na zpracování informací a na vytvoření reportáže. Hned poté nebo až v rámci večerního programu jsou promítnuty (sehrány) jednotlivé reportáže a následuje diskuze.

Review

1. část - Jak se žákům spolupracovalo ve skupinách, pod stresem apod.? Jak se chovali v terénu? Honili se jen za informacemi, nebo přemýšleli i nad tím, co neštěstí znamená pro místní obyvatele? Instruktor vyzve hráče, aby zkusili sami navrhnout, co by mohlo být obsahem etického kodexu novináře. Poté hráče s jeho podobou seznámí (viz infobox Etický kodex novináře MF DNES).

2. část - Proč vypadala každá reportáž jinak? Na základě čeho hráči vybírali ty či ony informace do reportáže? Kterým věřili nejvíce? Podle čeho posuzujeme pravdivost/objektivnost informací?

3. část - Vzpomenou si hráči na nějaký konkrétní případ z praxe? Tsunami na Jávě, zemětřesení na Haiti, hurikán v Barmě. O mediálním pokrytí katastrof v jihovýchodní Asii, v Pákistánu a na Haiti pojednává infobox Humanitární pomoc a média.

Metodické poznámky

- Vstupní informace i informace na jednotlivých stanovištích se liší a nemusí odpovídat skutečnosti. Hráči se tak učí kriticky přejímat a vyhodnocovat informace.
- Délka hry závisí na velikosti hracího prostoru a na vzdálenosti místa neštěstí od základního tábora.
- Rozdělení území - ilustrační plán území viz Příloha 6, je možno jej měnit podle potřeby.

Území je rozděleno do deseti oddílů (podle druhu informací)

- Sídlo vlády
- Státní rozhlasová stanice
- Polní nemocnice
- Cholera
- Provizorní ubikace
- Uriové
- Obyvatelé Lendu
- Rýžová pole
- Zřícené domy + chemička

> *Šidlo vlády*

Informuje o situaci v zemi ze svého úhlu pohledu, hájí své zájmy. Text (pouze v jedné kopii) je rozdělen/rozstříhán na jednotlivé odstavce a poházen po okolí vládní budovy.

Vláda Lendu žádá sousední státy a široké mezinárodní společenství, aby pomohly s řešením této hrozné tragédie a poslaly naši zemi humanitární pomoc, která by naše utrpení zmírnila.

Vláda Lendu vyzývá zahraniční humanitární pracovníky a novináře, aby se vyhýbali území na severozápadě Lendu, kterou ovládají Uriové. Tito samozvanci dlouhodobě nekomunikují s centrální vládou a nechtějí přistoupit na vládní požadavky vzdát se kontroly tohoto území a nelegálního obchodu s diamanty, jejichž naleziště se právě zde nalézají. Vláda nad severozápadním cípem země bohužel nemá kontrolu a nemůže zabezpečit bezpečnost lidem, kteří by se pokoušeli poskytnout Uriům humanitární pomoc.

Vláda Lendu reagovala na zemětřesení okamžitě: svolala tým pro řešení krizových situací, který řídí posílené jednotky policie, hasičů a armády při práci v terénu. Policie, hasiči a vojáci pomáhají ošetřovat raněné a odklízají sutiny rozbořených staveb. Pracují neúnavně ve dne v noci.

Vláda Lendu vyzývá obyvatelstvo, aby se vyhýbalo pití jiné vody než převařené. Hrozí zde nebezpečí cholery či jiných nemocí spjatých s kontaminovanou vodou.

Vláda Lendu dává na vědomí, že plánované referendum o změně ústavy prodlužující mandát prezidenta, se v uvedeném termínu, tzn. tento víkend, **USKUTEČNÍ**. Zemětřesení sice může volební situaci poněkud zkomplikovat, ale referendum je to, co si lidé Lendu přejí a na co se celý národ těší.

> *Státní rozhlasová stanice*

Informuje obyvatele o tom, co se stalo a co se děje. Mj. je vyzývá, aby přišli k volbám. Rádio nastavte tak, aby zpráva byla hlášena hlasitě a stále dokola - evokuje to pocit propagandy.

Audionahrávka č. 8 viz Příloha 1

Pozor, pozor. Hlásí se vám státní rádio Lend 1 s nejnovějšími zprávami po katastrofálním zemětřesení, jež postihlo naši zemi.

Situace po zemětřesení a následných sesuvech půd, zvláště na severu země, je katastrofická. Počet obětí se odhaduje až na 10 000 a další desítky tisíc lidí přišli o střechu nad hlavou. Do provizorních ubikací vláda přestěhovala už 100 000 lidí.

Rozsáhlé škody byly zaznamenány na obydlích a pozemních komunikacích, narušeny byly také rozvody elektrické energie a vody. Nefungují pevné telefonní linky, internet. Prezident Lendu vyhlásil stav nouze a vyzývá občany zachovat klid, protože státní orgány situaci zvládají. Armáda sváží raněné a koordinuje situaci v postižených oblastech. Už se ovšem vyskytly případy rabování, a proto armáda sehraje v dalších dnech důležitou bezpečnostní roli.

> Polní nemocnice

Poskytuje **tabulky s čísly** udávající počet mrtvých, raněných, nemocných apod.
- viz Příloha 2.

> Cholera

Formou **komiksu (viz Příloha 3)** jsou poskytovány informace o nemoci s názvem cholera, o projevech, způsobu přenosu, léčbě apod. Instruktor má možnost pouštět hráče do oblasti jen s rouškou, o kterou si mohou zažádat v základním táboře.

> Provizorní ubikace

Série fotografií (viz Příloha 4) z míst přírodních neštěstí. Ukázky stanových měst a dalších přístřešků.

> Uriové

Neznámý kmen, který obývá autonomní území a je v konfliktu s vládou. Tento text (opět rozdělen na části) instruktor umístí na odlehlé a hůře dostupné místo, nejlépe za přírodní překážku.

Instruktor v roli Urie může simulovat:

- únos jednoho reportéra - sváže jej ke stromu,
- loupežné přepadení - okrade jej o boty (bundu, čelovku, ...).

Jsmo lidé národu Uriů. Obýváme severozápadní část země Lendu. V naší oblasti těžíme diamanty, ale nevidíme jediný důvod, proč bychom se měli o zisky dělit s vládou. Nikdy nám nepřinesla nic dobrého, zavírá naše lidi a o rozvoj oblasti nemá prázdný zájem, to, o co má zájem, jsou pouze naše diamanty.

Už 3 týdny jsme odřízli od zbytku země. Hlavní přístupovou cestu k nám blokují trosky budov. Armáda ji zatím nevyčistila, a tak se k nám žádá pomoc ještě nedostala. Jediné, co máme, jsou naše staré zásoby, které ale rychle ubývají a není jich dosti pro všechny. Obrovské davy lidí zde čekají na kamiony s humanitární pomocí. Navíc tady nemáme lékařskou pomoc, a tak lidé zbytečně umírají na vyléčitelná zranění a onemocnění. Zaslechli jsme, že by k nám snad měly dorazit vrtulníky se zásobami a lékaři, ale nikdo tomu tady nevěří.

Někteří z nás se už vydali do okolních oblastí pěšky pro základní potraviny a léky, bez nichž tady nemůžeme dále existovat. Někteří se vrátili, jiní byli uvězněni za rabování a nemáme o nich další informace. Můžete nás ale za to odsuzovat?

> Obyvatelé Lendu

Názory místních lidí na situaci v zemi, na chování vlády.

Nahrávky mohou být přehrávány pomocí MP3 přehrávače umístěného v terénu. Je možno použít jeden přehrávač pro všechny, nebo jich použít více a nahrávky rozdělit.

Audionahrávky č. 1-7 (jedna stopa = jedna výpověď) viz Příloha 1

1. nahrávka

„Státní televize nás v sobotu vyzvala, abychom se dostavili k volebním urnám, neboť účast v referendu je podle nich „vlasteneckou povinností“. Hlasovala jsem ano, přesně o to jsem byla také požádána.“

„Já volit nepůjdu, mám teď úplně jiné starosti. V tuto chvíli mě nezajímá demokracie. Jediné, co teď potřebuju, je čistá voda.“

„Vláda vyzvala, abychom pili jen převařenou vodu. To lze ale jen těžko dodržet, když mnoho lidí přišlo úplně o všechno. Mnoho lidí pije z potoků, takže se brzy objevily nemoci spojené s kontaminovanou vodou.“

2. nahrávka

„Prezident vyhlásil stav nouze a vyzval občany zachovat klid, protože státní orgány situaci zvládají.“

„Víme, že se k nám vláda nechová poctivě. Ministrům je to ale jedno. Jejich pozice je neotřesitelná a tomu odpovídá i jejich arogance.“

„Za více než 24 hodin nám nikdo, ani OSN, ani žádný úřad, nedal ani sklenici vody.“

„Jestli nám chce mezinárodní společenství opravdu pomoci, mělo by nám dávat peníze přímo, ne vládě. Za pomoci bratrů jsem se pustil do rabování jednoho supermarketu, kde jsme sebrali rýži a vodu. Tu přidělujeme po kapkách příbuzným za závistivého pohledu ostatních rodin, které už druhou noc nebudou mít co jíst.“

„Infrastruktura je ve špatném stavu, v ulicích není vidět policisty ani hasiče, ačkoliv na mnoha místech v metropoli zuří požáry, některé z přerušeno potrubí. Záchraně práce nikdo nekoordinuje, sami se snažíme z troskek vyprošťovat oběti holýma rukama.“

„První den po katastrofě jsme odklízeli sutiny jen my civilisté. Až večer začali být na zničených ulicích vidět vojáci, policisté a hasiči.“

„Do odklizení sutin se zapojila armáda - podle některých příliš pozdě. Nejvíce ale pomáhají stovky dobrovolníků z celého Lendu.“

3. nahrávka

„Všude panuje chaos, mračna prachu obklopují celé město.“

„Celé město je ponořeno ve tmě, tisíce lidí sedí na ulicích, nemají kam jít.“

„Lidé prohřívají trosky zříceného supermarketu, aby zjistili, co v něm zbylo použitelného. Silnice a další přístupové komunikace jsou plné lidí, kteří na nich zřejmě chtějí strávit zbytek noci.“

„Všichni jsme tady velice zdrceni a nejvíce nás trápí naše bezmoc.“

4. nahrávka

„Díky Bohu, že máme sousedy, nebýt jich, nikdy bych sám svou ženu z troskek nevytáhl. Je úžasné, že i taková katastrofa vzbudí v lidech solidaritu.“

„Má sestra je ve vedlejší vesnici a nemám o ní žádné zprávy, telefon ani žádný mobilní operátor nefunguje, prý jen internet přes satelit, který však nemám. Chci se proto za ní vydat, nevím ale, jestli to půjde, protože cesty mohou být na mnoha místech neprůjezdné, prší tu teď týden v tahu a tak je situace čím dál těžší. Držte mi palce a modlete se za mě.“

5. nahrávka

„Bylo to tak silné, že jsem viděla budovy kmitat. Bylo to strašné.“

„Můj dům se zřítíl. Oba moji bratři Patrick a Gregory jsou mrtví a jejich těla stále nebyla nalezena. Doufáme teď, že najdeme nějaký dům, kde by se dalo přespat. Jen dobrý Bůh nám může pomoci.“

6. nahrávka

„Lidé utíkali z bytů poté, co s nimi postele začaly popojíždět po místnosti.“

„Jeden dlouhý otřes trval kolem dvou tří minut, všichni lidé křičeli, plakali a vybíhali z domů se svými dětmi.“

„Viděl jsem dvanáctipatrový dům celý v troskách, úplně se zřítíl, stovky lidí jsou uvězněny uvnitř. Doprava totálně zkolabovala.“

7. nahrávka

„Nikdy bych nevěřila, jak moc si umí lidé v nesnázi pomoci. Mám čtyři děti a je pro mě těžké vybojovat pro ně kousek jídla a vody. Díky sousedům však přežíváme a tetka Anna mi taky pohlídná děti, když je potřeba.“

„Celá má rodina zemřela pod troskami našeho domu. Sousedi se mě ujali. Pomáhám jim s chodem domácnosti a oni mi na oplátku poskytli přístřeší a azyl.“

> Rýžová pole

Země patří mezi významné vývozce rýže. Na dodávkách této plodiny jsou závislé sousední státy Ystán a Zetstán. Vlády těchto zemí se nyní děsí, že katastrofa zničila pole i sklady rýže v Lendu a že nebude dostatek potravin.

Tento text (opět rozdělen na části) instruktor umístí nejlépe do blízkosti vodního zdroje.

Lend měl vždy to štěstí, že měl soběstačnou ekonomiku založenou na zemědělství a místních zdrojích. Nejdůležitější pěstovanou plodinou je rýže. Nejen, že dostatečné zásoby rýže dokázaly po mnoho let uživit zdejší obyvatelstvo, Lend patří i mezi významné rýžové vývozce - každoroční export dosahuje 400 000 tun rýže. Na dodávkách této plodiny jsou závislé především sousední státy Ystán a Zetstán.

Zemětřesení však způsobilo následné sesuvy půdy a ty byly patrné zejména na severu Lendu, kde se většina rýžových polí i skladů nachází. Vláda odhaduje, že zpusťeno bylo asi 1,5 milionů hektarů polí. Naneštěstí zemětřesení přišlo zrovna těsně před sklizní, takže letošní úroda byla z velké části zničena.

Vzhledem k obrovským škodám, které napáchaly sesuvy půdy na rýžových polích, Lend nyní potřebuje krizovou potravinovou pomoc (tu by měl v nejbližší době dodat Světový program pro výživu - WFP) a s velkou pravděpodobností se stane z vývozce rýže čistým dovozcem. Vlády Ystánu a Zetstánu se děsí, že Lend nebude mít dostatečné zásoby rýže určené na vývoz a že jejich obyvatelstvo bude trpět hladem. Je jisté, že ceny rýže na trhu v tomto regionu významně vzrostou.

> Zřícené domy + chemička

Zřítily se spousta budov a mezi nimi i budova chemičky v severovýchodní části postižené oblasti. Ve městě panují obavy, že by místní voda mohla být kontaminována látkami uniklými z chemičky.

Série fotek viz Příloha 5

Etický kodex novinářů MF DNES a iDNES.cz

Tento soubor pravidel platí pro všechny pracovníky, kteří se podílejí na psaní, editování a přípravě obsahu deníku MF DNES a serveru iDNES.cz. Dodržování stanovených standardů je základní podmínkou práce pro iDNES.cz a MF DNES a zároveň závazkem vůči našim čtenářům.

- Povinností každého pracovníka MF DNES a iDNES.cz je poskytovat čtenáři pravdivé, přesné a nezkrácené informace.
- Pokud je zřejmé, že MF DNES nebo iDNES.cz přece jen zveřejnily informace nepravdivé, zkrácené či zavádějící, neprodleně učiní jejich opravu.
- iDNES.cz a MF DNES se vyhýbají jakýmkoliv předsudkům a pejorativním výrazům ve spojení s rasou, národností, pohlavím, náboženským vyznáním, politickým přesvědčením, sexuální orientací či profesním a společenským zařazením.
- Redaktoři mají povinnost chránit své zdroje informací, pokud si to zdroje přejí. Zároveň však mají povinnost na požádání zdroj informací oznámit vedení redakce.
- Každý článek, jehož zveřejnění může být spojeno s rizikem žaloby, je autor a editor povinen před uveřejněním konzultovat s některým členem šéfredakce. V případě nutnosti bude přizván právník společnosti MAFRA, a. s.
- Při své práci jsou redaktoři a ostatní pracovníci reprezentanty iDNES.cz či MF DNES. Jejich vystupování nesmí žádným způsobem poškozovat dobrou pověst serveru a vydavatelství.
- Redaktor iDNES.cz a MF DNES musí při své práci vždy uvést účel, za jakým získává informace. Nepoužívá nepoctivé prostředky pro jejich získání. Jen ve výjimečných případech, kdy nelze závažnou informaci získat jinak, nemusí redaktor dotazovanému své povolání sdělit: takový postup však vždy musí schválit nadřízený.
- Redaktoři MF DNES a iDNES.cz nesmějí využívat ke svému vlastnímu prospěchu informace, které získávají při své práci, před jejich oficiálním zveřejněním. Takové informace ani nesmějí poskytnout před tímto zveřejněním nikomu dalšímu.
- Redaktoři iDNES.cz a MF DNES nesmějí psát o podnicích, v nichž mají oni sami, jejich rodinní příslušníci nebo osoby blízké významný majetkový podíl či jiný osobní zájem. Pokud píšou o podnicích, jejichž akcie vlastní oni či osoby jim blízké, jsou povinni seznámit s touto skutečností svého přímého nadřízeného.
- Pokud novináři hrozí při výkonu práce pro MF DNES či iDNES.cz jakýkoliv konflikt zájmů, je povinen seznámit s tím svého nadřízeného a takové práci se

vyhnout. Jakákoliv občanská či politická angažovanost nesmí být v rozporu se zásadou nezávislosti deníku a serveru a nesmí poškozovat jejich dobrou pověst.

- Autorská činnost zaměstnanců v jiných médiích, pokud je to soukromá aktivita nevyžádaná vedením redakce či vydavatelstvím, musí být předem schválena šéfredaktorem či příslušným zástupcem šéfredaktora. Taková činnost nesmí nijak ohrozit či oslabit iDNES.cz či MF DNES a nesmí být vykonávána během pracovní doby. Pokud je působení v jiných médiích vedením redakce schváleno, vždy musí být u jména redaktora uvedeno, že je členem redakce MF DNES a iDNES.cz.
- Redaktorům a ostatním pracovníkům iDNES.cz či MF DNES je zakázáno podílet se na přípravě PR článků, inzertních článků a reklamních kampaní ve prospěch někoho jiného než MAFRA, a. s.
- Novinář iDNES.cz a MF DNES nesmí přijímat výhody, jež jsou mu nabízeny z titulu jeho práce.
- Redaktor může akceptovat dárky do hodnoty 500Kč. Pokud dar tuto výši převyšuje a není zdvořilé ho v dané situaci odmítnout, platí pravidlo: dar přijmout s tím, že ho MF DNES či iDNES.cz věnuje na charitativní účely. To je nutné dárci vysvětlit.
- Zahraniční cesty pracovníků MF DNES a iDNES.cz si prioritně platíme sami ze svých rozpočtů. Pozvání na nejrůznější cesty, jež pořádají třetí soukromé subjekty, lze akceptovat pouze za dodržení určitých podmínek. Vždy ji musí výslovně schválit vedení redakce, které se dozví všechny okolnosti takové cesty. Cesta musí mít smysl pro redakční práci. Hostitel také obdrží obecně platný dopis šéfredaktora, že redakce si nadále zachová nestrannost a v důsledku cesty se rozhodně nezavazuje k tomu, že bude informovat v jeho prospěch. Konečně v článku či pod článkem, který vznikl na základě cesty byť jen částečně placené třetím subjektem, musí být jasně uvedeno, kdo cestu novináři platil.
- Redaktoři musí podávat čtenářům informace opřené o ověřitelné údaje o povaze výrobků, služeb a právních předpisů. Subjektivní hodnocení redaktora musí být jasně označeno. Pokud byly k testu výrobky zapůjčeny (např. výrobcem), v článku je to uvedeno, aby u čtenářů nemohl vzniknout mylný dojem, že redakce výrobky koupila bez vědomí např. výrobce.
- Autoři, editoři i ostatní osoby podílející se na výrobě MF DNES a iDNES.cz se při své práci řídí platnými zákonnými předpisy České republiky. Obzvláště bedlivě sledují, zda je jejich činnost v souladu s autorskoprávními předpisy.
- Redaktoři, editoři a další členové redakce MF DNES a iDNES.cz respektují práci zaměstnanců konkurenčních periodik. Při přebírání informací z jiných médií uvádějí jejich původ.
- Novináři iDNES.cz a MF DNES (i další zaměstnanci redakce) zachovávají loajalitu redakci i vydavatelství, zejména neposkytují žádné informace o plánované i vykonávané práci redakčního týmu či jednotlivých kolegů.

Humanitární pomoc a média

Humanitární pomoc je (na rozdíl od pomoci rozvojové) poskytována jako reakce na humanitární krizi vzniklou v důsledku přírodní katastrofy nebo krize způsobené člověkem (války). Humanitární pomoc vychází z principu humanity, tedy snahy zastavit či zmírnit lidské utrpení. Jejím cílem je pomoci lidem, kteří

se dostali do tíživé situace ohrožující jejich zdraví nebo důstojnost, překlenout krizové období a vrátit se do normálního života.

Hlavními poskytovateli prostředků jsou jak jednotlivé státy (zejména členské země Evropské unie, USA, Japonsko apod.), tak agentury OSN (UNHCR, UNICEF, WFP atd.). V realizaci humanitární pomoci hrají významnou úlohu tradičně také nevládní organizace, které na základě principu humanity a nezištné pomoci druhým v nouzi působí už řadu desítek let. V roce 1863 ve švýcarské Ženevě vznikla jedna z nejznámějších humanitárních organizací – Mezinárodní výbor Červeného kříže. Dalšími významnými mezinárodními organizacemi jsou Save the Children, Oxfam, CARE, Lékaři bez hranic, v ČR po roce 1989 to jsou především Charita Česká republika, Člověk v tísni, ADRA a další.

Intenzita pokrytí krize či katastrofy v médiích má bezpochyby důležitý vliv na to, zda a jak se veřejnost v dané krizi angažuje. Jinými slovy, čím více se o události mluví v médiích, tím větší je většinou veřejná solidarita a tendence pomáhat lidem postiženým katastrofou.

Přímou souvislost mezi medializací určité události ve sdělovacích prostředcích a aktivním zapojení lidí prokázal průběh veřejných sbírek pro jihovýchodní Asii v roce 2004 a pro Haiti v roce 2010 na jedné straně a na druhé straně pro Pákistán v roce 2005.

Na sklonku roku 2004 postihla oblast jihovýchodní Asie ničivá vlna tsunami. Zdvihla se i nevídaná vlna mediální: média celého světa, včetně těch českých, detailně informovala o situaci na postižených místech a o pohnutých příbězích lidí, kteří zahynuli nebo ztratili své blízké. Obrovské mediální odezvě přírodní katastrofy napomohly podle Pavla Grubera, vedoucího oddělení humanitární a rozvojové pomoci organizace Charita ČR, dva faktory: udála se v období kolem Vánoc a zasažen byl velký počet západních občanů (letoviska v Thajsku nebo na Srí Lance patřily k oblíbeným destinacím turistů ze Západu). Velká medializace průběhu a důsledků vlny tsunami byl zásadní předpoklad nevídané míry solidarity, která se po katastrofě mezi lidmi projevila. Např. na sbírku SOS Srí Lanka společnosti Člověk v tísni se sešlo 131 854 517 Kč.

O necelý rok později, v říjnu 2005, zasáhlo horské oblasti na severu Pákistánu zemětřesení o síle 7,6 stupňů Richterovy škály. Katastrofa si vyžádala 80 000 lidských obětí a více než tři miliony osob připravila o střechu nad hlavou. Společnost Člověk v tísni okamžitě reagovala na situaci veřejnou sbírkou, kterou vyhlásila stejným způsobem jako po tsunami v jihovýchodní Asii. Na sbírku SOS Pákistán lidé přispěli více než 18 milionů Kč.

Rozdíl v částkách nashromážděných ve sbírkách SOS Srí Lanka a SOS Pákistán je výrazný. Důvodů je zřejmě několik. Události se staly jen několik měsíců po sobě a lidé mohli být veřejnými sbírkami přesyceni. Veřejnost dále zřejmě zohlednila, že v Pákistánu bylo postiženo zemětřesením a sesuvy půdy třikrát méně lidí než v případě tsunami. Hlavní příčinou této asymetrie ale mohla být rozdílná míra medializace obou událostí. Pákistánské zemětřesení totiž nebylo zdaleka tolik medializováno jako tsunami v jihovýchodní Asii. Veřejnost tak neměla dostatečné informace o tamní situaci a pomoci českých nevládních agentur na místě katastrofy či o veřejné sbírce. Zemětřesení v Pákistánu se podle Grubera zařadilo k tzv. zapomenutým katastrofám, které převládají nad těmi masivně podporovanými.

Tsunami vs. zemětřesení v Pákistánu a pomoc

	Tsunami v JV Asii 2004	Zemětřesení v Pákistánu 2005
Celkem mrtvých	289 273	80 000, neoficiálně 100 000
Lidí bez domova	1 500 000	3 000 000 – 4 000 000
Oblast	nížina, snadno přístupná	nepřístupné hory
Poskytnutých helikoptér	4 000	70
Počasí	mírné	pod nulou, sních

Zdroj: Media Tenor, 2005.

Medializace obou katastrof a pomoc vybraných zemí

Země	Media/dary	Tsunami	Pákistán
Německo	Zprávy v TV	666 zpráv	66 zpráv
	Soukromé dary	178 mil. USD	8 mil. USD
Česká republika	Zprávy v TV	249 zpráv	38 zpráv
	Soukromé dary	9,6 mil. USD	0,08 mil. USD
	Vládní pomoc	6,5 mil. USD	3,5 mil. USD
USA	Zprávy v TV/tisku	804 zpráv	210 zpráv
	Soukromé dary	350 mil. USD	13,2 mil. USD
	Vládní pomoc	950 mil. USD	1 000 mil. USD
Velká Británie	Zprávy v TV	598 zpráv	111 zpráv
	Soukromé dary	466 mil. USD	-
	Vládní pomoc	96 mil. USD	-
Jihoafrická republika	Zprávy v TV	357 zpráv	24 zpráv
	Soukromé dary	1,79 mil. USD	-

Zdroj: Media Tenor, 2005.

Nejnovější případ masivní medializace přírodní katastrofy následované obrovskou podporou skrze veřejné sbírky ukazuje případ zemětřesení na Haiti z ledna 2010. Tuto ostrovní zemi zasáhlo zemětřesení o síle 7,0 stupňů Richterovy škály a také kvůli izolované poloze a špatnému vedení státu tam zemřelo 230 tisíc lidí. Americká geologická služba uvádí, že haitská katastrofa je historicky třetím nejničivějším zemětřesením, které bylo na planetě zaznamenáno.

Katastrofa byla detailně medializována a na charitativních akcích po celém světě i v Česku se podílely mnohé celebrity včetně herců, zpěváků či modelek. Po těchto vystoupeních následovala vlna solidarity a ochota pomoci nejen mezi běžnými občany, ale i mezi vládami ostatních států. Na veřejné sbírce

společnosti Člověk v tísni se sešlo 51 410 000 Kč (údaj k 1. červenci 2010), Charita Česká republika nasbírala přes 60 milionů korun (údaj k 18. červnu 2010) a organizace ADRA přes 17 milionů korun (údaj ke 12. únoru 2010). Česká vláda poskytla dalších 20 milionů korun, pražský magistrát 32 milionů korun. Masivní finanční podpora Haiti směřovala i ze strany jihoamerických států, které se rozhodly pomoci částkou 300 milionů dolarů. Země G7 navíc odsouhlasily odpuštění dluhů Haiti (ty činí asi 890 milionů USD) a ke stejnému kroku vyzvaly i ostatní věřitele.

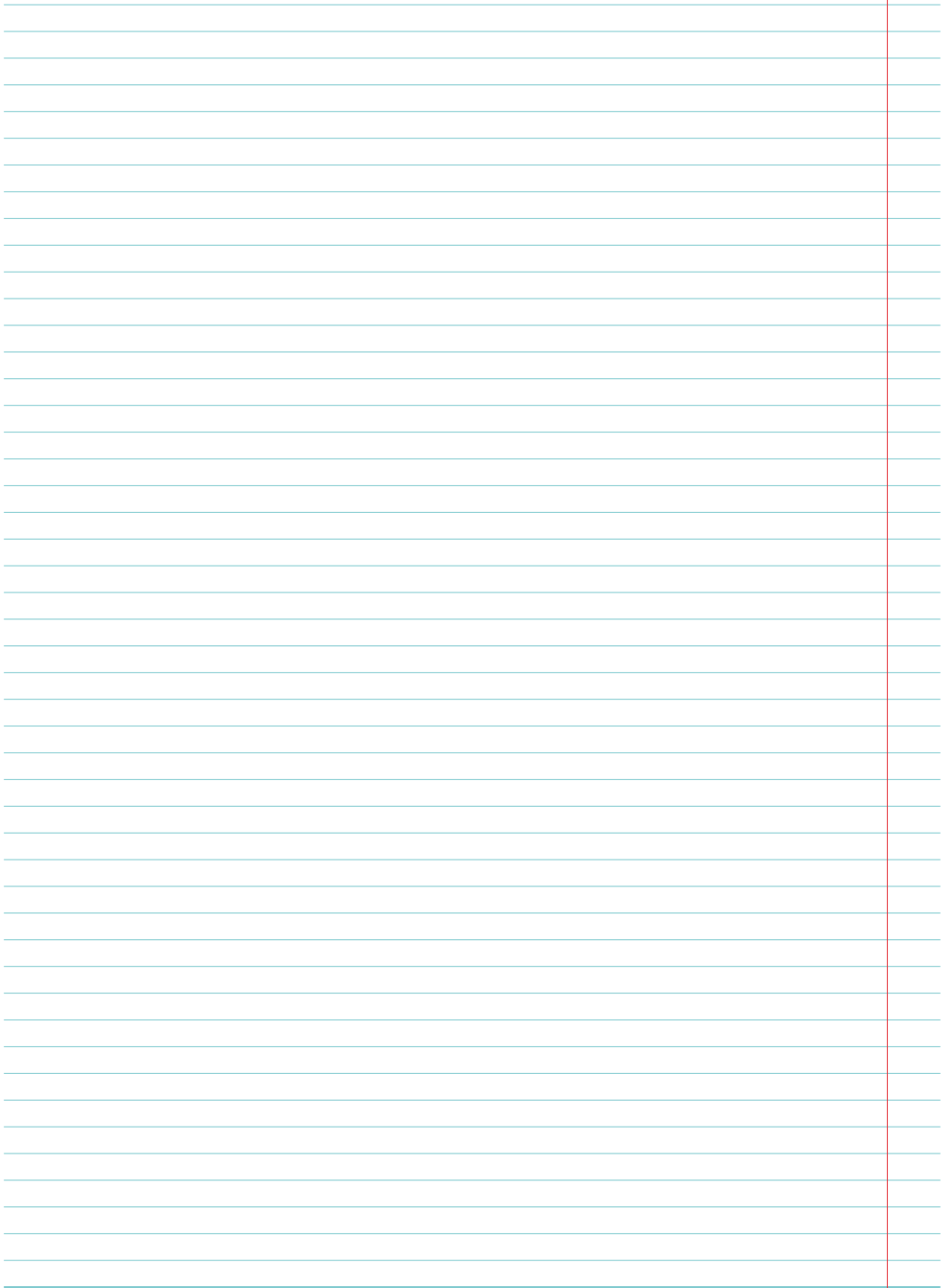
Zdroje

Kolektiv autorů: Novinář, rozvojová spolupráce a humanitární pomoc. Příručka rozvojového vzdělávání pro studenty mediálních oborů. Praha: Člověk v tísni, 2007. ISBN 978-80-86961-31-6.

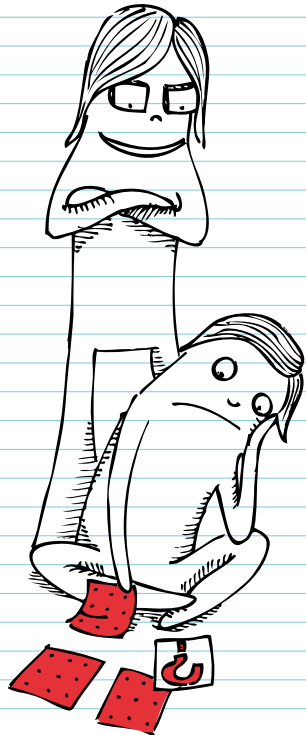
O MF DNES [online]. 2011 [cit. 2011-04-22]. Etický kodex.

www: <<http://epaper.mfdnes.cz/o-mf-dnes/eticky-kodex>>

ŠTĚPNIČKOVÁ, Kateřina. Informační a mediální projekty nevládních organizací zabývajících se rozvojovou spoluprací: diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého, Fakulta přírodovědecká, 2010.

II. Rozvojové pexeso

Krátká dynamická hra seznamující hráče s Rozvojovými cíli tisíciletí, které přijaly státy OSN v roce 2000 za účelem vymýcení chudoby ve světě.

			
VĚKOVÁ KATEGORIE	FYZICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA HRU	ROČNÍ OBDOBÍ
<i>žáci středních škol</i>	<i>1 - žádná</i>	<i>30 min.</i>	<i>libovolné</i>
			
POČET HRÁČŮ	PSYCHICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA PŘÍPRAVU	
<i>libovolný sudý</i>	<i>1 - žádná</i>	<i>15 min.</i>	
			
POČET INSTRUKTORŮ	PROSTŘEDÍ	DENNÍ DOBA	
<i>jedna osoba</i>	<i>dvě oddělené místnosti + jedna společná místnost</i>	<i>den</i>	
AUTOŘI	<i>Kateřina Štěpničková / Kristýna Tillová</i>		

Materiál

Nastříhané papírky s názvy jednotlivých cílů (viz Příloha 1) + pracovní listy pro dvojice a přiřazovací tabulka (viz Příloha 2), psací potřeby.

Předmět/seminář

Občanský a společenskovední základ (člověk ve společnosti, občan ve státě), geografie (sociální prostředí).

Průřezové téma

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Výchova demokratického občana, Osobnostní a sociální výchova.

Očekávané výstupy

- hráč se seznámí s Rozvojovými cíli tisíciletí (konceptem OSN boje proti světové chudobě), umí popsat jejich obsah a vysvětlit jejich podstatu
- hráč rozvíjí neverbální komunikaci a tvořivost

Charakteristika hry

Jednoduchá soutěž dvojic, při které si hráči ve dvojicích předávají informace pomocí neverbální komunikace (formou malování obrázků).

Příprava hry

Instruktor po místnosti 1 rozvěsí papírky s názvy cílů označené písmeny A-I, do místnosti 2 papírky s týmiž cíli označenými číslicemi 1-9 (viz Příloha 1). Instruktor nakopíruje pracovní listy a přiřazovací tabulky podle počtu dvojic hráčů (viz Příloha 2).

Motivace

„Každý známe z dětství hru pexeso. Stačí trochu potrápít paměť a snadno nalezneme dvojici stejných obrázků. Ale už jste někdy zkoušeli pexeso nakreslit? Bez jediného slova a ještě pod časovým tlakem? Teď přichází ta chvíle... vyhrává nejrychlejší a nejtvořivější dvojice z vás!“

Realizace

Instruktor seznámí hráče s pravidly

- Hráči se ve společném prostoru rozdělí do dvojic (hráč A a B) a po dobu trvání hry nesmí mluvit. Pracovní listy, přiřazovací tabulky ani psací potřeby nesmí opustit společný prostor.
- Hráč A vybíhá ze společného prostoru do místnosti 1, kde hledá papírky s určitými pojmy, snaží se je zapamatovat a vrací se do společné místnosti, kde do svého pracovního listu s písmeny zakreslí pojem pomocí obrázku k danému písmenu (ukázky viz Příloha 3a), nesmí přitom používat slova, čísla.
- Hráč B vybíhá ze společného prostoru do místnosti 2, kde hledá papírky s určitými pojmy, snaží se je zapamatovat a vrací se do společné místnosti, kde do svého pracovního listu s číslicemi zakreslí pojem pomocí obrázku k dané číslici (ukázky viz Příloha 3b), nesmí přitom používat slova, čísla.
- Úkolem dvojic hráčů je co nejrychleji vyplnit oba pracovní listy (s číslicemi i písmeny) a společně najít jako u pexesa dvojice cílů (např. A5, B7, C1 apod.) a zapsat je do přiřazovací tabulky.

Instruktor nesdělí na začátku hry hráčům, o jaké pojmy se jedná - to, že jde o Rozvojové cíle tisíciletí, se dozví až během hry. Instruktor rozdá hráčům pracovní listy, přiřazovací tabulky a odstartuje hru. Hra končí tak, že jedna z dvojic má správně vyplněnou přiřazovací tabulku (popřípadě instruktor ukončí hru cca po 20 min.).

Review

Instruktor diskutuje s hráči o průběhu hry - jak se vypořádali s neverbálním vyjadřováním poměrně komplikovaných pojmů? Jaké našli rozdíly či podobnosti v zakreslených obrázcích? Dokázali být potichu?

Dále instruktor naváže na tematiku hry a podá hráčům detailní vhled do problematiky Rozvojových cílů tisíciletí – boje států OSN proti chudobě ve světě (viz infobox Rozvojové cíle tisíciletí).

Metodické poznámky

Správné odpovědi: A8, B7, C1, D2, E4, F9, G5, H3, I6.

Rozvojové cíle tisíciletí

Celosvětová snaha bojovat s extrémní chudobou ve světovém měřítku není nová a na půdě OSN se diskutuje od počátku padesátých let. Nejčastěji se projevovale ve snaze zvýšit financování tzv. rozvojové pomoci, což se ovšem nedařilo a nedaří. Až v září roku 2000 na Summitu tisíciletí všech tehdejších 189 členských států OSN spolu s Vatikánem a Švýcarskem stvrdilo své odhodlání odstranit extrémní chudobu na naší planetě, její příčiny a následky do roku 2015. Základní osnovou se stalo 8 rozvojových cílů rozpracovaných do osmnácti úkolů. Ačkoliv jsou Rozvojové cíle tisíciletí z různých stran kritizovány pro opomenutí určitých témat, úspěch představuje už jen ten holý fakt, že se na nich 191 států světa shodlo a k jejich plnění se zavázalo.

„Vynaložíme maximální úsilí na to, abychom osvobodili všechny muže, ženy i děti z drtivých a ponižujících podmínek extrémní chudoby, kterým je v současnosti vystavena více než miliarda lidí. Jsme odhodláni každému poskytnout právo na rozvoj a osvobodit celý lidský rod od nedostatku.“

Deklarace tisíciletí, přijata 189 členskými státy OSN, září 2000

> 1. cíl

Odstranit extrémní chudobu a hlad

Úkol 1

Do roku 2015 snížit na polovinu počet lidí, kteří žijí z příjmu nižšího než 1 USD na den.

Úkol 2

Do roku 2015 snížit na polovinu počet lidí, kteří trpí hladem.

> 2. cíl

Dosáhnout základního vzdělání pro všechny

Úkol 3

Do roku 2015 zajistit, aby mohly děti kdekoli na světě, dívky i chlapci, dokončit základní školu.

> 3. cíl

Prosazovat rovnost pohlaví a posílit roli žen ve společnosti

Úkol 4

Do roku 2005 odstranit nepoměr pohlaví v základním a středním školství a do roku 2015 na všech úrovních vzdělávacího systému.

> 4. cíl

Snížit dětskou úmrtnost

Úkol 5

Do roku 2015 snížit o dvě třetiny úmrtnost dětí do věku pěti let.

> 5. cíl

Zlepšit zdraví matek

Úkol 6

Do roku 2015 snížit o tři čtvrtiny míru mateřské úmrtnosti.

> 6. cíl

Bojovat s HIV/AIDS, malárií a dalšími nemocemi

Úkol 7

Do roku 2015 zastavit a zvrátit šíření HIV/AIDS.

Úkol 8

Do roku 2015 zastavit a zvrátit šíření malárie a dalších závažných onemocnění.

> 7. cíl

Zajistit udržitelný stav životního prostředí

Úkol 9

Integrovat principy udržitelného rozvoje do politiky a programů jednotlivých států a zabránit ztrátám přírodních zdrojů.

Úkol 10

Do roku 2015 snížit na polovinu počet lidí bez dlouhodobě udržitelného přístupu k nezávadné pitné vodě a základní hygieně.

Úkol 11

Do roku 2020 dosáhnout výrazného zvýšení kvality života minimálně 100 milionů obyvatel příměstských chudinských čtvrtí (slumů).

> 8. cíl

Budovat světové partnerství pro rozvoj

Úkol 12

Dále rozvíjet otevřený obchodní a finanční systém založený na jasných pravidlech, předvídatelnosti a absenci diskriminace (včetně závazku usilovat o dobré vládnutí, rozvoj a snižování chudoby, a to na národní i mezinárodní úrovni).

Úkol 13

Řešit specifické potřeby nejméně rozvinutých zemí (přístup na trh pro vývoz z těchto zemí bez zatížení cly a dovozními kvótami; odpuštění dluhů pro nejvíce zadlužené země a zrušení oficiálního bilaterálního dluhu; štedřejší poskytování oficiální rozvojové pomoci zemím, které se zavázaly ke snížení chudoby atd.).

Úkol 14

Řešit specifické potřeby vnitrozemských států a malých ostrovních rozvojových států.

Úkol 15

Komplexně řešit problém zadlužení rozvojových zemí prostřednictvím národních a mezinárodních opatření s cílem zajistit dlouhodobou udržitelnost dluhu u zadlužených zemí.

Úkol 16

Ve spolupráci s rozvojovými zeměmi vytvořit a realizovat strategie směřující k zajištění slušné a produktivní práce pro mladé lidi.

Úkol 17

Ve spolupráci s farmaceutickými firmami poskytnout přístup k dostupným základním lékům v rozvojových zemích.

Úkol 18

Ve spolupráci se soukromým sektorem zpřístupnit rozvojovým zemím výhody nových technologií především v informační a komunikační oblasti.

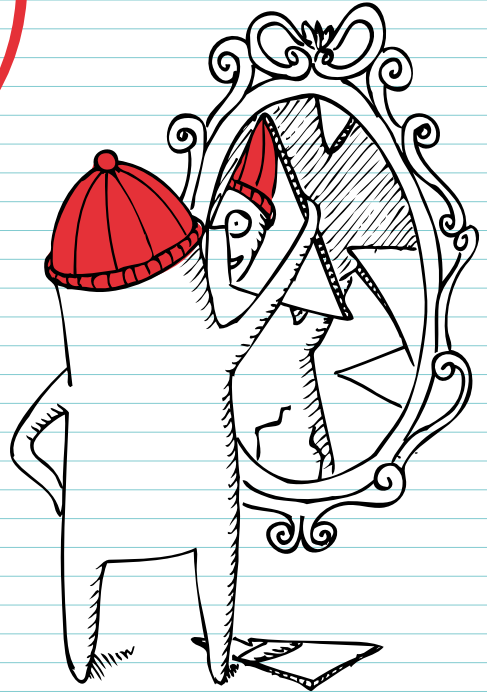
O pokrocích v potírání chudoby nebo naopak o neúspěších v naplňování Rozvojových cílů tisíciletí pojednávají zprávy OSN Millennium Development Goals Reports, které vycházejí každý rok od roku 2005. Dostupné (včetně té nejnovější z roku 2010) jsou na adrese <http://www.un.org/millenniumgoals/reports.shtml>.

Pokud byste měli zájem o více informací o Rozvojových cílech tisíciletí či o informační letáky k dané problematice, kontaktujte občanské sdružení EDUCON (www.educon.cz).

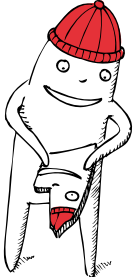

Zdroj

Česko proti chudobě [online]. 2011 [cit. 2011-05-03]. Rozvojové cíle tisíciletí. [www: <http://www.ceskoprotichudobe.cz/?id=37-rozvojove-cile-tisicileti>](http://www.ceskoprotichudobe.cz/?id=37-rozvojove-cile-tisicileti).

12. Vitráž

Hra vysvětlující základní pojmy ekologicky šetrného cestování a udržitelného rozvoje.

			
VĚKOVÁ KATEGORIE	FYZICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA HRU	ROČNÍ OBDOBÍ
<i>žáci středních škol</i>	<i>2 - malá</i>	<i>100 min.</i>	<i>jaro / léto / podzim</i>
			
POČET HRÁČŮ	PSYCHICKÁ ZÁTĚŽ	ČAS NA PŘÍPRAVU	
<i>20 - 30 žáků</i>	<i>2 - malá</i>	<i>60 min.</i>	
			
POČET INSTRUKTORŮ	PROSTŘEDÍ	DENNÍ DOBA	
<i>2 - 3 osoby</i>	<i>libovolné venkovní</i>	<i>den</i>	
KOLEKTIV AUTORŮ	<i>Project Outdoor, s. r. o. / Lenka Chytilová / Kateřina Štěpničková / Kristýna Tillová / Eva Vernerová</i>		

Materiál

Zadání jednotlivých stanovišť, nádoby s kořeními (st. 11), 5 věcí nepatřících do přírody (st. 24), rozstříhané dílky vitráže (viz Příloha 6), flipchart na lepení jednotlivých dílků vitráže, lepidlo.

Předmět/seminář

Geografie (životní prostředí).

Průřezové téma

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Osobnostní a sociální výchova, Environmentální výchova.

Očekávané výstupy

- hráč definuje pojmy ekoturismus a udržitelný rozvoj a umí vyjmenovat některé z jejich principů
- hráč hodnotí rizika společenských faktorů (turistiky) na životní prostředí, na místní ekonomiku a obyvatele
- hráč rozvíjí týmové dovednosti (otevřená komunikace, naslouchání, přijímání role, individuální odpovědnost, ochota spolupracovat, ...)

Charakteristika hry

Hráči odpovídají na otázky a plní úkoly týkající se životního prostředí, ekoturismu a udržitelného rozvoje, za jejichž splnění dostávají jednotlivé díly vitráže (barevné mozaiky). Cílem hráčů je poskládat celou vitráž (obrázek související s ústředním tématem hry - *V tomto případě je to ekoturismus a udržitelný rozvoj, ale herní princip lze použít na jakémkoliv téma.*) v daném časovém limitu.

Motivace

„Za dávných časů stával na tomto místě krásný barevný obraz symbolizující harmonii člověka s přírodou. Lidé ale svou činností zapříčinili to, že se tato vitráž rozpadla na 35 dílků. Dokážete spojit své síly a znovu sestavit obraz do původní podoby? K tomu musíte projít 35 zkouškami a úkoly, kterými prokážete svůj zájem o přírodu a svět okolo nás.“

Realizace

Instruktor nejprve vytiskne obrázek (vitráž) na velký formát a rozstříhá jej na 35 dílků. Poté instruktoři připraví 35 stanovišť v hracím prostoru a očíslovají je. Přečtou hráčům pravidla a ti se vydávají plnit úkoly. S odpověďmi přicházejí za instruktorem, který jim za správné řešení vydá dílek vitráže. Po skončení časového limitu si společně projdou správné odpovědi.

Pravidla pro hráče

01. Pracujete jako jedna velká skupina.
02. Vaším úkolem je splnit co nejvíce z 35 úkolů.
03. Znění konkrétních úkolů zjistíte až na jednotlivých stanovištích.
04. Časový limit je 60 minut.
05. Na stanoviště budete chodit po dvojicích.
06. Jeden hráč zůstává v tzv. depu. Ten může chození dvojic po stanovištích korigovat (hlídá čas, splněné úkoly a posílá dvojice na stanoviště podle potřeby).
07. Pokud úkol dvojice nevyřeší, může jej jít plnit další libovolná dvojice, nikdy však ne ta, která už o splnění úkolu usilovala (jedna dvojice tedy nemůže jít ke stejnému úkolu dvakrát).
08. Výsledek úkolu z jednoho stanoviště smíte hlásit instruktorovi maximálně třikrát. Po trojím nahlášení špatného výsledku je úkol vedený jako nesplněný.
09. Pokud instruktor uzná úkol za splněný, může si skupina přilepit jednu část vitráže.
10. Hráči nemají mimo depo u sebe žádné pomůcky (mobil, tužka, papír aj.), vše potřebné je na stanovištích.
11. Hráči spolu mohou mluvit, vymýšlet, jednat a sdílet jen ve vyznačené oblasti depa. Nikdy ne mimo tuto oblast.
12. Ze stanoviště se zadání úkolu neodnáší. Výjimkou jsou stanoviště, na kterých se přiřazují kartičky, něco skládá apod. V tom případě je potřeba dané kartičky, skládačku apod. vzít a úkol realizovat v depu před instruktorem.

13. Po přečtení si rozdělte role. Je potřeba chodit na stanoviště po dvojicích, jeden člověk bude lepit vitráž a někdo z vás by měl hlídat dodržování pravidel.

Zadání úkolů na stanovištích

01. Co je UNEP? Vyber jednu z odpovědí:

- a) Sdružení ropných států
- b) Program OSN pro životní prostředí
- c) Unie států pro ekologickou produkci
- d) Unie nízko-energetických podlah

02. Doplň chybějící slova v textu:

Udržitelný turismus současné potřeby turismu v navštívené oblasti a přispívá k a ochraně oblasti, ekosystému a způsobu života místních

03. Co popisuje následující text?

Jedná se o aktivní způsob dovolené, která je vázaná na zemědělské usedlosti a farmy, kde se nabízí možnost výpomoci s prací na farmě a se zvířaty, dále jízda na koni, na kole aj.

04. Zapamatujte si alespoň 3 základní principy odpovědného turismu z následujících možností:

- a) Minimalizuje negativní ekonomické, environmentální a sociální dopady.
- b) Přináší ekonomické výhody místním komunitám.
- c) Zlepšuje pracovní podmínky místních lidí.
- d) Zapojuje místní obyvatele do rozhodovacích procesů, které ovlivňují jejich život.
- e) Je citlivý k místnímu kulturnímu a přírodnímu dědictví a podporuje vzájemný respekt mezi turistou a hostitelem.
- f) Posiluje sebevědomí a úctu místních lidí ke svému životnímu prostředí i návštěvníkům.

05. Vyjmenuj 8 činností, které škodí životnímu prostředí.

06. Kolik je v ČR národních parků? Vyjmenuj alespoň tři. O kterém CHKO se uvažuje, že bude prohlášeno za národní park?

07. Co je to Den Země a kdy se slaví?

08. Jak se jmenuje protokol, který byl sjednán v roce 1997 a v němž se státy zavázaly do roku 2012 snížit emise skleníkových plynů při průmyslové výrobě o 5,2% v porovnání se stavem v roce 1990? Ratifikovala Česká republika tento protokol?

09. Seřaď následující obrázky procesu zpracování bavlny tak, jak jdou po sobě.

10. Vyjmenuj 3 státy, kde se ve velkém pěstuje bavlník.

11. Podle čichu poznej, co je v nádobách.

12. Popište vlastními slovy pojem „tajga“. Kde se nachází?

13. Nakresli list národního stromu České republiky.

14. Poznáš alespoň 3 názvy afrických národních parků?

ENSGEIETR	RDOŽKMILANIA	AHALRKIA
AOSHET	UNUKRA	OKRAO
FKAEU	GRKURE	AQAMANU
VSATO		

15. Co je znázorněno na následujících obrázcích?

16. Přečtete si letáky pozorně tak, abyste byli schopni odpovědět na základní otázky týkající se Ekoznačky EU a ubytovacích zařízení v ČR.

17. Co si představuješ pod pojmem „udržitelný rozvoj“? Popiš ho v několika větách.

18. Přečtete si následující text. Představte si, že jste pracovník reklamní agentury Onyx Advertising. Navrhněte několik hesel a sloganů kampaně (soustředte se zvláště na projekt na podporu ekozemědělství).

U příležitosti otevření dvoustranné prodejny spustila společnost Billa dvacetitýdenní kampaň, jejímž hlavním sloganem je Billa slaví 200 prodejen. Kampaň, kterou pro řetězce vytvořila agentura Onyx Advertising, bude probíhat ve dvou vlnách. První poběží od 7. dubna do konce června v televizi, rádiu a tisku, část komunikace bude probíhat také na prodejní ploše. Další fázi komunikace retailer nasadí od 6. října do konce listopadu. Kampaň podpoří i SMS soutěž, jejíž hlavní cenou je poukáz na bydlení v hodnotě 2 mil. Kč.

V rámci spolupráce s Agrární komorou ČR Billa se začátkem kampaně zahájila i projekt na podporu českého ekozemědělství. Část výnosu z prodeje biologicky odbouratelných tašek převede do nově utvářeného Fondu rozvoje českého ekozemědělství. Cílem aktivity je získat další tuzemské dodavatele. „V současné době nakupujeme od českých producentů jen asi 50 procent všech v naší síti nabízených bioproduktů,“ komentuje generální ředitel společnosti Jaroslav Szczyepka. Billa je prvním zahraničním řetězcem, který takový krok uskutečnil.

19. Jaké podmínky musí splňovat potravina, aby mohla být označena tímto logem? O jakou potravinu se jedná?

20. Přiřadte název státu a % populace, která má přístup ke zdroji nezávadné pitné vody (podle statistik Světové banky z roku 2008). Dostatečný přístup k pitné vodě se definuje jako dostupnost nejméně 20 litrů vody na osobu/den ze zdroje vzdáleného do 1km od místa bydliště.

a) Afghánistán	c) Bolívie	e) Jemen
b) Austrálie	d) Etiopie	

%, 100, 86, 62, 48, 38

21. Přiřaď správně obrázky plodin s názvy zemí původu.

Banán	Středomoří
Švestky	Blízký východ
Káva	Střední Asie
Citron	Východní Asie
Brambory	Jihovýchodní Asie
Slunečnice	Afrika
Paprika	Severní Amerika
Broskve	Střední Amerika
Okurka	Jižní Amerika

22. Přiřaď správně vlajky k prioritním (programovým) zemím zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Státy: Afghánistán, Bosna a Hercegovina, Etiopie, Moldavsko, Mongolsko

23. Doplň chybějící slova v textu:

Ničení životního prostředí může připravit obyvatele některých oblastí o zdroj pitné vody nebo o , na které jsou závislí. Tito lidé jsou nuceni opouštět své a hledat živobytí jinde. Lidé, kteří jsou donuceni prchat před zhoršujícím , jsou nazýváni environmentálními migranty.

24. Cesta k tomuto stanovišti je lemovaná 5 věcmi, které do přírody nepatří. Najdi je, zapamatuj si je a poté je správně vyjmenuj instruktorovi.

25. Poznáš logo?

26. Co znamená zkratka GMO?

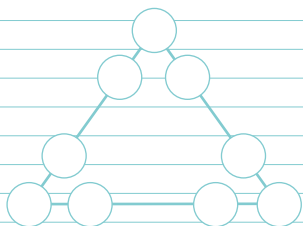
27. Složte z přiložených kousků (tvarů) obdélník. Pro tvorbu obdélníku musíte použít všechny tvary.

28. Ve větách jsou uschovány názvy našich hor.

- Kup ještě dvě kila mouky a kilo cukru.
- Ludvajs, mrkni se na to, jestli to mám správně.
- Babka řekla: „Vypadá to jako lepra, dědo!“
- Kachna a kačer chovají malá káčátka.
- Natočíme spot o krásách našich hor.

29. Máme k dispozici devítilitrovou a čtyřlitrrovou sklenici. Jak s jejich pomocí odměříme šest litrů?

30. Do kroužků vepište čísla 1–9 tak, aby jejich součty na každé straně trojúhelníků byly stejné.

31. V jednotlivých řádcích vznikne přesmyknutím písmen jméno českého města souvisejícího s chráněnými krajinnými oblastmi. Jedno písmeno vždy zbude a jejich čtením bez přesmyknutí vznikne název jednoho z chráněných krajinných území ČR.

NESPÍJEJK

ORVÁTNU

SLENÍVT

CIRALEBE

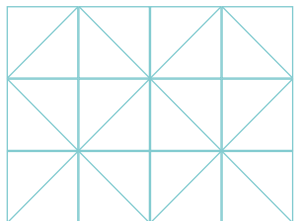
LOVLITEV

AŠEUCIS

32. V následujících krkolomně formulovaných větách poznej alespoň jedno přísloví nebo rčení.

- Samice, jež je vlastnictvím jednoho řemeslníka a zákonná partnerka druhého řemeslníka, není izolována od povrchu zemského a má s ním přímý kontakt.
- Výhoda stravování u hudebního skladatele musí být kompenzováno interpretací jeho skladeb.
- Vydávat nepříjemný odér prostřednictvím základní měnové jednotky.

33. Kolik trojúhelníků je v obrazci?

34. V řadě 4 domů bydlí rodina Černých vedle rodiny Modrých, ale ne vedle rodiny Bílých. Jestliže vedle rodiny Zelených nebydlí Modří, kdo potom sousedí s rodinou Zelených?

35. Složte jedno origami „Hungry Bat“ podle návodu.

Review

1. část - zaměřena na spolupráci ve skupině - Jaká byla komunikace mezi členy týmu? Kdo měl vůdčí úlohu při volení strategie? Vznikly nějaké rozpory? Jak byly řešeny? Co by hráči příště udělali jinak?

2. část - hráči prezentují správné odpovědi či řešení úkolů. Instruktor přidává rozšiřující informace k daným tématům (viz metodické poznámky a infobox Ekoturismus) a ptá se hráčů na jejich osobní zkušenosti, např.:

- Kupujete fairtradové výrobky?
- Navštívili jste již nějakou ekofarmu? Národní parky ČR? Chráněné krajinné oblasti?
- V čem se liší klasický masový turismus od ekoturismu?

Metodické poznámky

- Sestavenou vitráž si hráči mohou vyvěsit např. ve třídě.

Správné odpovědi otázek

01. b

02. Udržitelný turismus **uspokojuje/naplňuje** současné potřeby turismu v navštívené oblasti a přispívá k **rozvoji** a ochraně oblasti, ekosystému a způsobu života místních **obyvatel**.

03. agroturistika, ekoturistika

06. 4 (Krkonoše, Šumava, Českosaské Švýcarsko, Podyjí). CHKO Jeseníky

07. 22. dubna

Den Země umožňuje spojit síly k výraznějšímu oslovení široké veřejnosti i představitelů politické i ekonomické moci ve jménu ochrany přírody a životního prostředí. Každým rokem takto probíhá velké množství akcí, do kterých se stále více zapojují vedle nevládních organizací zejména školy, místní a státní úřady, místní samospráva a velké množství jednotlivců.

08. Kjótský protokol. Ano, protokol ratifikovala i Česká republika.

09. Správné pořadí obrázků viz číslování v Příloze 1. Hráči dostávají k dispozici obrázky bez popisků.

10. Uzbekistán, USA, Indie, Čína, Pákistán, Brazílie, Sýrie, Turecko, Mali, Egypt, Řecko, Austrálie, Izrael aj.

12. tajga = severský jehličnatý les, který se vyskytuje především v severních zeměpisných šířkách. Nejvíce takových lesů se vyskytuje v Kanadě a především na Sibiři, odtud pochází i místní název tajga.

14. ENSGEIETR - Serengeti (Tanzánie), AOSHET - Etosha (Namibie), FKAEU - Kafue (Zambie), VSATO - Tsavo (Keňa), RDOŽKMILANIA - Kilimandžáro (Tanzánie/Keňa), UNUKRA - Nakuru (Keňa), GRKURE - Kruger (JAR), AQAMANU - Namaqua (JAR), AHALRKIA - Kalahari (JAR), OKRAO - Karoo (JAR)

15. lama, tygr, lev, žirafa, jelen, tučňák, medvěd, klokan (obrázky viz Příloha 2)

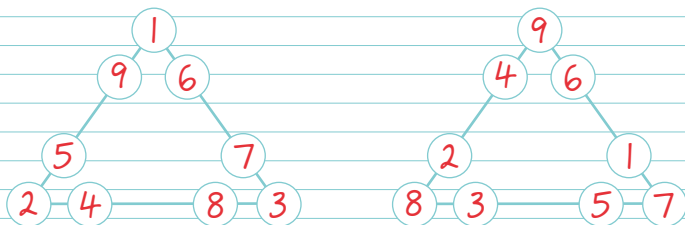
16. Jaký tvar má ekoznačka EU (květina)? Co značka garantuje hostům min. 2 věci (služby na vysoké úrovni, nekuřácké prostory, místní výrobky, příjemné prostředí)? Které úsporné technologie se používají v ekologicky šetrných turistických ubytováních (solární vytápění, využití dešťové vody)? (letáky viz Příloha 3a a 3b)

17. Definice trvale udržitelného rozvoje je několik. Podle definice OSN z roku 1987 je trvale udržitelným takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby.
19. Výrobek Fair Trade se pozná podle ochranné známky přímo na obalech. Jedná se o nezávislé označení, které spotřebitelům zaručuje, že výrobky splňují stanovené sociální, ekologické a ekonomické požadavky spravedlivého obchodu. V současnosti nesou označení Fair Trade tisíce produktů (káva, čaj, kakao, čokoláda, oblečení apod.), které jsou dostupné ve více než padesáti zemích světa. Více na www.fairtrade.cz.
20. Afghánistán - 48%, Austrálie - 100%, Bolívie - 86%, Etiopie - 38%, Jemen - 62%.
21. Banán - JV Asie, Švestky - Blízký východ, Káva - Afrika, Citron - Středomoří, Brambory - J Amerika, Slunečnice - Severní Amerika, Paprika - Střední Amerika, Broskve - V Asie, Okurka - Střední Asie.
22. Etiopie Afghánistán Moldavsko Mongolsko Bosna a Hercegovina

23. Ničení životního prostředí může připravit obyvatele některých oblastí o zdroj pitné vody nebo o **půdu**, na které jsou závislí. Tito lidé jsou nuceni opouštět své **domovy** a hledat živobytí jinde. Lidé, kteří jsou donuceni prchat před zhoršujícím **životním prostředím**, jsou nazýváni environmentálními migranty.
25. OSN - Organizace spojených národů - je mezinárodní organizace, jejímiž členy jsou téměř všechny státy světa. Byla založena po 2. světové válce za účelem mezinárodní mírové spolupráce.
26. Geneticky modifikovaný organismus je organismus (kromě člověka), jehož genetický materiál (tedy DNA) byl úmyslně změněn, a to způsobem, kterého se nedosáhne přirozenou rekombinací. GMO se využívají pro zvýšení výnosů při pěstování plodin, jako je např. kukuřice, tabák či brambory.
27. viz Příloha 4.
- 28.
- Kup **ještě dvě** kila mouky a kilo cukru.
 - Ludvajs, **mrkni** se na to, jestli to mám správně.
 - Babka řekla: „Vypadá to jako **lepra, dědo!**“
 - Kachna a **kačer chovají** malá káčátka.
 - Natočíme **spot o krásách** našich hor.
29. Naplníme devítilitrovou sklenici, dvakrát ji odlejeme do čtyřlitrové, takže nám zůstane 1 litr. Ten odlejeme do čtyřlitrové sklenice. Naplníme devítilitrovou sklenici a odlijeme z ní do čtyřlitrové (zbylé tři litry). V devítilitrové nám pak zbyde 6 litrů.

30. Úloha má více řešení, zde uvádíme dvě.

31. NESPÍJK - Jeseník, ORVÁTNU - Turnov, SLENÍVT - Vsetín, CIRALEBE - Liberec, LOVLITEV - Litovel, AŠEUCIS - Sušice. Tajenka: PÁLAVA

32.

- Kovářova kobyla a obuvníková žena chodí bosa.
- Koho chleba jíš, toho píseň zpívej.
- Smrdět korunou.

33. 59

34. Rodina Bílých nebo Černých (hráči nemají k dispozici papír ani tužku).

35. Origami viz Příloha 5.

Ekoturismus

Cestování do přírodních oblastí za účelem poznání a vnitřního obohacení, tak jak ho známe dnes, je staré přinejmenším sto let, ale teprve environmentální hnutí na konci 70. let minulého století se pokusilo promítnout do něj i sociální a environmentální rozměr.

Nevýhody masového turismu

Masový turismus přináší vedle pozitiv i mnohá negativa. Největší dopady jsou vidět v rozvojových státech. Mezi největší problémy patří skutečnost, že turistická infrastruktura je vlastněna zahraničním kapitálem, takže se peníze v hostující zemi dále neinvestují. Dalším typickým rysem je zahraniční management. Místní obyvatelstvo je jen zřídka obsazováno do vedoucích funkcí a jsou mu nabízeny jen pomocné práce. Velkým problémem je také udržitelnost velkých resortů. Turismus je srovnáván s těžbou surovin, jako jsou např. železná ruda nebo zlato - objeví se destinace, vzrůstá její popularita, ta dosáhne vrcholu a upadne. Výsledkem mohou být v extrémních případech tzv. města duchů. Dalším problémem je také znečištění životního prostředí. Příkladem může být fakt, že z celkového počtu 109 zemí, které mají ve svých pobřežních vodách korálové útesy, jsou v 90 z nich tyto korály ve vážném ohrožení právě díky masovému turismu - provozu výletních lodí, lámání korálů potápěči nebo jejich prodej jako suvenýrů.

Proto vznikl koncept ekoturismu, který má za cíl uplatnit tři pilíře udržitelného rozvoje (ekonomický, sociální a environmentální) při cestování do citlivých přírodních oblastí.

Definice ekoturismu

„Zodpovědné cestování do přírodních oblastí, které napomáhá chránit životní prostředí a zlepšuje kvalitu života místních obyvatel.“

Mezinárodní ekoturistická společnost

„Ekoturismus je cestování s malým dopadem na místo působení a v malém rozsahu do zranitelných a neporušených oblastí (většinou chráněných). Pomáhá vzdělávat cestovatele, poskytovat prostředky na ochranu životního prostředí, přímo přispívat k ekonomickému rozvoji a politickému posílení místních komunit za vzájemného respektu k odlišným kulturám a s důrazem na lidská práva.“

Marthy Honey

Ekoturismus by měl:

- minimalizovat negativní dopady na přírodu a kulturu, které by mohly poškodit destinaci,
- vzdělávat turisty v otázkách důležitosti ochrany přírody,
- spolupracovat s místní samosprávou a lidmi
- přímo přispívat na ochranu ŽP a správu přírodních a chráněných oblastí,
- usilovat o maximální ekonomický benefit pro hostující zemi, místní obchod a komunity, zvláště pak obyvatele žijící v blízkosti nebo přímo v přírodní a chráněné oblasti,
- trvat na infrastruktuře, která byla vytvořena v souladu s životním prostředím, s využitím minimálního množství fosilních paliv, uchováající místní faunu a flóru a zapadající do přírodního a kulturního prostředí destinace.

Zajímavosti

Ekolodž (z angl. ecolodge) - jedna ze základních jednotek ekoturismu. Jedná se o ubytování, které splňuje základní principy ekoturismu.

Greenwashing - akt záměrného klamání zákazníků ohledně environmentálního chování firmy, přínosu produktu nebo výrobku pro životní prostředí. Více na <http://www.sedmagenerace.cz/text/detail/cerstve-natreno-zn-na-zeleno>.

Rok 2002 - rokem ekoturismu podle OSN.

První Národní park vznikl v Yellowstone ve Spojených státech v roce 1872.

Území s různým stupněm ochrany přírody celkově zabírala v roce 2003 11,5% zemského povrchu.

Zdroj

NOVÁK, Vít. Ekoturismus v Bosně a Hercegovině. Olomouc, 2008. 70 s. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

Literatura a zdroje

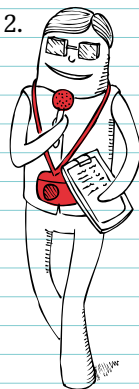
Následující seznam literatury týkající se zážitkové pedagogiky a globálního rozvojového vzdělávání slouží jako přehled další možné inspirace, ze kterého můžete čerpat nápady pro vaši další práci.

> Zážitková pedagogika

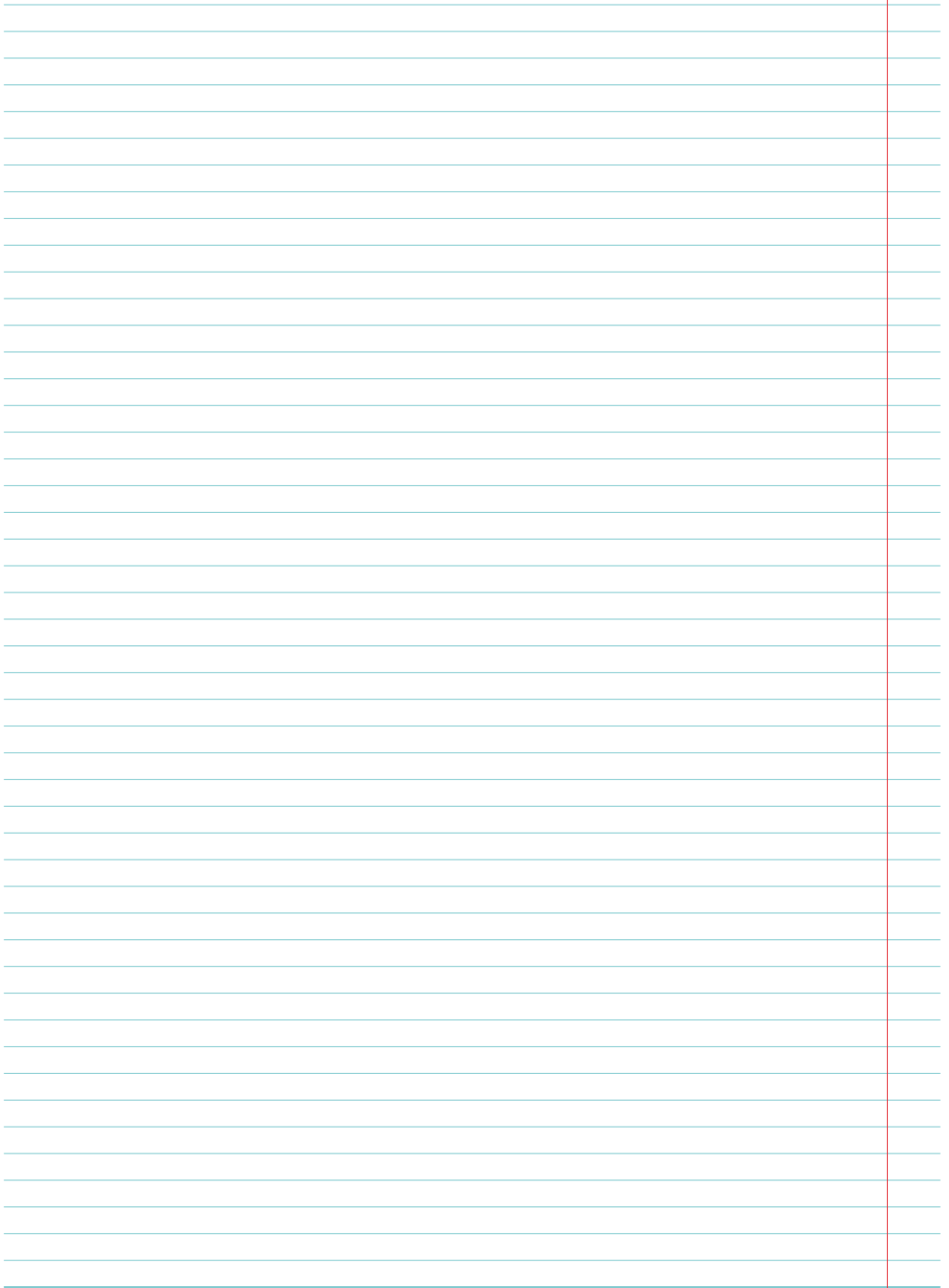
- PELÁNEK, Radek: Zážitkové výukové programy. 1. Praha: Portál, 2010. 136 s. ISBN 978-80-7367-656-8
- Zlatý fond her I. 1. Praha: Portál, 2002. 156 s. ISBN 80-7178-636-5
- Zlatý fond her II. 1. Praha: Portál, 1998. 168 s. ISBN 80-7178-153-3
- Zlatý fond her III. 1. Praha: Portál, 2007. 152 s. ISBN 978-80-7367-198-3
- Instruktoři Brno: Fond her: 52 nejlepších her z akcí a kurzů. 1. Brno: Computer Press, 2007. 211 s. ISBN 978-80-251-1675-3

> Globální rozvojové vzdělávání

- Multi kulti: Menšiny v ČR. 1.vydání, Olomouc: Agentura rozvojové a humanitární pomoci Olomouckého kraje, 2009. 151 s. ISBN 978-80-254-5583-8
- MARUŠČÁK, Radek, KRÁLOVÁ, Olga, RODRIGUEZOVÁ, Veronika: Dramatická výchova v kurikulu současné školy. 1. vydání, Praha: 2008. 128 s. ISBN 978-80-7367-472-4
- NÁDVORNÍK, Ondřej, CHÁRA, Petr: Bohouš a Dáša proti chudobě. 1. vydání, Praha: Člověk v tísni - společnost při České televizi, 2006. 63 s. ISBN 80-86961-09-5
- Svět v nákupním košíku. 1. vydání, Brno: Společnost pro FairTrade, 2010. 45 s.
- Společný svět: Příručka globálního rozvojového vzdělávání. 1. vydání, Praha: Člověk v tísni - společnost při České televizi, 2004. 321 s. ISBN 80-903510-0-X
- Svět do všech předmětů. 1. vydání, Brno: Společnost pro FairTrade, Agentura rozvojové a humanitární pomoci Olomouckého kraje, 2009. 334 s. ISBN 978-80-254-5678-1
- PIKE, Graham, SELBY, David: Cvičení a hry pro globální výchovu 1. 1. vydání, Praha: Portál, 2000. 253 s. ISBN 80-7178-369-2
- PIKE, Graham, SELBY, David: Cvičení a hry pro globální výchovu 2. 1. vydání, Praha: Portál, 2000. 235 s. ISBN 80-7178-474-5

Poznámky

Globální rozvojové vzdělávání trochu jinak – outdoorové a zážitkové hry

Příručka pro pedagogy středních škol

> Autorky příručky

Mgr. Kateřina Štěpničková a Bc. Kristýna Tillová

Dále se na přípravě her podílela:

Mgr. Eva Vernerová – hry Jak se věci mají + Vitraž

Odborné konzultace:

Bc. Dan Brchel

Mgr. Nikola Ižaríková

Ing. Mgr. Hana Vacková

Mgr. Miroslav Žák

Korektura textů:

Mgr. Ivana Farkašová

> Fotografie

pochází z foto archivu ARPOKu, z www.creativecommons.org (databáze s veřejnou licencí na publikování) a od Aleše Foltýnka (hra Příběhy z Koločavy).

> Vydala

Agentura rozvojové a humanitární pomoci Olomouckého kraje, o. p. s.

Křížkovského 8, 771 47 Olomouc

www.arpok.cz

v rámci projektu Začleňování globálních a multikulturních témat do ŠVP na středních školách realizovaného za finanční podpory Olomouckého kraje a z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

©Agentura rozvojové a humanitární pomoci Olomouckého kraje, o. p. s., 2011

Grafická úprava: Studio Tomato s. r. o.

1. vydání

ISBN 978-80-260-0229-1

